

Toprak ve Tarım Reformu Kanunu

(Resmî Gazete ile yayımı : 19 . 7 . 1973 - Sayı : 14599)

No.
1757

Kabul tarihi
25 . 6 . 1973

BİRİNCİ BÖLÜM

TANIM, AMAÇ VE KAVRAMLAR

Tanım :

MADDE 1. — Bu kanun açısından toprak ve tarım reformu, toprak mülkiyet dağılımının, tasarruf ve işletme şeklinin ve işletmelerle ilgili yapının verimlilik ve sosyal adalet ilkelerine uygun olarak düzenlenmesidir.

Amaç :

MADDE 2. — Bu kanunun amacı :

- a) Toprağın verimli bir şekilde işletilmesini, tarımsal üretimin sürekli olarak artırılmasını, değerlendirilmesini, pazarlanmasını ve ulusal kalkınmayı hızlandıracak tarımsal yapının kurulmasını,
 - b) Topraksız veya az topraklı çiftçi ailelerinin yeter gelirli tarımsal aile işletmeleri haline getirilmeleri için topraklandırılmalarını, donatılmalarını, desteklenmelerini ve örgütlenmelerini,
 - c) Toprak ve Tarım Reformu hedeflerinin gerçekleştirilmesine yardımcı olmak amacı ile Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri kurulmasını,
 - d) Tarımda kiracılık ve ortaklığın belli bir düzene sokulmasını,
 - e) Ekonomik bir üretime imkân vermeyecek şekilde parçalanmış arazinin birleştirilmesi ve gerektiğinde genişletilmesi suretiyle toplulaştırılmasını ve tarımsal mülklerin çiftçi ailelerinin geçimini sağlamaya ve aile işgücünü değerlendirmeye yetmeyecek derecede parçalanmasını ve küçülmesini önlemeyi,
 - f) Örnek köyler kurmayı, mevcut köylere eklemeler yapmayı,
 - g) Tarımda toprak ve su kaynaklarının teknik ve ekonomik gereklere göre kullanılması, korunması, ıslahı, geliştirilmesi ve verimliliğinin sürdürülmesini,
- Sağlamaktır.**

Bu kanun bakımından tarım arazisi :

MADDE 3. — Üzerinde ekim, dikim, bakım, yetiştirme yapılabilen veya orman hariç doğrudan doğruya tabiattan yararlanmak suretiyle bitki veya hayvan üretimine elverişli olan veya ıslah (amélioration) suretiyle üretime elverişli hale getirilen araziye, «tarım arazisi» denir.

Bu kanunda kullanılan toprak ve arazi deyimleri, birinci fıkrada tanımı yapılan tarım arazisi anlamını ifade eder.

Çiftçilikle ilgili tanımlar :

MADDE 4. — Bu kanunun uygulanmasında :

- a) Arazi üzerinde geçinme amacı ile bitki veya hayvan yetiştirilmesine veya bunların ürünlerinin elde edilmesine, değerlendirilmesine «çiftçilik»,

- b) Çiftçilik işlerini bedenî ve fikrî güçlerini kısmen veya tamamen katarak doğrudan doğruya yapan ve esas geçim kaynağını bu işlerden sağlayanlara «çiftçi»,
- c) Sahibi olduğu toprağı bizzat işleyenlere veya işletenlere «toprak sahibi çiftçi»,
- d) Sahibi olduğu toprağı kiracılık veya ortakçılıkla işletenlere «toprak sahibi»,
- e) Başkasının toprağını nakdî veya aynî veya hem nakdî hem aynî belli bir bedel karşılığında işleyenlere veya işletenlere «kiracı»,
- f) Başkasının toprağını o topraktan elde edilecek ürünün belli bir payı karşılığında işleyenlere «ortakçı»,
- g) Çiftçilik işlerinde nakdî veya aynî veya hem nakdî hem aynî ücret karşılığında çalışanlara «tarım işçisi»,
- Denir.

Aile ve aile başkanı :

MADDE 5. — Bu kanunun uygulanmasında karı - koca ve varsa reşit olmayan fûru ile reşit olup da evli olmayan ve ailesi başkanı ile birlikte oturan fûru «aile» denir.

Reşit olup da yalnız yaşayan ve evli olmayan kişiler ile vesayet altında bulunan kişiler de aile sayılır.

Çiftçilik işlerini sürekli ve doğrudan doğruya yapan aileye «çiftçi ailesi», aileden kocaya, yoksa karıya «aile başkanı» denir.

Toprağın verimli olarak işletilmesi :

MADDE 6. — Toprağın verimli olarak işletilmesinden maksat :

a) Toprağın özel mülklerine ve bulunduğu yerin ekonomik ve doğal imkân ve koşullarına uygun biçimde işlenmesi veya işletilmesi,

b) Su ve toprak kaynaklarının korunması, toprak verimliliğinin artırılması bakımından zorunlu ve olağan tedbirlerin alınması,

Suretiyle çiftçilik yapılmasıdır.

Bu esaslara uymayanlarla bu kanunda gösterilen istisnalar saklı kalmak üzere toprağını doğrudan doğruya işletmeyerek kiraya veya ortağa verenler, toprağını işlemiyor veya işletmiyor sayılır.

Bu maddede ilişkin hususlar yönetmelikte belirtilir.

Tarımsal işletmeler :

MADDE 7. — Bu kanuna göre tarımsal işletme; çiftçilik yapılması için gerekli toprak, bina, tesis, alet, makine, bitkisel ve hayvansal üretim araçlarından bir veya birkaçı ile işgücünün birlikte kullanıldığı üretim birimidir.

Küçük işletme : Bu kanuna ekli 3 ve 4 numaralı tablolarda gösterilen veya 5 numaralı tabloya göre bulunan arazi miktarlarına kadar araziye sahip olan işletmedir. Sahibi oldukları küçük işletmeleri doğrudan doğruya işletmek suretiyle geçimini sağlayanlara «küçük çiftçi» denir.

Aile işletmesi : Bu kanuna ekli 3 ve 4 numaralı tablolarda gösterilen veya 5 numaralı tabloya göre bulunan arazi miktarları kadar araziye sahip olan işletmelerdir.

Orta işletme : Aile işletmesinden büyük ve bu kanuna ekli 1 ve 2 numaralı tablolarda gösterilen veya 5 numaralı tabloya göre bulunan arazi miktarları kadar araziye sahip olan işletmelerdir.

Örnek işletme : Belli üretim hedeflerine ulaşmak için bulunduğu bölgenin ekonomik ve ekolojik şartlarına göre modern tarım usullerini uygulayan, tarımsal bir işletme plânı ile çalışan, işletme muhasebe kayıtları tutan, toprak ve tarım reformunun uygulandığı bölgede son üç yılda birim alandan bölge ortalamasının Bakanlar Kurulunca tespit edilecek belli katı kadar fazla tarımsal üretim elde eden, işletme tipine ve büyüklüğüne göre gerekli tarımsal alet ve vasıtalara sahip olan işletmelerdir. Bir tarım işletmesinin örnek tarım işletmesi sayılabilmesi için son üç yıl-

da birim alandan bölge ortalamasının üzerinde elde etmesi gereken üretim fazlası yüzde ondan az olmamak üzere, her bölgenin ekonomik ve sosyal şartları gözönünde tutularak Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının bağlı bulunduğu Bakanlığın önerisi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilir.

Sulu ve kuru arazi için ayrı olarak birim alandan alınan verimin bölge ortalamasının tespiti ve bir tarım işletmesinin örnek tarım işletmesi sayılabilmesi için gerekli nitelik ve şartlar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının Tarım Bakanlığı ile müştereken hazırlayacağı bir yönetmelikle tespit edilir.

Bu yönetmelik Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından uygulanır.

Sulu arazi ve kuru arazi :

MADDE 8. — Bitki yetiştirme devresinde lüzumlu olan fakat doğal yağışlarla karşılanamayan su açığının, yerüstü veya yeraltı su kaynaklarıyla temin edilen sulama suyu ile karşılanması imkânı bulunan ve nitelikleri de sulamaya elverişli olan arazi veya arazi kısmına «sulu arazi» denir. Alınacak tedbirlerle sulanması mümkün olan arazi de sulu arazi sayılır.

Yukarıda belirtilen anlamda sulanmayan ve alınacak tedbirlerle de sulanması mümkün olmayan arazi «kuru arazi» sayılır.

Toprak ve tarım reformunun uygulandığı bölgelerde su ve toprak nitelikleri bakımından sulanması mümkün olan arazi, sahibinin kendi imkânları ile sulanan arazi haline getirilmiş ise buralarda kuru arazi ile ilgili hükümler uygulanır.

Üçüncü fıkra hükmü Devlet sulama şebekeleri alanlarında uygulanmaz.

Arazinin, sulu arazi veya kuru arazi olduğu, toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Köy İşleri Bakanlığınca saptanır.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin esaslar yönetmelikte belirtilir.

Tarımsal yerleşim :

MADDE 9. — Tarımsal yerleşimden maksat; göçmen, göçebe ve naklen yerleştirilenlerle bu kanun kapsamı içinde topraklandırılan çiftçilerden gerekli görülenleri, konut ve tarımsal işletmenin gerekli kıldığı yapı ve tesisleri sağlamak suretiyle, reform amaçlarına en uygun şekilde yerleştirmektir.

Yüzölçümü :

MADDE 10. — Bu kanunun uygulanmasında yüzölçümü olarak kullanılan dönüm 1 000 metrekarelik alandır.

İKİNCİ BÖLÜM

TOPRAK VE TARIM REFORMUNA GİRİŞ

Toprak ve tarım reformu bölgesinin belirtilmesi :

MADDE 11. — Toprak ve tarım reformunun uygulanacağı köyler, ilçeler veya iller Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının önerisi ve Bakanlar Kurulunun kararı ile toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilir ve bu karar Resmî Gazetede yayımlanır.

Toprak ve tarım reformunun uygulanması :

MADDE 12. — Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilen ve tapulaması bulunmayan köylerle ilçe veya il belediye sınırları içindeki tarım arazilerinin, öncelikle uygulamaya geçilecek alanlardan başlamak üzere, tapulaması ile gerekli nitelik ve ölçekteki haritaları yapılır; haritala-

rın üzerine arazi kullanma şekilleri ve toprak endeksleri işlenir. Maliye Bakanlığından gerekli vergi kayıtları ve beyannameleri istenir.

Bunlardan ve diğer verilerden yararlanılarak Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçecek toprakların tespiti, kamulaştırma, toprak dağıtımı, mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsisi, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin kurulması ve gerektiği takdirde toplulaştırma ve tarımsal yerleşim işleriyle bu kanunda öngörülen diğer işler birbirini tamamlayacak şekilde hazırlanacak program ve planlara göre birlikte yürütülür.

Toprak ve tarım reformu bölgeleriyle ilgili etüt, proje ve yatırımlar, kalkınma planı ve yıllık icra plan ve programlarında özel bir bölüm olarak belirtilir.

Duyuru :

MADDE 13. — Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilen köy, ilçe veya illerde toprak ve tarım reformu uygulamasına başlandığı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca uygun ve alışılmış araçlarla ve varsa o bölgede çıkan gazetelerden birisi ile duyurulur.

Bu duyuru Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumunca ücretsiz yayınlanır.

Bildirim verilmesi :

MADDE 14. — Tarım arazilerinin malikleri veya malik sıfatıyla zilyedleri, bir bölgenin toprak ve tarım reformu bölgesi olarak ilân edilmesinden itibaren üç ay içinde, malik veya zilyed oldukları araziler hakkında, çıkarılacak yönetmelikte gösterilecek yetkili mercilere bildirim vermekle yükümlüdürler.

Bu bildirimde; malik veya zilyedin ad ve soyadı, yaşı, medenî hali ile arazinin gerçek büyüklüğü, işletme ve kullanılış şekli ve mülkiyet veya zilyedlik hakkı üzerinde bir ihtilâf bulunup bulunmadığı bildirilir.

Bildirimler tapulu taşınmaz mallarda malik, tapusuz taşınmaz mallarda zilyed tarafından, velâyet veya vesayet altındaki kişiler için veli, vasi veya kayyım tarafından, ihtilâflı arazide hak iddiasında bulunanlar tarafından, müşterek veya iştirak halinde mülkiyette temsilci veya hissedarların tamamı yahut herhangi birisi tarafından, tüzel kişilere ait arazilerde tüzel kişiyi temsile yetkili olan kişi tarafından düzenlenerek imza edilir.

Bildirimlerin şekil ve muhtevasına ilişkin ayrıntılar ile bildirim verilmesi ve incelenmesi işlemlerinin nasıl yürütüleceği çıkarılacak yönetmelikle tespit edilir. Yönetmelik, bu kanunun yayımı tarihinden itibaren bir ay içinde çıkarılır.

Bildirimler hiçbir vergi, harç ve resme tabi değildir.

Bildirimlerin incelenmesi :

MADDE 15. — Bildirimler, ilgili dairelerden sağlanacak kayıtlara ve diğer belgelere göre toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca yetkili kılınacak mercilerce yerinde incelenir.

Bildirimlerin biçim ve kapsamına ilişkin ayrıntılar ile bildirim verme işlemlerinin nasıl yürütüleceği ve incelemenin nasıl yapılacağı yönetmelikte gösterilir.

Çiftçi kütükleri :

MADDE 16. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde çiftçiler kendilerini «Çiftçi kütükleri» ne yazdırmakla yükümlüdürler. Kütüklere kendilerini Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca belirtilen süre içinde yazdırmayanlar, istenen belgeleri doğru bir şekilde vermeyenler ve Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca tanınan ek süre içinde yanlışlıkları düzeltmeyenlerle eksiklikleri tamamlamayanlar bu kanunla çiftçilere tanınan yardımlardan yararlanamazlar.

Çiftçiliği terk edenler kütükteki kayıtlarını belirtilen süre içinde sildirmek zorundadırlar.

Çiftçi kütüklerini hangi kuruluşun tutacağı ve bu kütüklerin biçim ve kapsamına ilişkin ayrıntılar yönetmelikte gösterilir.

Köy sınırları :

MADDE 17. — Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilen yerlerde sınır kâğıdı olmayan veya aralarında uyumsuzluk bulunan köylerin sınırları Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca, duyuru tarihinden itibaren en geç altı ay içinde bitişik köylerin muhtar ve ihtiyar kurulu üyeleri ve varsa belediye başkanları dinlenerek kayıt ve belgelere göre tespit edilir. Tespit kararına karşı, ilgili köy muhtarları veya belediye başkanları, kararın tebliğinden itibaren onbeş gün içinde görevli mahkemeye itiraz edebilirler. İtiraz, Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu kararı aranmaksızın, otuz gün içinde mahkemece karara bağlanır. Mahkemenin verdiği bu kararlar aleyhine üst yargı mercilerine başvurulamaz ve bu sınırlar, yeniden köy kurulması, köylerin birleştirilmesi ve tabii afetlerin gerektirdiği sınır değişiklikleri hariç, kesinleştikleri tarihten itibaren on yıl süreyle değiştirilemez. Onuncu yıldan sonra, bu sınırlarda değişiklik yapılması gerektiği takdirde, yapılacak değişiklikler Köy Kanunu ile İl İdaresi Kanunu hükümlerine tabidir.

Bu konuda idarî makam veya idarî yargı mercilerinde bulunan ve henüz kesinleşmemiş olan uyumsuzluklara ait dosyalar, birinci fıkra hükmüne göre işlem yapılmak üzere, duyuru tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığına re'sen devredilir.

Temlikâ tasarrufların durdurulması :

MADDE 18. — Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilen yerlerde, Bakanlar Kurulu kararının yayımlanma tarihinden itibaren o bölgedeki reform uygulamasının mülkiyet dağılımı açısından sona ermesine kadar, gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine ait araziden tapuda kayıtlı olanlar devir ve temlik edilemez ve tapuda kayıtlı olmayanların zilyedliği devredilemez. Ancak, bu süre üç yılı aşamaz.

Bu gibi arazi yukarıda belirtilen süre içinde, ancak T. C. Ziraat Bankasına, Türkiye Ziraî Donatım Kurumuna ve Tarım Kredi Kooperatiflerine ipotek edilebilir.

İpotek edilen bu taşınmaz malların satışı gerektiği takdirde, bedeli, alacaklı banka, kurum ve kooperatife ödenmek suretiyle, taşınmaz mal Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçer.

Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilen Devlet sulama şebekesi alanlarında, temlikî tasarruflar, sulama şebekesi kısımları tamamlandıktan sonra sulamaya geçilinceye kadar durur. Ancak, bu süre beş yılı geçemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPRAK VE TARIM REFORMU MÜSTEŞARLIĞI EMRİNE GEÇECEK ARAZİ

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçecek arazi :

MADDE 19. — Aşağıda belirtilen arazi, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçer:

- Bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılacak arazi.
- Devlete aid olup kamu hizmetlerinde kullanılmak üzere tahsis edilmemiş olan arazi.
- Kazandırıcı zaman aşımı hükümleri saklı kalmak kaydıyla 766 sayılı Tapulama Kanununun 38 nci maddesi gereğince Hazine adına tespit ve tescil edilecek arazi.
- Kamu hizmetlerinde kullanılmakta iken sonradan tahsisi kaldırılan Devlete ait arazi.
- Mahallî idarelerin yararlanmasına bırakılmış veya bu idarelere tahsis edilmiş olan mera, yaylak ve kırsaklar.

f) Hazinece, özel kanunlarla, bedelsiz olarak belediyelere devredilen araziden imar planlarına göre ihtiyaçtan fazla olduğu, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca ilgili bakanlıkların görüşü alınarak tespit edilecek arazi parçaları.

g) Kesinleşen orman tahdit harita ve tutanakları dışında bırakılan yabancı meyvelik, fundalık, makilik ve benzeri arazi ile özel kanununa göre orman tanımına girmeyen arazi.

h) Göllerin ve bataklıkların kuruması veya kurutulması, nehirlerin mecrası ve seviye değiştirilmesi, göl ve deniz kıyılarının dolması veya doldurulması ile meydana gelen ve gelecek olan arazi.

i) İskân kanunlarına göre başka yere karşılıksız yerleştirilenlerin terk ettikleri arazinin tamamı.

Bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi hükmüne göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının emrine geçecek arazide, 28 Aralık 1960 tarih ve 189 sayılı Kanun hükümleri saklıdır. Ancak, bu kanun hükümlerine göre satılması istenilen arazinin tarım arazisi olarak kullanılmak istenilip istenilmediği Maliye Bakanlığı tarafından Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığından sorularak tarım arazisi olarak kullanılmak istenilenler söz konusu müsteşarlık emrine tahsis edilir. Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca topraksız çiftçiye dağıtılacak olan toprakların, Millî Savunma Bakanlığınca devralınan yerlere ait taksitleri veya topluca alınacak bedelleri, tahsilât yapıldıkça, 189 sayılı Kanun hükümlerine göre Millî Savunma Bakanlığı bütçesinde mevcut veya yeniden açılacak özel tertibine gelir kaydolunur.

Yukarıda (g) bendi uyarınca Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçecek araziden emek ve masraf ihtiyar edilerek ıslah ve ihya edilen yerler üzerinde kazanılmış olan haklar ile (h) bendinde belirtilen arazi üzerinde kanunları uyarınca kazanılmış olan haklar saklıdır.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçiş :

MADDE 20. — 19 ncu maddenin (a) bendindeki arazi, bu kanuna göre kamulaştırma ile; (b), (e) ve (g) bendlerindeki arazi, bu kanunun yürürlüğe girmesi ile; (f) bendindeki arazi, tespit edilmesi ile; (h) bendindeki arazi, meydana gelmesi ile; (c) ve (i) bentlerindeki arazi, Hazine adına tescil ile; (d) bendindeki arazi, kamu hizmetlerine yapılan tahsisin kaldırılması ile Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçer.

Arazi üzerinde tasarruf ve tahsis yetkisi :

MADDE 21. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen arazi, topraksız olan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçi ailelerine dağıtılabilmesi gibi bu kanundaki amaçların ve 1306 sayılı Kanuna göre yapılacak iskân projelerinin gerçekleşmesini sağlamak için de tahsis edilebilir.

19 ncu maddenin (a) bendi dışındaki Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen araziden, toprak ve tarım reformu amaçları için kullanılması gerekli olmayanlar, ilgili kuruluşun müracaatı ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının izni ile kamu hizmetlerinde veya özel kanunlarla kendilerine verilen görev ve yetkiler içinde kullanılmak üzere Devlet kuruluşlarına tahsis edilebilir.

Devlete ait kuruluşlardan yararlanma ve yeni kuruluşlar meydana getirme :

MADDE 22. — Toprak ve tarım reformu ile ilgili olarak çiftçilerin eğitilmesi, tohumluk, damızlık ve benzeri ihtiyaçlarının karşılanması amaçları ile Devlete ait mevcut kuruluşlardan yararlanılır.

Gerekli hallerde, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen araziden uygun görülenler, üzerinde birinci fıkrada öngörülen amaçlarla üretim ve eğitim müesseseleri kurulmak üzere ilgili kuruluşlara tahsis edilebilir.

Satım ve Kiralama :

MADDE 23. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, bu kanun hükümlerine göre emrine geçen araziye gerçek ve tüzel kişilere bu kanunda öngörülen amaçlar dışında kullanılmak üzere satamaz ve kiralayamaz.

Ancak :

a) Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bu kanun uyarınca emrine geçen araziye millî savunma ihtiyacının karşılanması, ülkenin ekonomik, sosyal, teknik gelişmesi ve buna bağlı yeni iskân alanlarının sağlanması; kıyıların korunması ve turizm amaçları için Bakanlar Kurulu kararı ile Hazine'nin tasarrufuna bırakabilir. Bu takdirde, kamulaştırma karşılığı ödenmesi gereken hallerde, bedel doğrudan doğruya bu amaçlarla yapılan kamulaştırmalarda uygulanan kanunî hükümlere göre ödenir.

b) Köy içinde bulunup konut kurmaya elverişli arsa durumunda bulunan yerler, köy ihtiyar kurulunun konut yerine ihtiyaç göstermesi üzerine Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına köye yerleşmiş olan gerçek kişilere pazarlık yolu ile satılabilir.

c) Kamulaştırılan arazi dağılımcaya kadar, Devletçe ihya veya ıslah suretiyle tarıma elverişli hale getirilen arazi ile bu kanun hükümlerine göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen diğer arazi ve bu maddenin (a) bendi hükmü gereğince Hazine'nin tasarrufuna bırakılan arazi, tarımsal işleme ve çalışmalar tahsis durumuna engel teşkil etmediği hallerde, topraksız çiftçilere veya birlikte işletecek topraksız çiftçi gruplarına Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına kiraya verilebilir. Arazinin kiraya verilmesi, kiracıya dağıtımdan öncelikle yararlanma hakkını vermez.

Bu madde hükmüne göre yapılacak tahsis ve satım işlemleri esasları ile kiraya verilecek arazi miktarı, kira bedeli ve kira süresi Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına saptanır.

Kazandırıcı zamanlaşımı ile aynı hak kazanma yasağı :

MADDE 24. — Bu kanun hükümlerine göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen arazi üzerinde kazandırıcı zamanlaşımı işlemeyen ve bu yolla mülkiyet ve öteki aynı haklar kazanılamaz.

Arazinin Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçmesinden önce kazandırıcı zamanlaşımı şartlarını tamamlamış olanların hakları saklıdır.

Toprak değiştirilmesi :

MADDE 25. — Teknik, ekonomik ve hukukî nedenler ve zorunluluklarla Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına lüzum görülmesi halinde gerçek ve tüzel kişilere ait arazi sahiplerinin muvafakati ile Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen aynı değer ve nitelikteki arazi ile değiştirilir.

Değiştirme işlemi aşağıda yazılı şekilde yapılır:

- Değer ve nitelikte fark bulunmazsa eşit ölçüde toprak değiştirilir.
- Değer ve nitelikte fark bulunursa bu fark değiştirilen toprağın ölçülerinde değişiklik yapılmak suretiyle kapatılır. Değerlerin eşitliği, değiştirmenin yapıldığı yıldaki değerler karşılaştırılarak sağlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**KAMULAŞTIRMA***Kamulaştırılacak topraklar :*

MADDE 26. — 19 ncu maddenin kamulaştırmaya tabi olmaksızın Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına emrine geçecek araziye ilişkin hükümleri saklı kalmak üzere, aşağıda sayılan ger-

çek ve tüzel kişilere ait tarım toprakları, varsa üzerindeki tarımsal işletme ile ilgili yapı veya tesislerle birlikte kamulaştırılır :

a) Mülhak ve mazbut vakıflara ait olup, Vakıflar Genel Müdürlüğünün zeytinyağı fabrikalarına hammadde temin eden zeytinlikler ile Devlet Üretme Çiftlikleri hariç olmak üzere kurumlara, ticaret şirketlerine, derneklere, kooperatiflere ve bunların birliklerine, 442 sayılı Köy Kanununun 87 nci maddesinde sayılan gerçek ve tüzel kişilere ait arazinin tamamı ile kamu tüzel kişilerine, kamu iktisadî teşebbüslerine, resmî kurumlara, kamu tüzel kişilerinin, resmî kurumların ve kamu iktisadî teşebbüslerinin katıldıkları kurum veya şirketlere ait arazinin kamu hizmetlerinde kullanılmayan kısımları.

b) Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, reformun ilân edildiği tarihte 6 nci maddede belirtilen esaslara göre verimli olarak işletilmeyen veya 123 nci maddede sayılan istisnâî haller saklı kalmak üzere doğrudan doğruya işletilmeyerek kiraya veya ortakçılığa verilen toprakların tamamı.

c) Ailelerle aile sayılan kişilerin doğrudan doğruya ve verimli olarak işledikleri veya işlettikleri veya 123 nci maddenin (a), (b), (c), (d), (e) ve (h) bentlerinde sayılan istisnâî haller sebebiyle kiraya veya ortağa verdikleri Türkiye'deki toprakları toplamının 23 nci maddede belirtilen esaslara göre ve bu kanuna ekli 1 ve 2 numaralı tablolarda gösterilen veya 5 numaralı tabloya göre bulunan miktarları geçen kısmı ile 123 nci maddenin (f) ve (g) bentlerinde sayılan istisnâî haller için bu bentlerde belirtilen miktarları geçen kısım.

d) Devletçe borçlandırılmak suretiyle başka yerlere yerleştirilen kimselerin, eski yerlerinde iskân kanunlarına göre bıraktıkları toprakların tamamı.

e) İl, belediye ve köy tüzel kişilerinin mülkiyetindeki kamu hizmetlerinde kullanılmayan arazinin tamamı.

f) İl, belediye ve köy tüzel kişilerinin mülkiyetindeki mera, yaylak ve kışlakların bu kanun hükümlerine göre saptanan ihtiyaçtan fazla olan kısımları.

Kamu tüzel kişilerine, kamu iktisadî teşebbüslerine, resmî kurumlara, mazbut ve mülhak vakıflara ve tarımla iştigal eden kooperatiflere ve bunların birliklerine ait toprakların tamamı veya bir kısmı, kullanılmakta oldukları amaç gözönüne alınarak, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile kamulaştırma dışında bırakılabilir.

Kamulaştırılan arazinin bir kısmının üzerinde kahvehane, han, dükkân, değirmen, imalâthane ve fabrika gibi tarımsal işletme ile ilgili olmayan yapı veya tesisler mevcut ise bunların üzerinde bulunduğu arazi parçası kamulaştırma dışında bırakılır. Bu maddenin (d) bendi bu fıkra hükmüne tabi değildir.

Köy yerlerinin kamulaştırılması :

MADDE 27. — Bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce sahipli arazi üzerinde Köy Kanunu hükümlerine göre köy ve köye bağlı yerleşim yerleri olarak topluluk vücuda getiren ailelerin ellerinde bulundurdukları ev, ahır, samanlık ve avlu gibi tarımsal işletme ile ilgili yapı veya tesisler, bu kanunun 23 nci maddesinde gösterilen sınırlara bakılmaksızın, yapı veya tesisler arsa sahibi tarafından kurulmuşsa arsa ile birlikte, ellerinde bulunduranlar tarafından kurulmuşsa sadece kapladıkları arsa, bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılıp ellerinde bulunduranlar adına borçlandırılarak tescil edilir.

Bırakılacak toprak miktarı :

MADDE 23. — Aile başkanlarına ve aile sayılan kişilere arazileri sulu ise tablo 1 de belirtilen miktarda, arazileri kuru ise tablo 2 de belirtilen miktarda arazi bırakılır.

Bu kanunun 7 nci maddesinde belirtilen şartları haiz olduğu Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca kabul edilen örnek işletme sahiplerine, arazilerinin sulu veya kuru olmasına göre, toprak endeksine bakılmaksızın 1 ve 2 numaralı tablolarda gösterilen miktarların bir katı daha fazla arazi bırakılır.

Hayvancılık ve mandıracılık hariç olmak üzere, aynı zamanda çiftçilikten başka bir meslekle de işgal eden ailelere ve aile sayılan kişilere sulu arazide tablo 1 de belirtilen miktarda, kuru arazide tablo 2 de belirtilen miktarda arazi bırakılır ve bu aileler ve aile sayılan kişiler, bu maddenin ikinci fıkrası hükmünden yararlanamazlar.

Bırakılacak arazinin bir kısmı sulu, bir kısmı kuru ise o yerin tablo 2 de belirtilen kuru arazi miktarının, tablo 1 de belirtilen sulu arazi miktarına oranı esas alınarak, sulu arazi miktarı kuru arazi miktarına dönüştürülerek işlem yapılır.

Tablo 1 ve 2 de belirtilen rakamlar ait oldukları ilçelerin sınırları içindeki her yere uygulanır.

Tablo 1 ve 2 de bulunmayan ilçelerin hangi kategoriye gireceği yönetmelikte belirtilecek esaslara göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca tespit edilir.

Kamulaştırılacak arazi miktarı 54 ncü maddede belirtilen esaslara göre bir çiftçi ailesinin topraklandırılmasına yetmeyecek miktarda ise ve bitişğinde kamulaştırılacak veya dağıtılacak başkaca arazi yoksa, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca kamulaştırılmayarak sahibine bırakılabilir.

Tablo 1 ve 2 de belirtilen arazi miktarları toprak endeksi elli olan araziler içindir.

Toprak endeksi elliden farklı arazilerde bırakılacak toprak miktarı tablo 5'teki katsayıları ile elli endeksine göre bırakılacak miktarların çarpılmasıyla bulunur.

Toprak endeksi, arazilerin profil karakteri, toprak bünyesi, meyli, tuzluluk, alkalilik, asitlik, erozyon, mikrorölyef gibi faktörler nazarı itibara alınarak TOPRAKSU Genel Müdürlüğü tarafından tespit olunur.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar yönetmelikte belirtilir.

Sahibine ait toprak miktarının hesaplanması :

MADDE 29. — Ailelerle aile sayılan kişilere ait arazi miktarının tespitinde tapulu ve tapusuz toprakların tamamı hesaba dahil edilir. Toprak ve Tarım Reformu Örgütüncü tarıma elverişli olmadığı tespit edilen arazi hesaba dahil olunmaz.

Bir aileye ait toprak miktarı, aile üyelerinin nerede olursa olsun tasarruflarında bulunan topraklar toplanarak tespit edilir.

İştirak halinde mülkiyette ortakların, müşterek mülkiyette her paydaşın payına düşen toprak miktarı ayrı hesab edilir ve ortak veya paydaşın toprak miktarına eklenir. Aile üyelerinin paylarına düşen toprakların toplamı, aileye ait toprak miktarına eklenir.

Müşterek mülkiyette payın kamulaştırılması ve toprağın bölüştürülmesi :

MADDE 30. — Birden çok kimsenin müştereken malik buldukları toprağın tamamının kamulaştırılması gerekmeyen hallerde, ilgili paydaşın payının tamamı veya bir kısmı kamulaştırılır.

Hazinenin yukardaki fıkra uyarınca kamulaştırdığı veya başka nedenlerle paya sahip bulunduğu toprakta, Hazine payına düşen yer, ilgili paydaşlar tarafından Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının bu konudaki yazılı isteminden itibaren iki ay içinde aynen bölüştürülerek ayrılır. Paydaşların bulunamaması veya uyuşamaması halinde aynen bölüştürmeyi Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı yapar. Her paydaş bölüşme haritasının kendisine bildirildiği günden başlamak üzere otuz gün içinde, görevli mahkemeye başvurarak bölüştürmeye karşı dava açabilir. Mahkeme, Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonunun kararını aramadan dava tarihinden başlayarak üç ay içinde konu hakkında karar vermekle yükümlüdür. Mahkeme, bölüştürme ile ilgili itirazı haklı bulursa aynen bölüştürmeyi kendisi yapar.

İştirak halindeki mülkiyetin müşterek mülkiyete çevrilmesi :

MADDE 31. — Toprak ve tarım reformu bölgesinde uygulamaya geçileceğinin duyurulmasından itibaren bir ay içinde mirasçılar, tapuda adlarına intikal işlemini yaptırmak zorundadırlar. Elde olmayan nedenlere dayanan gecikmelerde bu süreyi bir ay uzatmaya Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı yetkilidir.

Mirasçılardan biri veya birkaçı mirasçılarının ve hisse miktarlarının tayinini ve iştirak halindeki mülkiyetin, paylarının belli edilmesi suretiyle, müşterek mülkiyete çevrilmesini görevli mahkemeden isteyebilirler.

Miras bırakanın ölümü tarihine göre veraset belgesi aranılmasına gerek olmayan hallerde, bu işlemler, ilgililerince köy veya mahalle ihtiyar kurulundan alınacak belgeye dayanılarak tapu dairelerince yapılır.

İlgililerin süresi içinde yaptırmadıkları bu işlemler, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının, görevli mahkemeden alacağı veraset belgesine ve iştirak halindeki mülkiyetin müşterek mülkiyete çevrilmesi kararına veya ölüm tarihine göre köy veyahut mahalle ihtiyar kurulundan alınacak belgeye dayanan istemi ile tapu daireleri tarafından yapılır. Tapulama bölgesinde, kütükler tapuya devredilinceye kadar tapu dairelerine düşen görev, tapulama müdürlüğü tarafından yerine getirilir.

Arazi ile üstündeki ağaçların mülkiyetinin ayrı kişilere ait bulunması halinde, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı, ilgililerden en geç iki ay içinde anlaşma yolu ile ikili mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini ister.

İlgililer ikili mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini, tanınan süre içinde gerçekleştiremedikleri takdirde maliklerden biri veya Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı, ikili mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini genel hükümlere göre görevli mahkemeden talebedebilir. Görevli mahkeme mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini üç ay içinde karara bağlar.

Kamulaştırmada toprak seçimi :

MADDE 32. — Sahibine bırakılacak topraklar mümkün olduğu kadar toplu bir halde ve işletmeyle ilgili yapı ve tesislerden yararlanmaya en elverişli bir biçimde, toprak sahibi aile üyelerinin hakları da gözeticilerle aile başkanı tarafından seçilir.

Seçim hakkı, kamulaştırılacak toprakların düzenli bir biçimde dağıtılmasını ve verimli bir şekilde işletilmesini engelleyecek tarzda kullanılamaz.

Aile başkanı veya toprak sahibi bulunamaz veya seçim hakkını yukardaki fıkralar uyarınca Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının isteminden itibaren onbeş gün içinde kullanmazsa seçim, bu madde esaslarına göre Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca yapılır.

Toprak sahibinin başvurması üzerine kamulaştırma :

MADDE 33. — Kamulaştırılan topraktaki yapı veya tesislerden kahvehane, han, dükkân, değirmen, imalâthane ve fabrika gibi tarımsal işletme ile ilgili olmayan taşınmaz mallar hariç, kamulaştırmaya konu olmayan diğer yerler tek başına yararlanılamayacak duruma giriyor veya kamulaştırma nedeniyle bu taşınmaz mallardan yararlanmak önemli ölçüde azalıyor ise toprak sahibinin kamulaştırma kararının bildiriminden başlayarak bir ay içinde yazılı başvurması üzerine, bu yerlerin de bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılması zorunludur.

Uyuşmazlık bu kanundaki esaslara göre görevli mahkemece çözülür.

Toprak sahibinin isteği halinde miktarı ne olursa olsun toprağın tamamını veya bir kısmını Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, gerekli gördüğü hallerde, bu kanun hükümlerine göre kamulaştırmaya yetkilidir.

Kamu yararı kararı :

MADDE 34. — Bu kanunun 13 nci maddesine göre toprak ve tarım reformu bölgesinin belirtilip yayınlanması, bu kanun gereğince yapılacak kamulaştırmalar için «kamu yararı kararı» sayılır. Ayrıca kamu yararı kararı alınması ve onaylanması gerekmez.

Kamulaştırmada Karşılık Takdir Komisyonu :

MADDE 35. — Kamulaştırmada arazi ile üzerindeki her türlü yapı veya tesislerin karşılığı; Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca Toprak ve Tarım Reformu Örgütünden, birisi başkan ve biri ziraat yüksek mühendisi olmak üzere görevlendirilecek iki kişi, ilçe ziraat yüksek mühendisi veya ziraat teknisyeni, mahalli ziraat odasının seçeceği bir kişi ile köyde ihtiyar kurulunun, beldede belediye encümeninin arazi sahipleri arasından seçeceği bir temsilciden oluşmak üzere, beş kişilik bir komisyon tarafından saptanır.

Köy ihtiyar kurulu veya belediye encümeni temsilcisinin seçilmemesi halinde, Karşılık Takdir Komisyonunun bu üyesi, mahallin en büyük idare amiri tarafından ilçe ziraat odası örgütünden re'sen seçilir.

Bir toprak ve tarım reformu bölgesinde, iş durumuna göre birden fazla Karşılık Takdir Komisyonu kurulabilir.

Komisyon başkan ve üyelerinden birinin her ne sebeple olursa olsun, görevi başında bulunmaması halinde, yeri on gün içinde, geçici veya daimi olarak aynı mülkte bir kimse ile doldurulur.

Kamulaştırma karşılığının saptanması :

MADDE 36. — Kamulaştırma karşılığı, kamulaştırma tarihindeki alım satım bedelidir. Alım satım (rayiç) bedelinin tespitinde; arazinin iklim bölgesi, kullanma şekli, sulama olanakları, ıslah durumu ve toprak endeksi gibi teknik faktörler ve ulaştırma, pazarlama ve tarımsal gelir gibi ekonomik etkenler gözönünde tutulur.

Toprak üzerindeki yapı veya tesislerin kamulaştırma karşılığı, kamulaştırıldığı yıl içindeki inşaat fiyatlarına göre bulunacak maliyetinden yıpranma payı düşülerek hesaplanır.

Kamulaştırma karşılığı, taşınmaz malın bulunduğu yerin toprak ve tarım reformu bölgesi ilân edilmesinden önce sahibinin bildirdiği Emlâk Vergisi değerini geçemez. Karşılık Takdir Komisyonunca saptanan karşılık bu değerden yüksek ise kamulaştırma karşılığı bu değere indirilir.

Devlet eliyle yapılan sulama şebekesi ve benzeri yatırımlar sebebiyle meydana gelen değer artışları, arazinin kamulaştırma karşılığında düşülür. Ancak, sulama şebekesi ve benzeri yatırımlar yapıldıktan sonra arazi satılmışsa bu takdirde araziyi sonradan satınalmış olan kimsenin ödemiş olduğu bedelden az bir değer kamulaştırma karşılığı olarak tespit edilemez.

Karşılık Takdir Komisyonlarının karşılık tespitine, görev ve yetkilerine, çalışmalarına, başkan ve üyelere verilecek tazminata ilişkin esaslar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca düzenlenecek yönetmelikte belli edilir.

Kamulaştırma kararı :

MADDE 37. — Bu kanuna göre yapılacak kamulaştırmalarda, kamulaştırma kararını Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı verir.

Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca kamulaştırılması gerekli görülen toprak ile varsa üzerindeki yapı veya tesislerin sınırlarını, yüzölçümünü, niteliklerini ve takdir edilen karşılıklarını gösteren harita, cetvel, kroki ve tutanaklar kamulaştırma kararı alınmak üzere Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına gönderilir.

Kamulaştırma kararının bildirimi :

MADDE 38. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca kamulaştırılmasına karar verilen toprak ile varsa üzerindeki yapı veya tesislerin sınırlarını, yüzölçümünü, niteliklerini ve takdir edilen karşılıklarını gösteren harita, cetvel, kroki ve tutanakların bir örneği Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca taşınmaz malın bulunduğu ilin valiliğine, bir örneği de tapu siciline şerh verilmek üzere tapu dairesine gönderilir.

Kamulaştırma kararının bir örneği valilikçe, kamulaştırılan toprak ile varsa üzerindeki yapı veya tesislerin bulunduğu köy veya belediyede, herkesin kolaylıkla görebileceği şekilde onbeş gün süre ile asılarak yayınlanır ve varsa mahallî gazete ile ilânın yapıldığı duyurulur. Kararın bir örneği Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca ilgililerin bildirimlerindeki adreslerine gönderilir. İlânın yapıldığı bir tutanakla saptanır. İlân, adresi belli olmayan veya bildirimde yazılı adreslerde bulunmayan ve adres değişikliğini bildirmeyen ilgililere bildiri yerine geçer.

Dava :

MADDE 39. — İlgililer kamulaştırma kararının 38 nci madde uyarınca kendilerine bildirildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kamulaştırma işlemlerine ve ödenecek karşılığa karşı Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonuna başvurmaksızın görevli mahkemede dava açabilirler.

Karşılığın ödenmesi :

MADDE 40. — Kamulaştırmada karşılık, kamulaştırma kararı tarihinden başlamak üzere, yıllık taksitler halinde ödenir. Kamulaştırma karşılığının yüzde onbeşi peşin olarak ödenir ve bu miktar altmışbin liradan az olamaz. Bakiye, bir yıl sonra başlamak ve ondokuz yılda ödenmek üzere ondokuz eşit taksitde bağlanır. Her taksit otuzbin liradan az olamaz.

Sahibi bulunduğu araziye doğrudan doğruya işleten çiftçinin arazisinin tamamının kamulaştırılması halinde, kamulaştırma karşılığının peşin ödenecek ilk taksidi ikiyüzellibin liradan az olamaz.

Kamulaştırma karşılığı olarak peşin ödenen miktardan geriye kalan kısım onbeşbin liradan az olduğu takdirde bakiye peşin olarak ödenebilir.

Kamulaştırma karşılığının son taksidi onbeşbin liradan az olduğu takdirde bu meblağ bir evvelki taksitle birlikte ödenebilir.

Bu kanuna göre küçük çiftçi sayılanların kamulaştırılan toprağının karşılığının tamamı peşin olarak ödenir.

Bakanlar Kurulu mazbut ve mülhak vakıflara ait toprakların kamulaştırma bedelinin Devlet Planlama Teşkilâtınca uygun görülecek sınaî yatırım projelerinin finanse edilmesi amacıyla peşin veya uygun göreceği taksitlerle ödenmesini kararlaştırabilir.

Taşınmaz malları kamulaştırılan gerçek ve tüzel kişilerden 16 Şubat 1973 tarihinden önce bu taşınmaz malları için aldıkları tarım kredileri dolayısıyla T. C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine borçları bulunanların taşınmaz mallarının tamamı kamulaştırılmış ise, taşınmaz malların tamamına; taşınmaz mallarının bir kısmı kamulaştırılmış ise, kamulaştırılan kısma isabet eden vâdesi gelmiş ve gelecek olan borçlarına tekabül eden kamulaştırma karşılığı T. C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine öncelikle ve peşin olarak ödenir. Kamulaştırma karşılığından T. C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin alacaklarının mahsubedilmesinden sonra bakiye, hak sahibine bu kanunun genel hükümlerine göre ödenir. 16.2.1973 tarihinden sonra alınan tarım kredilerine ait borçların kamulaştırma karşılığına tekabül eden kısmı, kamulaştırma karşılığından T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine öncelikle ve bu kanunun genel hükümlerine göre ödenir.

Kamulaştırma karşılığının T. C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerinin alacaklarından az olması halinde banka ve kooperatiflerin bakiye alacaklar üzerindeki bütün hak ve selâhiyetleri saklıdır.

Tarımsal işletmeyle ilgili olmayan kahvehane, han, dükkân, değirmen, imalâthane ve fabrika gibi yapı ve tesisler, toprak ve tarım reformunun amaçları ve uygulanması bakımından gerekli görüldüğü takdirde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılabilir. Ancak bu yapı ve tesislerin kamulaştırma karşılıklarının tamamı peşin olarak ödenir.

Türkiye Cumhuriyeti adına yapılmış milletlerarası andlaşmalarla, bu kanundaki özel durumlara ilişkin hükümler saklıdır.

Yabancı uyruklulara ait taşınmaz malların kamulaştırılmasında karşılığın tespiti ve ödenmesi müttekabiliyet esaslarına göre yapılır.

Arazisinin tamamının veya bir kısmının kamulaştırılması sonucu işletmenin gerektirdiği standardın dışında kalan faydalanılabilir nitelikteki tarımsal alet ve makineler, sahibinin istemi üzerine, bedelleri peşin olarak ödenmek suretiyle, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca kamulaştırma tarihinde, bu alet ve makinelerin yenilerinin tespit olunacak bedelinden yıllara göre gerekli yıpranma payları düşülerek bulunacak değer üzerinden satın alınabilir.

Tarımsal alet ve makinelerin işletme büyüklük ve tiplerine göre nitelik ve standartlarının tespiti, faydalanılabilir nitelikte olup olmadıklarının saptanması, yıpranma paylarının hesaplanması, devralma, devretme ve kullanma usul ve esasları yönetmelikte belirtilir.

Borç senetleri ve faiz :

MADDE 41. — 40 ve 42 nci maddelere göre takside bağlanacak miktarlar için hak sahiplerine Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca ada yazılı borç senetleri verilir ve borç senetlerine Devletçe vadeli mevduata ödenen miktara kadar faiz ödenir.

Hisse senedi ile ödeme :

MADDE 42. — Hak sahibine istediği takdirde kamulaştırma karşılığının tamamı için, Bakanlar Kurulunca tespit edilecek kamu sınaî teşebbüsleri veya iştiraklerinin ada yazılı hisse senetleri verilir. Bu hisse senetlerine, Devletçe ondokuz yıl süreyle yılda yüzde sekiz temettü garantisi tanınır ve yüzde sekiz temettü her türlü vergi, harç ve resimden muaftır. Yüzde sekizin üzerinde temettü dağıtıldığı takdirde yüzde sekizden fazla temettü hakkında vergi, harç ve resim yönünden ilgili kanunî hükümler uygulanır.

Hak sahibi kamulaştırma karşılığının yüzde kırkının toprak ve tarım reformu bölgelerinde veya kalkınmada öncelikli yörelerde kurulacak sınaî teşebbüslerden Bakanlar Kurulunca tespit edilecek olanların hisse senedi ile ödenmesini istediği takdirde, kamulaştırma karşılığının geri kalan kısmı, bir yıl sonra başlamak ve oniki yılda ödenmek üzere oniki eşit taksitde bağlanır ve taksit otuzbin liradan az olamaz.

Borç ve hisse senetleri ile ilgili hükümler :

MADDE 43. — Borç ve hisse senetlerinin çıkarılması, borçların asılları ile faizlerinin ve hisse senetleri temettüünün ödenme zamanı ve borç ve hisse senetleri ile ilgili diğer hususlar, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanacak bir yönetmelikte düzenlenir.

Ödeme, elkoyma ve tescil :

MADDE 44. — Kamulaştırma işlemi tamamlanan taşınmaz malların, bu kanuna göre peşin ödenmesi gereken kamulaştırma karşılığı, hak sahipleri adına, T. C. Ziraat Bankasına, bulunmayan

yerlerde mal sandıklarına yatırılarak taşınmaz mallara elkonur ve bunlar Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının istemi ile Hazine adına tescil edilir.

Kamulaştırmanın iptali :

MADDE 45. — Kamulaştırma kararının iptalinin kesinleştiği tarihte toprak henüz dağıtılmamış veya bu kanunda saptanan diğer amaçları gerçekleştirmek için bir kamu hizmetine tahsis edilmişse sahibine geri verilir.

Toprak dağıtılmış veya başkaca bir kamu hizmetine tahsis edilmişse kamulaştırma karşılığı peşin ödenir. Toprak sahibine, istediği ve bulunduğu takdirde, eşdeğerde başka bir toprak verilebilir.

Toprak ve tarım reformu bölgesi dışında kamulaştırma :

MADDE 46. — Toprak ve tarım reformu bölgesi dışında yapılacak kamulaştırmalarda bu kanunla Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığına verilen görevleri taşınmaz malların bulunduğu yerdeki, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca yetkili kılınacak ilgili kamu kuruluşunun il örgütü yapar ve yürütür.

Kamulaştırılan arazinin tahliyesi :

MADDE 47. — Kamulaştırılan arazi, kamulaştırma kararının, 38 nci madde uyarınca tapu siciline şerh verilmesini takibeden otuz gün içinde Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca hasat mevsimi sonu gözönünde bulundurulmak suretiyle tespit olunarak kendilerine tebliğ edilen tarihte malik veya zilyedler tarafından tahliye olunur.

Malik veya zilyedi tarafından tahliye olunmadığı takdirde, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının istemi üzerine arazi, o mahaldeki icra dairesi tarafından 6830 sayılı Kanun gereğince tahliye edilir.

Genel hükümlerin uygulanması :

MADDE 48. — Toprak ve tarım reformu amacı ile yapılan kamulaştırmalarda bu kanuna aykırı olmayan genel hükümler uygulanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TOPRAK DAĞITIMI

Toprak dağıtılacaklar :

MADDE 49. — Dağıtımda toprak aile başkanlarına verilir.

Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca aile dışında kalmayı üstün tuttıkları saptanan reşit fürulardan erkek olanlar ile aile sayılan kişilerden vesayet altında olmayan erkeklere toprak verilebilir.

Tüzel kişiler toprak dağıtımından yararlanamaz.

Toprak dağıtımından yararlanma :

MADDE 50. — Toprak dağıtımından yararlanabilmek için aşağıdaki şartları taşımak gerekir :

- a) Türk vatandaşı olmak,
- b) Medenî hakları kullanma yeteneğine sahip bulunmak,

c) 52 nci maddenin son fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla toprak ve tarım reformu bölgesinin ilânına ait duyurunun yapıldığı tarihte en az üç yıldan beri sürekli olarak o bölgede ikamet etmek ve toprak dağıtımından yararlanmak için istemde bulunmak,

d) Bu kanun hükümlerine göre kurulacak Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine üye olacağını, verilecek toprağı kendisinin işleyeceğini Toprak ve Tarım Reformu Örgütüne karşı yüklenmiş olmak,

e) Bu kanun hükümlerine aykırı eylem ve işlemleri dolayısıyla toprağı kamulaştırılmamış olmak,

f) Bu kanuna veya diğer kanunlara göre toprak dağıtımından yararlanıp da verilen toprağı elinden çıkarmamış veya kanun hükmü uyarınca geri alınmamış bulunmak,

g) Kendisinin veya ailesi üyelerinden birinin sahip bulunduğu tarım arazisinin tümünü veya bir kısmını yönetmelikte belirtilecek zorunlu haller dışında 26 Temmuz 1972 tarihinden sonra herhangi bir şekilde elinden çıkarmamış olmak,

h) Bedenî ve fikrî kabiliyeti çiftçilik yapmaya elverişli olmak.

Toprak istemi :

MADDE 51. — Bu kanuna göre toprak ve tarım reformu bölgelerinde toprak dağıtımından yararlanmak isteyenler, Toprak ve Tarım Reformu Müsteğarlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilecek esaslara göre, duyuru tarihinden itibaren bir ay içinde istemde bulunurlar. Bu süre içinde istemde bulunmamış olanlar bu kanunun toprak dağıtımı ile ilgili hükümlerinden faydalanamazlar.

Toprak dağıtımında gözetilecek sıra :

MADDE 52. — Toprak dağıtımında aşağıdaki sıra gözetilir :

a) Kendisinin veya ailesi üyelerinin toprak ve tarım reformu bölgesi içinde ve dışında yeter toprağı olmayan çiftçiler ile toprak ve tarım reformu bölgesi içinde ve dışında hiç toprağı bulunmayan veya yeter toprağı olmayan ve reform bölgesinde en az üç yıldan beri başkasının toprağında kiracılık veya ortakçılık yapan çiftçiler,

b) Kendisi ile ailesi üyelerinin hiç toprağı bulunmayan ve toprak ve tarım reformu bölgesinde başkalarının toprağında en az üç yıldan beri geçimini tarım işçisi olarak sağlayan aile başkanları,

c) Toprak ve tarım reformu bölgesinde oturan ailesinden ayrı yaşamayı tercih ettikleri tespit olunan ve çiftçilikle geçinen reşit fûrular.

Ziraat ve Veteriner Fakülteleriyle ilgili meslek okullarını bitirenlerden kendisine verilecek arazinin bulunduğu yerde oturmayı ve çiftçilik yapmayı taahhüt edenler ile Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca gerekli görüldüğü takdirde toprak ve tarım reformu bölgelerine naklen yerleştirileceklerden mesleği çiftçilik olan aile başkanlarına yukardaki sıraya bağlı kalınmaksızın toprak dağıtılabilir.

Toprak dağıtılacaklardan aynı grup içinde olanlar arasında öncelik sırası :

MADDE 53. — Yukardaki maddenin her bendi kapsamına girenler arasında seçme aşağıdaki sıraya göre yapılır :

1. En az yirmibir en çok altmış yaşında olanlar ve Türkçe okuma ve yazma bilenler,
2. Tarıma ilişkin dallarda en az altı ay eğitim görmüş olanlar,
3. Çocuk sahibi olup da;
 - a) Evi ve yeter üretim araçları bulunanlar,
 - b) Evi olup yeter üretim araçları bulunmayanlar,
 - c) Yeter üretim araçları bulunup da evi olmayanlar.
4. Üçüncü bentteki sıralamaya göre çocuk sahibi olmayanlar.

Dağıtımda verilecek toprak miktarı :

MADDE 54. — Toprak dağıtımdan yararlanacak aile başkanlarına ve aile sayılan kişilere bu maddede belirtilen esaslar dahilinde yeter gelir sağlayacak miktarda toprak verilir.

Bir ailenin yeter gelire sahip olması için gerekli arazi miktarı, iklim ve arazi özellikleri ile bölge için öngörülen tarımsal işletme tipleri gözönünde bulundurularak, bir aileye 1971 yılı toptan eşya fiyatları endeksine göre, yılda onbeşbin liralık tarımsal gelir sağlayacak şekilde, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca tespit edilir.

Tarımsal gelir, brüt gelirden işçilik ve arazi borç taksitleri hariç üretim için gerekli diğer masrafların çıkarılmasından sonra kalan miktardır.

Aile nüfusu beşden fazla olursa her fazla nüfus için aile gelirine yüzde on oranında tarımsal gelir payı eklenir. Ancak, fazla nüfus için eklenecek tarımsal gelir payları toplamı, ikinci fıkrada bir aile için öngörülen gelirin yüzde ellisini geçemez.

Topraklandırılacak hiç toprağı olmayan veya yeter toprağı bulunmayan çiftçi ailelerinin arazisi sulu ise Tablo 3 ve kuru ise Tablo 4 de gösterilen miktarı geçemez. Tablo 3 ve 4 de gösterilen arazi miktarları toprak endeksi elli olan araziler içindir. Toprak endeksi elliden farklı olan arazilerde verilecek toprak miktarı, Tablo 5 deki katsayılar ile o ilçede elli endeksine göre verilecek arazi miktarlarının çarpılması suretiyle bulunacak miktarları geçemez.

Tablo 3 ve 4 de gösterilen miktarlar, ait oldukları ilçelerin hudutları içindeki her araziye uygulanır.

Bir çiftçi ailesine arazi bir miktarı sulu, geriye kalanı kuru olarak verilecekse o yerin Tablo 4 de belirtilen kuru arazi normunun Tablo 3 de belirtilen sulu arazi normuna oranı esas alınarak sulu arazi miktarı kuru arazi miktarına dönüştürülerek işlem yapılır.

İşletmelerin, yoğun kredi uygulanması suretiyle yeter gelirli hale getirilmeleri esasları ile bu maddenin uygulanmasına ilişkin diğer hususlar yönetmelikte belirtilir.

Toprak dağıtılırken gözönünde bulundurulacak hususlar :

MADDE 55. — Toprak, imkân ölçüsünde toplu olarak verilir.

Toprak dağıtımının, bölgenin doğal ve ekonomik şartlarına göre çeşitli üretim bölümlerini içine alan işletmeler halinde veya bağcılık, meyvecilik, sebzeçilik, tarla ziraati ve hayvancılık gibi bir üretim bölümünde toplanan işletmeler kurulabilecek şekilde yapılması esastır.

Bu esaslara göre yeter toprağı bulunmayan çiftçilere toplu olarak toprak verilebildiği takdirde, çiftçinin maliki bulunduğu eski toprak parçaları Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçer. Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen bu arazilerin bu kanunun kamulaştırma ile ilgili hükümlerine göre saptanacak karşılıkları, toplu olarak verilecek toprak için borçlandırılacak miktardan düşülür.

Başka yerde toprak verilmesi :

MADDE 56. — Dağıtılacak yeter toprak bulunmayan veya kalmayan toprak ve tarım reformu bölgelerinde oturan çiftçi aileleri istemde bulduklarında, başka bölgelerde bu kanun hükümlerine göre topraklandırılarak tarımsal iskâna tabi tutulurlar.

Başka bir toprak ve tarım reformu bölgesinde kendisine toprak verilenlerin eski yerlerindeki arazileri Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçer ve başkaca hükme hacet kalmaksızın Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının istemi üzerine Hazine adına tescil olunur.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen arazilerin, bu kanunun kamulaştırma ile ilgili hükümlerine göre saptanacak karşılıkları, verilecek toprak için borçlandırılacak miktardan düşülür.

Örnek köy kurulması :

MADDE 57. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca, emrine geçen arazi üzerinde örnek köyler kurulabilir, mevcut köylere eklemeler yapılabilir ve bu kanun gereğince topraklandırılacaklardan istemde bulunanlar buralara yerleştirilebilir.

Örnek köyler kurularak yapılan toplu tarımsal yerleşimlerde fiziksel planlama esas alınır.

Kurulan örnek köylere veya mevcut köylere eklenen aile işletmelerine yerleştirilecekler 2510 sayılı İskân Kanununun değişik 37 nci ve 38 nci maddesinin (g) bendindeki muafliktan yararlanırlar.

Borçlandırma :

MADDE 58. — Bu kanun hükümlerine göre dağıtımdan yararlanarak toprağın mülkiyetini iktisap edenler, adlarına tapu siciline yapılacak tescille birlikte, toprak ile üzerindeki yapı ve tesislerin karşılığını Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına bu madde hükümlerine göre borçlanırlar.

Topraklandırmada borçlandırma karşılıkları, bu kanunun 36 ncı maddesi hükümlerine göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca tespit edilir.

Bu kanun hükümlerine göre tarımsal yerleşime tabi tutulanlar ayrıca kendileri için yaptırılan veya satın alınan konutlar ile kendileri için kurulmuş olan işletmenin gerektirdiği diğer yapı ve tesislerin karşılığını Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca tespit edilecek miktarlar ve esaslara göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına borçlanırlar.

Borçlar, borçlandırmadan sonra gelen yılın Ocak ayını takibeden ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca hasat dönemleri dikkate alınarak tespit edilecek olan aylardan başlamak üzere yirmibeş yılda ve yirmibeş taksitte faizsiz olarak ödenir.

Borçlandırma karşılıklarının tespiti, ödeme zamanı ve şekilleri ile ilgili hususlar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca belirtilir.

Alacaklar, bu kanunun 206 ncı maddesinde saptanan usule göre alınır.

Topraklandırılmayan çiftçilere sağlanacak olanaklar :

MADDE 59. — 56 ve 57 nci maddelerle öngörülen tarımsal yerleşim düzenlemesine rağmen bu kanun hükümlerine göre topraklandırılmayan çiftçi aile başkanlarına, geçimlerini sağlamak maksadı ile buldukları yerlerde yan gelir temini amacıyla girişecekleri teşebbüslerinde, bu kanun hükümlerine göre kredi verilmesinde veya toprak ve tarım reformu bölgesinde çiftçilik dışında yeniden yaratılacak istihdam olanaklarından yararlanmada öncelik tanınır.

Birinci fıkra gereğince toprak ve tarım reformu bölgelerinde geçim olanaklarına kavuşturulamayan topraksız çiftçi aile başkanlarından veya aile fertlerinden isteyenler, her türlü masrafları Toprak ve Tarım Reformu Fonundan karşılanmak suretiyle 2510 sayılı İskân Kanununa 1306 sayılı kanunla eklenen ek 3 ncü madde hükümlerine göre eğitilerek tarım dışı sektörlere aktarılacak suretiyle iskân edilebilirler.

İkinci fıkra kapsamına giren çiftçi aile fertlerinden gerekli şartları haiz olan birine, dış ülkelere işçi göndermede öncelik tanınabilir.

ALTINCI BÖLÜM**DAĞITILAN VE SAHİBİNE BIRAKILAN TOPRAKLARA İLİŞKİN HÜKÜMLER***Dağıtılan toprak üzerinde mülkiyetin kazanılması :*

MADDE 60. — Dağıtılan toprak ile varsa yapı veya tesislerin mülkiyeti, bunların hak sahiplerine teslimi tarihinden itibaren hesaplanacak üç yıllık deneme süresi sonunda, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının istemi üzerine toprak verilen adına tapuya tescil ile kazanılır.

Tescil için toprak verilenlerin deneme süresi içinde topraklarını bu kanun hükümlerine göre işletmiş olmaları ve üyesi buldukları Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine karşı yükümlülüklerini gereği gibi yerine getirmiş bulunmaları zorunludur. Bu zorunluluğu yerine getirmeyenler bu kanunla verilmesi öngörülen haklardan yararlanamazlar.

Üç yıllık deneme süresi içinde arazi aday çiftçi tarafından mukavele ile işletilir.

Aday çiftçiden toprağı kullanma karşılığı alınmaz. Toprak mukavele ve kredi verme esaslarıyla aday çiftçinin deneme süresi içindeki yükümlülükleri, ehliyet ve liyakatlerinin tespiti yönetmelikte belirtilir.

Dağıtılan toprak ile verilen aynı kredi ve araçlar üzerinde kayıtlamalar :

MADDE 61. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının izni olmaksızın dağıtıma konu olan topraklar ile tarımsal yerleşimde sağlanan gayrimenkullerin devir edilemeyeceğı veya aynı hakla kayıtlanamayacağı, toprakların hak sahipleri adına tescilli sırasında tapu siciline şerh edilir.

Toprak ve Tarım Reformu Örgütü ve Kooperatifleriyle öteki kamu tüzel kişileri tarafından sağlanan aynı krediler ve verilen araçlar başkasına devir ve temlik edilemez ve bunların devir ve temlik vaad olunamaz. Kamu yararı dışında, bunlar üzerinde üçüncü şahıslar lehine aynı haklar kurulamaz. Bu mallar gerçek ve tüzel kişilerin alacakları için haciz olunamaz.

Yeter toprağı bulunmayanlardan toprak verilenlerin dağıtımdan önce, kendilerinin ve ailesi üyelerinin tasarrufları altındaki toprak ile varsa yapı ve tesisler, bunlara sağlanan aynı krediler ve verilen araç ve gereçler hakkında da birinci ve ikinci fıkralar hükmü uygulanır. Bu mallar üzerinde üçüncü kişilerin, bölgenin toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilmesinden önce kazandıkları aynı haklar ve konulan hacizler saklıdır.

Dağıtılan toprak ile varsa yapı ve tesislerden, Toprak ve Tarım Reformu Örgütü ve Kooperatifleriyle diğer kamu tüzel kişileri tarafından sağlanan kredilerden doğan borçların tamamen ödenmiş veya ödenmeleri yeter teminata bağlanmış olduğu hallerde, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının izni ve işletme bütünlüğünün bozulmaması kaydıyla bu maddede kayıtlanan temlik tasarrufları yapılabılır.

Bırakılan toprak üzerindeki kayıtlamalar :

MADDE 62. — Bu kanunun 28 nci maddesinde belirtilen miktara kadar toprağı olan veya kendilerine bu miktar toprak bırakılanlar, topraklarının tamamını veya 54 ncü maddeye göre saptanan miktarı aşan parçalarını, sahiboldukları ve bu suretle sahibolacakları toplam toprak miktarı 28 nci maddede belirtilen miktarları aşmayan kişilere devir ve temlik edebilirler.

Bunun dışındaki devir ve temlikler Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının iznine bağlıdır.

Taksim ve ifraz yasağı :

MADDE 63. — Dağıtılan veya sahibine bırakılan topraklar hükmen veya rızaen taksim edilemez veya ifraz işlemlerine konu olamaz.

Ancak bu kanunun 54 ncü maddesinde gösterilen miktarların altına düşmemek şartıyla yukarıdaki fıkrada gösterilen toprakların taksim veya ifrazı caizdir.

Dağıtılan toprağın geri alınması ve bırakılan toprağın kamulaştırılması :

MADDE 64. — Kendilerine toprak verilen veya bırakılanlar, topraklarını bu kanunun öngördüğü biçimde işletmekle yükümlüdürler.

Bu şekilde işletilmeyen veya terk edilen toprak, dağıtım yoluyla verilmişse, üzerindeki yapı veya tesisler ve varsa sağlanan aynı krediler ve verilen araç ve gereçler geri alınır; sahibine bırakılmışsa, bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılır.

Aday çiftçiden arazinin geri alınması :

MADDE 65. — Bu kanun hükümlerine uygun hareket etmemeleri ve 60 ncı maddede öngörülen yönetmelikte tespit edilen yükümlülüklerini yerine getirmemeleri sebebiyle deneme süresi içinde işlediği arazinin kendisinden geri alınmasına Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca karar verilen aday çiftçiler, karar tarihini takriben otuz gün içinde işlemiş oldukları araziye Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca hasat mevsimi sonu gözönünde bulundurulmak suretiyle tespit olunarak kendilerine tebliğ edilen tarihte tahliye ederler.

Aday çiftçi tarafından tahliye olunmadığı takdirde, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının istemi üzerine arazi, o mahaldeki icra dairesi tarafından 6830 sayılı Kanun gereğince tahliye edilir.

Geri alma işlemi :

MADDE 66. — Dağıtılan toprak ile varsa üzerindeki yapı veya tesislerin, sağlanan aynı kredilerin ve verilen araç ve gereçlerin geri alınmasına Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının veya Bölge Başkanlığı o bölgeden kaldırıldığı takdirde Tarım Bakanlığının bölgedeki mahallî örgütünün önerisi üzerine Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca karar verilir.

Toprak sahibi bu karara karşı, kendisine bildirilmesinden itibaren bir ay içerisinde, görevli mahkemeye itiraz ve dava edebilir. Mahkemece bir ay içinde karar verilir. Mahkemenin kararı kesindir.

Geri alma kararı üzerine, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı toprak sahibine başvurarak toprak ile varsa üzerindeki yapı veya tesislerin, sağlanan aynı kredilerin, verilen araç ve gereçlerin kendisine teslimini ister. Toprak, tapuda dağıtılan adına tescil edilmişse tapu kaydı, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının talebi üzerine mahallî tapu dairesince Hazine adına düzeltilir.

Toprak verilenin ödediği karşılık ve taksitler faizsiz olarak, dağıtım giderleri ve elde edilen faydalar mahsubedildikten sonra kendisine geri verilir.

Dağıtılan toprağın geri verilmesi :

MADDE 67. — Bu kanuna göre kendisine toprak verilen kimse herhangi bir öziir nedeniyle toprağı işletemezse toprağının, varsa yapı veya tesislerin ve sağlanan aynı kredilerle verilen araç ve gereçlerin geri alınmasını Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığından isteyebilir.

Geri vermede 66 ncı maddenin dördüncü fıkrasına göre işlem yapılır.

Dağıtım tabi miktara kadar olan topraklarda mirasçılarn tasarrufu :

MADDE 68. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde bu kanunun 54 ncü maddesinde gösterilen miktarlara kadar toprağı bulunan çiftçilerin ölümü halinde, tarımla ilgili olmayan taşınır ve taşınmaz malları hariç, sahibi buldukları toprak ile varsa üzerindeki tarımsal yapı veya tesisler, işletme araç ve gereçleri bir bütün sayılır ve mirasçılar arasında hiçbir şekilde taksim edilemez.

Miras bırakanın ölümünden itibaren en geç iki ay içinde mirasçılar, miras bırakanın bırakmış olduğu, yukarıda birinci fıkrada belirtilen tarımla ilgili taşınır ve taşınmaz malları Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına bildirmekle yükümlüdürler.

Mirasçılar, mirasın açılmasından itibaren en geç altı ay içinde kendilerine intikal eden, yukarıda birinci fıkrada belirtilen tarımla ilgili taşınır ve taşınmaz malları, bu kanuna göre toprak dağıtımından yararlanabilecek mirasçılardan birisine devir ve temlik ederek miras ortaklığına son vermedikleri takdirde, dağıtım yolu ile verilen toprak ve diğer mallar bu kanunun 66 ncı maddesinin 1, 2 ve 3 ncü fıkraları hükümlerine göre geri alınır. Mirasçının şahsına ait topraklar ise bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılır. Bu topraklar ile üzerindeki yapı ve tesisler ve taşınır mallar, toprağı işletmek isteyen mirasçılar arasında 52 ve 53 ncü maddelere göre yapılacak sıralamada ön-

de gelenlerden Toprak ve Tarım Reformu Örgütünce toprağı en iyi şekilde işleteceğı tespit edile-
ne bir bütün halinde bu kanun hükümlerine göre borçlandırılarak verilir.

Eş veya fûruun ölümü halinde tahsis ve temlik üçüncü fıkradaki esaslara göre aile başkanına yapılır.

Aday çiftçinin ölümü halinde verilmiş olan toprak ile diğer mallar, ayrıca bir işleme lüzum olmaksızın, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca geri alınır veya varsa aynı ailenin yeni başkanına tahsis edilir. Toprak ile diğer malların yeni aile başkanına tahsis edilmesi halinde yeni aile başkanı ile yeniden mukavele yapılır. Ancak adaylık döneminin başlangıç tarihi olarak, ilk mukaveledeki tarih kabul edilir.

Bu maddenin 3 ncü fıkrası uyarınca dağıtım yoluyla verilen toprakların geri alınmasında, verilen toprağın karşılığı henüz tamamen ödenmemişse 66 ncı maddenin 4 ncü fıkrası uygulanır. Verilen toprağın karşılığının tamamen ödenmiş bulunması halinde, geri almada bu kanunun kamulaştırılmaya ilişkin hükümleri uygulanır.

Bırakılan miktara kadar olan topraklarda mirasçılarn tasarrufu :

MADDE 69. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde bu kanunun 28 ncı maddesinde gösterilen miktarlara kadar toprağı olan veya kendilerine bu miktarlarda toprak bırakılan çiftçilerin ölümü halinde, mirasçılar tarımla ilgili olmayan taşınır ve taşınmaz mallar hariç miras bırakılmı bırakmış olduğı toprak ve üzerindeki tarımsal yapı ve tesisler ile araç ve gereçleri en geç onbeş gün içinde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına bildirmekle yükümlüdürler.

Mirasçılar kendilerine intikal eden toprakları bu kanunun 54 ncü maddesinde gösterilen miktarlardan az olmamak üzere, varsa üzerlerindeki tarımsal yapı ve tesisler ile diğer araç ve gereçleri aralarında taksim edebilir veya bu kanuna göre toprak dağıtımından yararlanabilecek olan mirasçılara devir veya temlik ederek miras ortaklığına son verebilirler.

Mirasın açılmasından başlayarak altı ay içerisinde mirasçılar arasında devir ve temlik işleminin yapılmaması halinde ve tarımla ilgili taşınır ve taşınmaz mallar Toprak ve Tarım Reformu Örgütünce ikinci fıkradaki esaslar dâhilinde mirasçılar arasında taksim edilir veya 52 ve 53 ncü maddelere göre yapılacak sıralamada önde gelenlerden Toprak ve Tarım Reformu Örgütünce toprağı en iyi şekilde işleyeceği tespit edilen mirasçı veya mirasçılara tahsis olunabilir.

Toprak ile varsa üzerindeki yapı ve tesislerin taksimi mümkün olmadığı takdirde, bunlar bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılır.

YEDİNCİ BÖLÜM

TOPRAK VE TARIM REFORMU KOOPERATİFLERİ

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri :

MADDE 70. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde tarımsal işletmelerin tek başlarına yapamayacağı veya birlikte yapılmasında fayda bulunan işleri yapmak, üretimin artırılmasını, değerlendirilmesini ve pazarlanmasını sağlamak, toprak ve tarım reformunun gerçekleştirilmesine yardımcı olmak amacıyla Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı 1163 sayılı Kanuna ve bu kanun hükümlerine göre Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin kurulmasını sağlar.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin görevleri :

MADDE 71. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin görevleri aşağıdaki bentlerde gösterilmiştir :

- a) Ortakların ihtiyaçları olan her türlü üretim girdi, araç ve gereçlerini sağlamak,
- b) Ortakların tek başlarına yapamadıkları veya birlikte yapılmasında fayda bulunan iş ve hizmetleri yapmak,

- c) Ortakların ürünlerinin doğrudan doğruya veya işlenerek pazarlanmasını sağlamak,
- d) Ortakların ürünlerini işlemek için tesisler kurmak,
- e) Ortakların kredi ihtiyaçlarını karşılamak ve bu kredilerin yerinde kullanılmasını sağlamak ve denetlemek,
- f) Ortaklarına tarımsal makine hizmetleri sağlamak, ortakların müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makine, ekipman ve tesisler edinmek,
- g) Ortaklarına tarımsal üretimin düzenlenmesinde, verimin artırılmasında yardımcı olmak,
- h) Ortakların tüketim malları ihtiyacını gidermek,
- i) Köy el sanatlarını ve küçük sanatları öğretmek ve geliştirmek,
- j) İlgili kuruluşla birlikte hazırlanacak bir tarımsal yayım programı içerisinde modern tarım tekniği ve uygulaması konusunda ortakların eğitimini sağlamak,
- k) Ortaklarını kooperatifçilik yönünden eğitmek,
- l) Ortakların su kaynaklarından ve elektrik enerjisinden yararlanmasını sağlamak ve düzenlemek,
- m) Arazi ıslahı, toprak muhafaza ve tarımsal sulama hizmetlerini yapmak,
- n) Mera, yaylak ve kışlakların bakım ve ıslahını sağlamak,
- o) Ortakların konut ve tarımsal yapılarının ıslahına yardımcı olmak,
- p) Kooperatiflerin amaçlarına ulaşmak için taşınmaz mallar edinmek veya kiralamak ve bunlar üzerinde yapı ve tesisler kurmak ve her türlü tarımsal faaliyette bulunmak,
- r) Sigorta acenteliği yapmak ve mevduat kabul etmek.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Birliklerinin mevduat kabulü ile ilgili esaslar :

MADDE 72. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Birliklerinin toplayacakları mevduat, üst kuruluşların ve 7129 sayılı Bankalar Kanunu ile bu kanuna ek 153 sayılı Kanunun teminatı altındadır. Mevduat kabulüne yetkili kılınacak Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Birlikleri için Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliğince Maliye Bakanlığının önceden müsaadesi alınır. Toplanan mevduatın kullanma yetkisi Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliğine aittir.

Maliye Bakanlığınca yapılacak tetkikler sonunda, mevduat kabul etmelerinde bilâhare mahzur görülen kooperatif ve birliklerin mevduatı kabul yetkileri Bankalar Kanununun 13 nci maddesine göre kaldırılır.

Kişilerin bu kuruluşlardaki tasarruf mevduatının üçbin liraya kadar olan kısmı, faizleri hariç, haczolunamaz.

Tasarruf mevduatı sahipleri, mevduatlarının yarısı için bu mevduatı kabul etmiş olan Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Birliklerinin aktifinde mevcut bütün kıymetler üzerinden imtiyazlı alacaklıdırlar. Tasfiye halinde, tasarruf mevduatının imtiyazlı kısmı tasfiye neticesi beklenmeksizin sahiplerine tediye olunur.

Mevduat toplamaya yetkili Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Birliklerinin düzenleyecekleri aylık mevduat cetvelleri ile üç aylık ve yıllık hesap özetleri Merkez Birliğince birleştirilerek birer kopyaları Bankalar Kanununun 51 nci maddesinde tayin edilen süreler içerisinde Ticaret ve Maliye Bakanlıkları ile T. C. Merkez Bankasına verilir.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Birlikleri topladıkları mevduat üzerinden, 1211 sayılı T. C. Merkez Bankası Kanununun 40/II nci maddesi hükümleri esasları dairesinde munzam karşılık tesis ederler. Bu karşılıklar Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birlikleri veya Merkez Birliği tarafından T. C. Merkez Bankasına yatırılır.

1581 sayılı Kanunun 18 nci maddesinin ikinci fıkrası gereğince T. C. Merkez Bankasındaki munzam mevduat karşılıklarından zirai finansman için Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğine verilecek meblâğın tamamı Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliğine verilir.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birlikleri ve Merkez Birliği kuruluncaya kadar Birliklerin ve Merkez Birliđinin görevlerini Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı yapar.

Tarımsal amaçlı kooperatiflerle işbirliği esasları :

MADDE 73. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ile bölgede mevcut tarımsal amaçlı diğer kooperatifler, bu kanunda öngörülen reform amaçlarını gerçekleştirmek üzere karşılıklı olarak birbirlerini desteklemek ve işbirliği halinde çalışmakla yükümlüdür.

Reform amaçlarına uygun biçimde karşılıklı destekleme ve işbirliği halinde çalışma esasları bu kanunun 86 ncı maddesinde öngörülen yönetmelikte belirtilir.

Ortak olma :

MADDE 74. — Toprak dağıtımından yararlanan çiftçiler, o bölgede kurulmuş veya kurulacak olan Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine ortak olmak zorundadırlar.

Toprak ve tarım reformu bölgelerindeki diğer çiftçiler de bu kooperatiflere ortak olabilirler.

Kooperatiflerin iştiğal konusu olan ürünlerle levazım ve ihtiyaç maddeleri ve girdileri üzerinde ticaret ve komisyonculuk yapanlar bu kooperatiflere giremezler.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine ortak olanlar, 1581 sayılı Kanuna tabi Tarım Kredi Kooperatiflerine ortak olamazlar.

Yönetim Kurulu :

MADDE 75. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifi yönetim kurulu, biri kooperatif müdürü olmak üzere yedi kişiden oluşur. Toprak dağıtımından yararlanan tarımsal aile işletmesi ve küçük işletme sahipleri, kooperatif yönetim kurulunda en az dört kişiyle temsil olunur. Yönetim Kurulunun başkanını yönetim kurulu üyeleri kendi aralarından seçerler.

Üst örgütlenme :

MADDE 76. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri; amaçlarını gerçekleştirmek, güçlerini artırmak ve ortaklarına daha yararlı olabilmek için Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birliklerini, en az beş birlik de Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliđini kurarlar.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliği tek üst kuruluş olup, merkezi Ankara'dadır.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Birliklerinin çalışma alanı içinde birden fazla Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifi ve Birliği kurulamaz.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birliğine, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birlikleri ile birliği olmayan kooperatiflerin Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliğine girmeleri zorunludur.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliği Türkiye Kooperatifler Millî Birliğine girebilir.

Müdürlerin atanması :

MADDE 77. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve üst örgütlerinin müdürleri Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca atanır. Atamada, işin özelliğine göre Toprak ve Tarım Reformu Araştırma ve Eğitim Enstitüsünde eğitim görmüş ziraat ve orman yüksek mühendislerine ve veteriner hekimlere öncelik tanınabilir.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve üst örgütleri 13 . 12 . 1960 tarihli ve 160 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi kapsamına giren kurumlardan sayılır ve müdürleri 1327 ve 657 sayılı Kanunun ek 1 ve 2 nci maddeleri uyarınca geçici süreli olarak görevlendirilmek suretiyle çalıştırılabilirler.

Kooperatiflerin, Müsteşarlıkça atanan müdürler eliyle yönetilmesine ve desteklenmesine, bu hizmetlerin kooperatif üyelerinin kendileri tarafından yapılabileceğine Müsteşarlıkça karar verilmeye kadar devam edilir. Müdürün işine, atanmadaki usule göre, Müsteşarlıkça son verilir.

Kooperatif müdürlerine ve kooperatiflerin üst örgütlerinde çalışan müdürlere bunlara ait teşebbüslerin yıllık müspet fiyat farklarından pay verilmesi hususunda anasözleşmeye hüküm konulabilir.

Ortaklık kurma :

MADDE 78. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve üst örgütleri kendi aralarında veya kamu tüzel kişileriyle veya Kamu İktisadi Teşebbüsleriyle bu kanunda belirtilen görevlerine uygun ve kooperatiflerin gelişmesini engellemeyecek nitelikte ortaklıklar kurabilirler veya mevcut ortaklıklara katılabilirler.

Kooperatifçilik eğitimi :

MADDE 79. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı Araştırma ve Eğitim Enstitüsünde ve buna bağlı eğitim merkezlerinde, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinde ve üst örgütlerinde görev alacaklarla bu kooperatiflerin ortak ve yöneticileri uzun veya kısa süreli eğitime tabi tutulurlar.

Bu konuda Ticaret Bakanlığı ile işbirliği sağlanır.

Denetleme ve onama :

MADDE 80. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ile üst örgütleri Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca denetlenir. Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, denetim için gerekli gördüğü hallerde, ilgili bakanlık ve kuruluşların yardımını isteyebilir.

Diğer tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst örgütleri, toprak ve tarım reformunun uygulanması bakımından gerekli görülen hallerde ve ilgili bakanlık veya kuruluşların mutabakatı üzerine Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca denetlenebilir.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin ve üst örgütlerinin Genel Kurul kararları, tutanakları ile birlikte yedi gün içinde iadeli taahhütlü olarak postayla Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına gönderilir.

Müsteşarlık, teslim alındığı tarihten başlamak üzere, en çok bir ay içinde bu kararları usul, mevzuat, toprak ve tarım reformunun gayeleri yönünden inceleyerek tasdik veya redde yetkilidir. İnceleme neticeleri kooperatife veya üst örgüte bildirilir. Bir ay içinde neticeye bağlanamayan kararlar tasdik edilmiş sayılır.

Seçilen yönetim kurulları seçim gününden itibaren görevlerini yapmaya yetkilidirler.

Kooperatife ödenecek sermaye payı :

MADDE 81. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifinin anasözleşmesine göre belli edilmiş bulunan kurucu ortakların sermayeye katılma paylarının yüzde yirmibeşi Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca Toprak ve Tarım Reformu Fonundan ortaklar hesabına kooperatife ödenerek kooperatifin kuruluş sermayesi sağlanır.

Kooperatiflere karşılıksız yardım :

MADDE 82. — Bu kanun hükümlerine göre kurulan Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine ve üst örgütlerine, çalışma konularına giren ve kendi güçleri yetmeyen, plan hedeflerine ve toprak ve tarım reformu bölgesi programlarına uygun yatırımlarda, yatırım tutarının yüzde yirmisinden az ve yüzde yetmişinden çok olmamak üzere Toprak ve Tarım Reformu Fonundan karşılıksız aynı ve nakdî yardım yapılabilir.

Bu yatırımlar, kooperatifler ve üst örgütleriyle işbirliği halinde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca planlanır ve uygulanması denetlenir.

Kooperatifler Kanunu, muafıklar ve uygulanmayacak hükümler :

MADDE 83. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve üst örgütlerinin kuruluş ve işlemlerinde, bu kanunda açıklık olmayan hallerde 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu hükümleri uygulanır.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birlikleri ile Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliği, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununun 19 ncu maddesi ile Tarım Kredi Kooperatifleri, Tarım Kredi Kooperatifleri Bölge Birlikleri ve Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğine tanınmış olan vergi, harç, resim ve benzeri her çeşit muafıklardan yararlanırlar.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birlikleri ile Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliği, on yıldan az olmamak üzere, yatırım fonları ile ilgili her türlü vergi, harç, resim ve benzeri muafıklar ve haklardan istifade ederler.

Kalkınmada öncelikli yörelerde kurulan Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birlikleri için on yıllık muafık süresi, kooperatifin kurulduğu yörenin sosyo-ekonomik durumu gözönünde bulundurularak Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca uzatılabilir.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine 1163 sayılı Kanunun 45 nci maddesinin üçüncü paragrafı ile 87 nci maddesi ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 42 nci maddesi, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Birlikleri ile Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri Merkez Birliğine 1163 sayılı Kanunun 19 ncu maddesinin ikinci paragrafı uygulanmaz.

Tip Anasözleşme ve Anasözleşmenin tescili :

MADDE 84. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ile üst örgütlerinin tip Anasözleşmeleri Ticaret Bakanlığının da görüşü alınmak suretiyle Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca hazırlanır.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleriyle üst örgütlerinin Anasözleşmeleri Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca kabul edilerek 1163 sayılı Kanunun 3 ncu maddesi gereğince kuruluş ve tescil işlemi yapılmak üzere Ticaret Bakanlığına gönderilir.

Alacak senetleri, rehin hakkı, ipotek tesisi ve kaldırılması :

MADDE 85. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin kredi ile ilgili alacak senetleri, kâğıtlar ve her türlü taahhütname ve sözleşmeler, ortağın oturduğu veya Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyetleri tarafından parasız olarak tasdik olunur. Bu suretle tasdik olunan senet ve belgeler, İcra ve İflâs Kanununun 38 nci maddesinde yazılı belgeler hükmündedir. Senetler vâdelerinde protestoya tabi tutulmaz. Müracaat vukuunda bu tasdik muameleleri noterler tarafından da yapılır.

Ortakların kredilerine mesnet olarak gösterdikleri ürünleri, hayvanları ve üretimleri ile ilgili her türlü makine ve araçları üzerinde ortağı buldukları Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin mutlak rehin hakları vardır.

Bunlar, borçlu ortaklara yediemin sıfatıyla teslim edilmiş sayılır ve üçüncü şahıslar tarafından hiçbir suretle haciz olunamaz.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri lehine tesis edilecek ipotek işlemleri, köy ihtiyar heyetleri veya noterler tarafından tasdik edilen taahhütnameye istinaden Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin yazılı isteği üzerine gösterilecek değere göre tapu dairelerince tahrir alınmadan yapılır. İpotegün kaldırılmasında da aynı usul uygulanır.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin kuruluş ve işleyiş esasları :

MADDE 86. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ile üst örgütlerinin kuruluş, işleyiş ve görevleri, diğer tarımsal amaçlı kooperatiflerle bunların yapacakları işbirliği ve karşılıklı destekleme esasları ile Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri ve üst örgütlerine yapılacak yardımlar ve yatırımlarla ilgili hususlar, ilgili bakanlıkların görüşleri alınarak Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ARAZİ TOPLULAŞTIRILMASI

Amaç :

MADDE 87. — Arazi toplulaştırılmasının amacı; toprakların, üretim tekniğinin ekonomik olarak uygulanmasını, toprak muhafaza ve ziraî sulama tedbirlerinin alınmasını güçleştirecek derecede parçalanmış, dağılmış ve şekillerinin bozulmuş olduğu hallerde, bir şahsa veya çiftçi ailesine ait arazi parçalarını imkân ölçüsünde az sayıda veya tek parça halinde birleştirmek ve şekillerini düzeltmek suretiyle parsellerde gerekli değişikliklerin yapılmasıdır.

İsteğe bağlı toplulaştırma :

MADDE 88. — Toprak sahibi çiftçilerden aşarî dörtte birinin müracaatı halinde, toplulaştırılması istenen toprakların yarısından çoğuna malik bulunan ve sayıca mâliklerin yarısını teşkil eden toprak sahibi çiftçilerin muvafakata ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının uygun görüşü ile isteğe bağlı toplulaştırma yapılabilir.

Reform amaçları yönünden yararlı gördüğü takdirde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, toprak sahibi çiftçilerin müracaatı olmaksızın, toplulaştırılacak toprakların yarısından çoğuna malik bulunan ve sayıca maliklerin yarısını teşkil eden toprak sahibi çiftçilerin muvafakata ile isteğe bağlı toplulaştırma yapılabilir.

Gerekli çoğunluğun muvafakata alındıktan sonra hazırlanan plan ve projelere ve bunların uygulanmasına toplulaştırma sınırı içindeki bütün malikler uymak zorundadırlar.

Zorunlu toplulaştırma :

MADDE 89. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde 87 nci maddede belirtilen amacı gerçekleştirmenin zorunlu bulunduğu hallerde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararı ile toprak maliklerinin muvafakata aranmaksızın toplulaştırma yapılır.

Özel durumlarda toplulaştırma :

MADDE 90. — Bağ, zeytinlik, fındıklık, antep fıstıklığı, çay plântasyonu ve benzerleri ile meyve bahçeleri, kavaklık ve okaliptüslük olarak kullanılan tarım arazileri bu kanunun 87 nci maddesine göre kendi aralarında ayrıca toplulaştırmaya tabi tutulur.

Bir yerin bağ, zeytinlik, fındıklık, antep fıstıklığı, çay plântasyonu ve benzerleri ile meyve bahçesi, kavaklık veya okaliptüslük olarak kabul edilebilmesi için tekniğine göre o yerin beher dönümünde bulunması gereken ağaç sayısının en az üçte ikisi oranında ağaç bulunması gerekir. Bu nitelikte olmayan arazilerle sadece sınırları söğüt ve kavak gibi ağaçlarla çevrili arazide bu madde hükmü uygulanmaz. Ancak ağaçların değeri gözönünde tutularak diğer tarım arazisi ile toplulaştırılabilir.

Arazi ile üstündeki ağaçların mülkiyetinin ayrı kişilere ait bulunması halinde, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı ilgililerden en geç iki ay içinde anlaşma yolu ile ikili mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini ister.

İlgililer ikili mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini tanınan süre içinde gerçekleştiremedikleri takdirde maliklerden biri veya Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı, ikili mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini genel hükümlere göre görevli mahkemeden talebedebilir. Görevli mahkeme mülkiyetin tek yönde birleştirilmesini üç ay içinde karara bağlar.

Birinci fıkrada belirtilen yerlerin tespiti, bu kanunun 94 nci maddesinde yazılı derecelendirme ile birlikte yapılır.

Toplulaştırma sınırı :

MADDE 91. — Toplulaştırma; köy, belde veya havza esas alınarak o yerin sınırları içinde gerçek ve tüzel kişilere ait tarıma elverişli bütün topraklarda uygulanır. Bir havzaya bir veya birden çok köy veya belde girebilir.

Tapulama işlemleri :

MADDE 92. — Toplulaştırma, tapulaması tamamlanan yerlerde yapılır.

Toplulaştırma alanının tapulaması yapılmamış ise bu yerlerin tapulaması, il veya ilçe belediye sınırı içindeki tarım toprakları dahil, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının istemi üzerine 766 sayılı Tapulama Kanununun 78 nci maddesine bağlı kalmadan öncelikle yapılır.

Tapulama yapılırken Devlete, diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine ve gerçek kişilere ait topraklardaki girintili ve çıkıntılı olan sınırlar, küçük ve dağınık topraklar, ilgililerin muvafakatı ile değiştirilebilir veya birleştirilebilir.

Toplulaştırma hazırlığı :

MADDE 93. — Toplulaştırma yapılmasına karar verilen yerlerde gerekli bütün etütler yapılır. Kamu yararına tahsis edilmiş orta mallarının sınırları ve yeri, proje gereği değiştirilebilir. Toplulaştırma yapılacak alanın mülkiyet etütleri yapılarak malikler tespit edilir. Proje alanına girer parsellerin tapu kütüğü sayfalarının beyanlar hanesine toprakların toplulaştırma alanına girdiği kaydedilir.

Kayıt tarihinden başlayarak proje uygulamasının sona erdiği tarihe kadar proje sahasındaki taşınmaz mallar üzerindeki her türlü rızai devir ve temlik, ifraz ve taksim işlemleri durdurulur. Bu kısıtlama üç yıl geçemez. Ancak, bir kimse proje alanında sahibolduğu arazinin tümünü toplu halde üçüncü bir şahsa devir ve temlik edebilir.

Proje uygulamasını aksatmayacak veya toplulaştırmayı kolaylaştıracak tasarruflara Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca izin verilebilir.

Tapu kütüğündeki kayıt tarihinden sonra toprağı devralan veya üzerinde bir hak edinen kimse, eski hak sahibinin yükümlülüklerini ayrıca müvafakatı aranmaksızın aynen kabul etmiş sayılır.

Derecelendirme :

MADDE 94. — Toplulaştırma alanında bulunan, Devlete, gerçek ve tüzel kişilere ait taşınmaz mallar verim ve değerlerine göre derecelendirilir ve her derecenin diğer derecelerle olan denkliği tespit edilir.

Derecelendirme işlemi Derecelendirme Komisyonları tarafından yapılır. Derecelendirme Komisyonları beş üyeden meydana gelir. Bunlardan komisyon başkanı ile bir üye Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından, bir üye mahallî ziraat odası, diğer iki üye arazisi toplulaştırılacak çiftçiler arasından mahallin en büyük idare amiri tarafından seçilir.

Komisyonun kuruluş tarzı, üyelerinin atanma ve seçimi usulü, görevlendirilmeleri, çalışma şekli, toplanma ve karar yeter sayısı, karara katılmayacakları haller, 96 ncı maddede öngörülen toplulaştırma ile ilgili esasların ayrıntıları, borçlandırma ve ödeme usulü Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca hazırlanacak yönetmelikte belirtilir.

Derecelendirmenin ilâm :

MADDE 95. — Derecelendirme Komisyonu tarafından her parsel için tespit edilen dereceyi ve her derecenin öteki derecelerle olan denkliğini gösterir liste ve derecelendirme haritası veya derecelendirme planı muhtarlık veya belediyede herkesin görebileceği yere onbeş gün süre ile asılarak ilâm olunur. Liste ve haritanın ilâm ve ilândan indirilmesi bir tutanakla belgelendirilir.

Liste ve haritanın ilâm edildiği, ayrıca köyün veya belediyenin bağlı olduğu ilçe veya il merkezinde alışılmış araçlarla duyurulur.

Derecelendirme liste ve haritasına, ilâm tarihinden başlayarak yirmi gün içinde arazisi toplulaştırmaya konu olan çiftçilerin yazılı olarak Derecelendirme Komisyonu Başkanlığına itiraz hakları vardır. Komisyon bu itirazları inceler ve en geç onbeş gün içinde karara bağlar. Karar ilgililere tebliğ olunur. İlgililer bu karara, tebliğ tarihinden başlayarak onbeş gün içinde görevli mahkemede itiraz edebilirler. Mahkemenin kararı kesindir.

Toplulaştırmada gözönünde tutulacak hususlar :

MADDE 96. — Toplulaştırmada tahsisler aşağıdaki esaslara göre yapılır :

a) Toplulaştırma alanında hak sahibine kendi parsellerinin değerleri toplamına eşit değerde ve mümkünse bir parsel halinde toprak tahsis edilir. Tahsis edilen toprağın gelirinin, toplulaştırma öncesinde hak sahibinin toprağından elde ettiği gelirden az olmamasına dikkat edilir.

Tahsis sırasında aile başkanına, eşi ve çocuklarına ait topraklar, Devletçe verilmiş olsa da bir arada toplulaştırılır ve parsellerindeki değerlerine göre hisseli olarak adlarına tescil olunur.

b) Toplulaştırma alanında ev, ahır, samanlık, ağıl, ambar, kuyu ve artezyen gibi tesisler bulunursa, yapılacak tahsiste, bu tesislerin bulunduğu yerdeki arazi imkân ölçüsünde hak sahiplerine verilir.

Malsahibinin birden fazla arazi parçası üzerinde yukarıdaki fıkrada sayılan sabit tesisler bulunduğu takdirde malik, bu arazi parçalarından biri etrafında toplulaştırma istemek zorundadır.

Bu bendin birinci fıkrasındaki sabit tesislerin tespiti, bu kanunun 94 ncü maddesinde yazılı derecelendirme ile birlikte yapılır.

c) Tahsis edilen toprak değerinde eşitlik sağlanamıyorsa, fazla toprak alan, derecelendir-medeki değer üzerinden fazla kısım için borçlandırılır. Verilen toprağın değeri önceki toprağın değerinden az ise aradaki fark toprak sahibine peşin olarak ödenir.

d) (c) bendindeki borçlandırma ve ödemeye esas olan miktarlar, bu kanunun 99 ncu mad-desinde yazılı rölöve ölçümü neticesinde bulunan ve teşçile esas olan yüzölçümü ve değerler nazarı dikkate alınarak saptanır.

Kamu hizmetlerine katılma :

MADDE 97. — Toplulaştırma yapılan alanda yol, kanal ve her türlü kamu tesislerinin kap-layacağı yerler dolayısıyla meydana gelecek arazi eksilmeleri Hazinesin özel mülkiyetindeki topraklardan karşılanır. Bu yolla karşılanamayan kısım, toplulaştırmadan doğan kıymet kar-sılığı ve toplulaştırmanın sağlayacağı yararlar nedeniyle arazi değerleri ile orantılı olarak maliklerin arazisinden düşülerek karşılanır. Düşülen miktar malikin arazi değerinin yüzde be-şinden çok olamaz. Bu miktar teknik zorunluluk nedeniyle yüzde beşi geçerse düşülen fazla kısım bu kanuna göre karşılığı peşin ödenerek kamulaştırılır.

Toplulaştırma alanında uygulama sonucu geriye kalan topraklar bu kanun hükümleri gere-ğince Hazine adına teşçil olunur.

Tahsis plan ve projelerinin onanması :

MADDE 98. — Toplulaştırmada tahsis plan ve projeleri son şeklini aldıktan sonra Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca onanır ve uygulamaya konur.

Toplulaştırma sonucunda arazisi tamamen veya kısmen alınacak kimse, kendisine tahsis edilecek araziyi kabul etmediği takdirde alınması kararlaştırılan arazi, bu kanun hükümlerine göre kamulaştırılır ve kamulaştırma bedeli 40 ncu madde hükümlerine göre ödenir.

Uygulama ve teşçil işlemi :

MADDE 99. — Proje kesinleştikten sonra araziye uygulanır. Uygulama sonucu meydana ge-len yeni durumun rölöve ölçümleri, ilgili kuruluşların yardımı ile Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne yapılır. Tahsis edilen yeni parseller malikleri adına tapuya teşçil edilir ve eski kütük sayfaları re'sen kapatılır. Bu işlemlerden hiçbir vergi, harç ve resim alınmaz.

Toplulaştırma alanlarında alınacak tedbirler :

MADDE 100. — Toplulaştırma projesinin uygulanmasına başlanacağı tarih en az altı ay ön-ce o alandaki çiftçilere alışılmış araçlarla duyurulur.

Toplulaştırma yapılacak alanda uygulamayı geciktirmemek için ekilecek ürünün çeşidi, kap-layacağı alan ve yeri, köy ihtiyar kurulunun da görüşü alınarak kararlaştırılır. Çiftçiler bu ka-rara uymak zorundadırlar. Kararda belirtilen hususlara uymayanlar uygulamadan doğan herhangi bir tazminat isteminde bulunamazlar.

Toprak bütünlüğünün korunması :

MADDE 101. — Toplulaştırma sonucunda tahsis olunan parseller, ikinci fıkra hükmü saklı kal-mak üzere, rızaen veya hükmen taksim edilemez veya ifraz işlemlerine konu olamaz.

Parsellerin rızaen veya hükmen taksimi veya ifrazı hakkında bu kanunun 63 ncu maddesi hükmü, toprak sahibinin ölümü halinde toprağın mirasçılara geçmesi ve mirasçuların tasarrufu hususunda bu kanunun 68 ve 69 ncu maddeleri hükümleri uygulanır.

Hakların aktarılması :

MADDE 102. — Toplulaştırılan taşınmaz mallar üzerindeki tapuya kayıtlı aynı ve şahsî haklar ve hacizler toprak sahibinin yeni parselleri üzerine genel hükümlere göre aktarılır.

Toprak ve tarım reformu bölgesi dışında toplulaştırma :

MADDE 103. — Toprak ve tarım reformu bölgesi dışında toplulaştırma, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılır.

Bu alanlardaki toplulaştırma işlemlerine ilişkin kararlar, uygulamalar, tasdikler, ilânlar, duyurular, tahsisler, itirazların tetkiki ve anlaşmazlıkların çözümlenmesi, kamulaştırma ve diğer işler bu kanun hükümlerine tabidir. Ancak, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına verilmiş olan görevler ve tanınmış olan yetkiler Topraksu Genel Müdürlüğüne yerine getirilir.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili itirazlar, o mabaldaki tapulama mahkemelerinde, tapulama mahkemelerinin mevcut olmaması halinde il veya ilçe asliye hukuk mahkemelerinde inceleterek karara bağlanır.

DOKUZUNCU BÖLÜM

DEVLET SULAMA ŞEBEKELERİNDE TOPRAK VE TARIM REFORMUNUN UYGULANMASI

Tanım :

MADDE 104. — Etüt ve projelerine göre yapım ve geliştirme bedelinin tamamı veya bir kısmı Devletçe yüklenilen sulama şebekeleri, toprak ve tarım reformu uygulaması yönünden Devlet sulama şebekesi sayılır.

Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtme ve ilân :

MADDE 105. — Devlet sulama şebekelerine ilişkin istikşaf projelerinin kapsadığı arazi, içine giren köyler de belirtmek suretiyle ilgili bakanlıkça Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına bildirilir. Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, yapacağı inceleme sonucuna göre, toprak ve tarım reformu bakımından uygun gördüğü proje alanını, sınırlarını da belirterek toprak ve tarım reformu bölgesi ilân edilmek ve bu yolda karar almak üzere Bakanlar Kuruluna önerir.

Bakanlar Kurulunca toprak ve tarım reformu bölgesi ilân edilen Devlet sulama şebekesi alanlarında bu kanun hükümleri uygulanır.

Sulama projesi alanı içinde kalan arazi ile ilgili işlemler :

MADDE 106. — Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak ilân edilen Devlet sulama projesi alanı içinde kalan toprakların ilân tarihindeki kamulaştırma karşılıkları bu kanundaki esaslara göre takdir edilir. Tespit edilen bu karşılıklar, tapu sicilinin beyanlar hanesinde gösterilmek üzere tapu dairesine bildirilir.

Baraj gölü, regülâtör, pompa istasyonu ve emsali sulama tesisleri ile birinci ve ikinci derecedeki sulama ve drenaj kanalları inşası için gerekli taşınmaz mallar, karşılıkları peşin ödenecek kamulaştırılır. Bu arazi sahiplerine isterlerse ve varsa sulama şebekeleri alanı içinde eski arazisine eşdeğerde toprak verilebilir. Üçüncü ve dördüncü derecedeki kanalların inşası için lüzumlu arazi bu kanunun 97 nci maddesine göre karşılanır.

Sulama projelerinin, etüt, planlama ve uygulama safhalarında şebeke içinde toplulaştırma ilke ve şartlarına uygunluğunun sağlanması için Devlet Su İşleri ve Topraksu Genel Müdürlüğü birlikte çalışır. Bu kuruluşların birlikte çalışmaları ile ilgili esaslar, görev ve sorumlulukları,

bağlı buldukları bakanlıkların mütalâaları alınmak suretiyle Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenir.

Sulama şebekesi tamamlandıktan sonra, şebeke içinde toprağı bulunanlara, 94 ve 96 ncı maddelerde gösterilen esaslara göre belirtilecek miktarda mümkün olduğu ölçüde topluca, eski arazi si eşdeğerinde toprak verilir.

Verilen eşdeğerdeki toprak bu kanunun 28 nci maddesinde gösterilen miktarları geçtiği takdirde fazlası kamulaştırılır.

Verilen eşdeğerdeki toprağın bu kanunun 54 ncü maddesinde gösterilen miktardan az olması halinde, yeter toprak bulunduğu takdirde bu toprak 54 ncü maddede gösterilen miktara tamamlanır. Aradaki değer farkı için toprak sahipleri bu kanundaki esaslara göre borçlandırılır.

Proje alanındaki toprağın işletilmesi :

MADDE 107. — Sulama proje alanı içindeki topraklar sulama şebeke kısımları tamamlanıp sulanmaya kadar sahiplerince işlenir veya işletilir.

Devlet sulama şebekelerinde tarımsal yerleşim :

MADDE 108. — Toprak ve tarım reformu bölgesi ilân edilen Devlet sulama alanlarından gerekli görülenlerde, Toprak ve Tarım Reformu Örgütüince su ve araziden faydalanma şekline uygun tarımsal yerleşim düzeni planlanır ve uygulanır.

Toprağın işletilmesi esasları :

MADDE 109. — Toprak ve tarım reformu bölgesi olarak ilân edilen Devlet sulama şebekeleri içinde uygulanacak tarım şekilleri, nöbetlemeye girecek bitkiler, ekilecek ve yetiştirilecek ürün türleri ile hayvan cins ve ırkları, yetkili kuruluşların araştırma sonuçlarına dayanılarak Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca çiftçilere tavsiye edilir ve uygulama için gerekli teşvik tedbirleri alınır.

Devlet sulama şebekesi alanı içinde toprağı bulunan çiftçilerden bu tavsiyelere uymayanlar bu kanunla öngörülen kredi ve benzeri teşvik yardımlarından faydalanamazlar.

ONUNCU BÖLÜM

KİRACILIK VE ORTAKÇILIK

Kiracılık :

MADDE 110. — Toprak sahibi ile kiracı arasında düzenlenen, kiracının toprağı işleyip sementelerini almasını ve buna karşılık toprak sahibine önceden kararlaştırılan nakdi veya aynı veya hem nakdi hem aynı belirli bir miktarda kira olarak ödemesini öngören sözleşmeye dayanan işleme şekline «kiracılık» denir.

Ortakçılık :

MADDE 111. — Toprağın işlenmesi sonucu elde edilecek ürünün belirli bir oranda toprak sahibi ile toprağı işleyen arasında paylaşılmasına öngören sözleşmeye dayanan işleme şekline «ortakçılık» denir.

Ortakçılıkta toprak sahibinin işletmeyi denetim hakkı vardır.

Kira süresi ve kira bedelinin ödenmesi :

MADDE 112. — Kira sözleşmesi süresi dört yıldan az olamaz. Sözleşmede daha uzun bir sürenin kabul edilmesi mümkündür.

Yıllık kira bedelini ödeme şekil ve zamanı, nakdî ödemelerde yetiştirilen anaürünün satışından, aynı ödemelerde hasadından sonra olmak üzere sözleşmede gösterilir.

Yıllık kira bedelinin yarısından fazlasının peşin olarak ödenmesi kiracıdan istenemez.

Ortakçılık süresi ve ortaklık payının verilmesi :

MADDE 113. — Ortakçılık süresi dört yıldır. Sözleşmede bir yıldan az olmamak üzere daha kısa bir sürenin kabul edilmesi mümkündür.

Toprak sahibinin payı yetiştirilen her ürünün hasadından sonra verilir.

Kira ve ortaklık sözleşmelerinin düzenlenmesi :

MADDE 114. — Kira ve ortaklık sözleşmeleri, bu kanun hükümlerine ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca çıkarılacak yönetmelik ve tip sözleşme esaslarına uygun olarak yazılı şekilde düzenlenir.

Yukardaki fıkra uyarınca düzenlenmemiş olan kiracılık ve ortaklık sözleşmelerini kiracı veya ortakçı, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren otuz gün içinde toprak sahibine bildirmek kaydı ile ilk hasat mevsimi sonunda feshedebilir. Otuz günlük süre içinde kiracı veya ortakçı mukaveleyi feshedeceğini toprak sahibine bildirmediği takdirde mukavele, bu kanuna ve ilgili yönetmelik ile tip sözleşme esaslarına göre yapılmış sayılır.

Toprak ve tarım reformu bölgelerinde kiracının kiraladığı toprak ile varsa kendi topraklarının toplamı, bu kanunun 28 nci maddesinde gösterilen miktarı aşamaz.

Kiracının veya ortakçının kiraya veya ortağa vermesi :

MADDE 115. — Kiracı veya ortakçı arazi sahibinin izni olmadıkça, kiraladığı veya kendisine ortağa verilen toprağı tamamen veya kısmen başkasına kiraya veya ortağa veremez.

Verginin toprak sahibince ödenmesi :

MADDE 116. — Toprak ile ortağa veya kiraya verilen yerlerdeki tesislerle ilgili bina ve arazi vergilerinin kiracı veya ortakçı tarafından ödenmesini öngören açık veya kapalı her şart hükümsüzdür.

Toprak sahibinin isteyemeyeceği hususlar :

MADDE 117. — Toprak sahibi, aşağıdaki hususları, kiracılık veya ortaklık sözleşmesine şart olarak koyamaz veya bunların yapılmasını kiracı veya ortakçıdan isteyemez:

- a) Kiracının, ortakçının veya bunların aileleri üyelerinin kendi işlerinde karşılıksız olarak çalışmasını,
- b) İşletmeden elde edilen kiracı veya ortakçıya ait ürün payının o üründen aynı olarak kendisine veya kendi istediği şekilde ve istediği yere satılmasını veya kendi tesislerinde işlenmesini,
- c) İşletmeye yahut kiracı veya ortakçı ailesine gerekli ihtiyaç maddelerinin kendisinden veya kendi göstereceği satış yerlerinden sağlanmasını,
- d) Borcun teminatı olarak gösterilen ürünlerin paraya çevrilmesi hakkı saklı kalmak kaydıyla, yaptığı malî yardım karşılığının elde edilecek üründen aynı olarak verilmesini.

Toprak sahibinin süre bitiminden önce fesih hakkı :

MADDE 118. — Toprak sahibi; aşağıdaki hallerde kira veya ortakçılık sözleşmesini, infaz ilk hasat dönemi sonunda icra edilmek üzere, süre bitiminden önce feshedebilir:

a) Kira bedelinin ödenmesinde veya ortaklık payının verilmesinde mücbir sebepler dışında bir gecikme olmuşsa ve arazi sahibi tarafından verilen otuz günlük ek süre içinde de ödenmemişse veya mücbir sebeplerle de olsa devamlı ödeme imkânsızlığı ortaya çıkmışsa,

b) Kiracı veya ortakçı toprağın verimli şekilde işletilmesine tahlikeye sokmuş yahut kiracının veya ortakçının savsaması yüzünden toprağın kullanma kabiliyeti önemli derecede azalmışsa,

c) Kiracı veya ortakçı, sahibinin muvafakati olmaksızın toprağın tamamını veya bir kısmını başkasına kiraya veya ortağa vermişse.

Feshi bildirme ve sözleşmenin uzaması :

MADDE 119. — Taraflardan her biri süresinin bitmesinden en az üç ay önce sözleşmenin feshini diğer tarafa bildirmekle yükümlüdür. Toprak sahibi veya kiracı veya ortakçı feshi bildirmedeği takdirde sözleşme iki yıl süre ile aynı şartlarla uzamış sayılır.

Kiracının veya ortakçının ölümü :

MADDE 120. — Sözleşme süresi içinde kiracı veya ortakçının ölümü halinde sözleşme, işletmede kendisi ile birlikte çalışan eşinin veya reşit çocuklarının üç ay içinde istemleri üzerine aynı şartlarla devam eder.

Toprağın el değiştirmesi veya sahibinin ölümü :

MADDE 121. — Sözleşme süresi içinde toprağın el değiştirmesi veya sahibinin ölümü halinde kira veya ortakçılık sözleşmesi, süresinin bitimine kadar aynı şartlarla devam eder.

Ancak, toprağın yeni sahibi toprağı kendisi işletmek istiyorsa alım tarihinden itibaren altı ay içinde bildirmek şartıyla sözleşmeyi feshedebilir. Ancak, infaz ilk hasat dönemi sonunda icra edilir.

Ortaklık payı :

MADDE 122. — Toprak sahibine verilecek ortaklık payı, yıllık üretimden elde edilecek ürünün yüzde ellisini geçmemek üzere, taraflar arasında serbestçe saptanır.

Öncelikle satınalma hakkı :

MADDE 123. — Toprak sahibi, kiraya veya ortağa verdiği toprağı kiracılık veya ortakçılık sözleşmesi sona ermeden satmak istediği takdirde bunu kiracı veya ortakçıya bildirmekle yükümlüdür. Kiracı veya ortakçının işlediği toprağı öncelikle satınalma hakkı vardır ve bu hakkını it-tala tarihinden itibaren bir ay içinde kullanabilir.

Satışta, toprak sahibi toprağının kirada veya ortakçada bulunup bulunmadığını tapu dairesine beyana mecburdur. Tapu dairesi, arazinin kirada veya ortakçada bulunduğu beyan edilmesi halinde satışın yapıldığını kiracı veya ortakçıya bildirmekle yükümlüdür.

Kiracı veya ortakçı toprak sahibinin üçüncü şahsa satmak istediği toprağın tamamını satınalmak zorundadır. Ancak, toprağın bulunduğu yer toprak ve tarım reformu bölgesi ilân edildiğinde, kiracı veya ortakçının bu hakkını kullanmak suretiyle sahibolacağı arazinin, bu kanununun 28 nci maddesinde yazılı miktarları aşan kısmı Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca kamulaştırılır.

Öncelikle satınalma hakkı, kiracılık veya ortakçılık sözleşmesinin bitiminde ve herhalde toprağın alıcı adına tapuya tescili tarihinden başlayarak bir yıl geçmekle düşer.

Kiracı veya ortakçının öncelikle satınalma hakkı, Medenî Kanuna dayanan kanunî şüf'a hakkından sonra, sözleşmeden doğan şüf'a hakkından önce gelir.

Kiracı veya ortakçının, süre bitiminden önce sözleşmeyi fesih hakkı :

MADDE 124. — Kiracı veya ortakçı, sözleşmeden doğan yükümlülüklerinin yerine getirilmesini engelleyen mücbir sebeplerin varlığı halinde üç ay önce yazılı olarak bildirmek şartıyla sözleşmeyi süresi bitmeden feshedebilir.

Toprak sahibinin yükümlülükleri :

MADDE 125. — Toprak sahibi, kiracının veya ortakçının toprak üzerindeki tarımsal üretimle ilgili çalışmalarını önleyici veya zorlaştırıcı veya sözleşme süresince kiracıyı veya ortakçıyı sözleşmeyi feshetmeye zorlayıcı fiillerde bulunamaz.

Uyuşmazlıkların çözülmesi :

MADDE 126. — Bu kanunun kiracılık ve ortakçılığa ilişkin hükümlerinin uygulanması ile ilgili uyuşmazlıklar, toprak ve tarım reformu bölgelerinde bu kanunun uygulanmasından çıkan uyuşmazlıklara bakan mahkemelerde ve reform bölgesi dışında ise görevli mahkemelerde çözümlenir.

Uyuşmazlıkların çözülmesinde sözlü yargılama usulü uygulanır. Mahkeme, uyuşmazlık konusundaki kararını başvurma tarihinden itibaren üç ay içinde verir. Değeri beşbin liraya kadar olan uyuşmazlıklarda mahkemenin kararı kesindir.

Toprak ve tarım reformu bölgelerinde kiracılık veya ortakçılıkla işletme yasağı :

MADDE 127. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde kiracılık veya ortakçılık yoluyla toprak işletilemez.

Bu yerlerde kiracılık veya ortakçılık suretiyle işletildiği tespit edilen topraklar kamulaştırılır.

Ancak tamamen veya kısmen kamulaştırmaya tabi toprak, kamulaştırma işlemleri tamamlanmaya kadar kiracılık veya ortakçılıkla işletilebilir.

128 nci madde hükmü saklıdır.

Toprak ve tarım reformu bölgelerinde kira ve ortakçılık sözleşmesinin yapılabileceği haller :

MADDE 128. — Toprak ve tarım reformunun uygulanması ile ilgili kamulaştırma işlemleri tamamlanan bölgelerde, aşağıdaki bentlerde yazılı olan kişiler topraklarını kiraya veya ortağa vermek suretiyle işletebilirler :

a) Askerlik, tutukluluk, hükümlülük, uzun süren hastalık veya sakatlık, öğrenim yapmak dolayısıyla toprağını doğrudan doğruya işletemeyenler bu durumları devam ettiği sürece,

b) Velâyet veya vesayet altındaki küçükler, rüştlerini kazanıncaya kadar,

c) Çalışamayacak kadar yaşlı olanlar sürekli olarak,

d) Dul kadınlar, evli olmayan kız çocukları medenî durumlarında bir değişiklik olmadığı ve topraklarını bizzat işletemedikleri sürece,

e) Başkaca haklı bir özürü olanlar bu özürleri devam ettiği sürece,

f) Meslek, sanat ve görevlerinin icabı olarak ikametgâhlarının başka ilde bulunması nedeniyle sahibi oldukları toprağı doğrudan doğruya işletemeyen veya işletemeyenler, Türkiye'deki toplam arazileri bu kanuna ekli 3 ve 4 numaralı tablolarla gösterilen veya 5 numaralı tabloya göre bulunan miktarların yarısını geçmemek kaydı ile,

g) Çalışmak üzere yurt dışına giden ve Türkiye'deki toplam arazileri bu kanuna ekli 3 ve 4 numaralı tablolarla gösterilen veya 5 numaralı tabloya göre bulunan miktarları geçmeyen işçiler çalışmak için Türkiye'den ilk ayrıldıkları tarihten başlamak üzere, gittikleri ülkede çalıştıkları sürece en çok beş yıl müddetle,

h) Arazi sahibi bulunan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, Türkiye'deki toplam arazile-rini, bu kanuna ekli 1 ve 2 numaralı tablolarda gösterilen veya 5 numaralı tabloya göre bulunan miktarları geçmemek üzere görev süreleri sonuna kadar.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte yurt dışında bulunan işçiler hakkında (g) bendinde ön-görülen beş yıllık süre bu kanunun yayımı tarihinden itibaren işlemeye başlar.

Bu maddeye göre kiracılık veya ortakçılık yoluyla toprağın işletilebilmesi için yukardaki bent-lerde yazılı durumları tevsik eden belgelerin Toprak ve Tarım Reformu Örgütüncü kabul edilmesi şarttır.

Üçüncü fıkrada yazılı belgeleri vermeye ve onaylamaya yetkili makamlarla belgelerin verilme-sine ait diğer esaslar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca çıkarılacak bir yönetmelikte gös-terilir.

Yukardaki hallerde kira ve ortakçılık sözleşmesi süresi dört yıldan kısa olabilir.

Kiracılık ve ortakçılıkla işletmenin denetimi :

MADDE 129. — Kiracılık ve ortakçılıkla işletilen arazide, mal sahibi ile kiracı ve ortakçuların, bu kanuna ve sözleşme hükümlerine uyup uymadıkları, toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Örgütü ve toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Tarım Bakanlığı Örgütüncü denetlenir.

Kamulaştırılan arazi ile ilgili kira ve ortakçılık sözleşmelerinin sona ermesi :

MADDE 130. — Toprak ve Tarım Reformu Kanununa müsteniden kamulaştırılmasına karar verilen arazi ile ilgili kira veya ortakçılık sözleşmeleri, kamulaştırma kararının verilmesini ta-kip eden hasat mevsiminin nihayetinde kendiliğinden sona erer.

Söz konusu arazi, kiracı veya ortakçı tarafından kendiliğinden tahliye edilmediği takdirde, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının müracaatı üzerine, o mahaldeki icra dairesi araziye tahliye ederek Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığına teslim eder.

Bu kanunun 23 nci maddesinin (c) bendi gereğince Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı tarafından kiraya verilen arazilerden dağıtılmasına karar verilenler, dağıtım kararını takip eden hasat mevsimi sonunda bu maddenin ikinci fıkrası hükümlerine göre tahliye edilir.

ONBİRİNCİ BÖLÜM

MERA, YAYLAK VE KIŞLAKLAR

Tanım :

MADDE 131. — Bir veya birkaç köy veya beldeye münteriden veya müstereken:

a) Hayvanlarını otlatmaları ve otundan yararlanmaları için tahsis edilen veya öteden beri bu amaçla kullanılan araziye «mera»,

b) Hayvanlarıyla birlikte yaz mevsimini geçirmeleri ve hayvanlarını otlatmaları ve otundan yararlanmaları için tahsis edilen veya öteden beri bu amaçla kullanılan araziye «yaylak»,

c) Hayvanlarını kış mevsiminde barındırmaları ve otundan yararlanmaları için tahsis edilen veya öteden beri bu amaçla kullanılan araziye «kışlak»,

Denir.

Umuma ait çayır ve otlakların kullanılmasında ve yararlanılmasında da meralara ilişkin hü-kümler uygulanır.

Mera, yaylak ve kışlakların hukukî durumu :

MADDE 132. — Mera, yaylak ve kışlaklar Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki menfaati umuma ait yerlerdendir.

Mera, yaylak ve kışlaklardan yararlanma bu kanun hükümlerine tabidir.

Bu kanunun uygulanmasına başlanmamış olan yerlerde 5618 sayılı Kanunun ek 3, 4 ve 5 nci maddeleri gereğince veya il, ilçe idare heyetlerince yapılmış olan tahsislere veya teassüs etmiş teamüllere göre, köy ve belde halkı mera, yaylak ve kışlaklardan münferiden veya müştereken eskisi gibi istifadeye devam ederler.

Tahsis şekli veya yararlanılma olanağı ile mera, yaylak veya kışlak niteliğinde olan arazi üzerinde kazandırıcı zaman aşımı yoluyla mülkiyet ve diğer aynı haklar edinilemez.

Mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilecek yerler :

MADDE 133. — Köyler veya beldeler halkına tespit edilecek ihtiyaca göre aşağıdaki yerler mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilir :

- a) Eskiden beri mera, yaylak ve kışlak olarak terk edilen yerlerle bir tahsis kararı uyarınca aynı amaçla köy veya belde halkına bırakılan yerler,
- b) Bu kanuna göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı emrine geçen araziden mera, yaylak ve kışlak olarak yararlanılabilecek yerler.

Tespit ve tahsisi yapacak kuruluşlar :

MADDE 134. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsisi, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının görevlendireceği, Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğüne bağlı toprak komisyonları marifetiyle Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığınca yapılır.

Toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsisi zorunlu görülen köyler veya beldelerde mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsisi işleri Köy İşleri Bakanlığınca yürütülür. Ancak bu yerlerin daha sonra toprak ve tarım reformu bölgesi olarak belirtilmesi halinde, mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsisi yeniden düzenlenebilir.

Toprak ve tarım reformu bölgeleri içindeki orman tahdidi yapılmamış ormanlık bölgelerde mera, yaylak ve kışlakların tespiti, birinci fıkra hükümlerine göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı ve Orman Bakanlığınca; toprak ve tarım reformu bölgeleri dışındaki orman tahdidi yapılmamış ormanlık bölgelerde mera, yaylak ve kışlakların tespiti ise Köy İşleri ve Orman Bakanlığınca müştereken yapılır.

Ormanlık bölgelerde yapılacak tespit ve tahsislerde, tespit ve tahsisi yapacak komisyona bir orman yüksek mühendisi veya teknisyenin üyesi olarak katılması zorunludur.

İdarî makam ve idarî yargı mercilerindeki dosyaların devri :

MADDE 135. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinin ilânını müteakip bir ay içinde tespit ve tahsis işleriyle görevli idarî makamların elindeki dosyalar ile idarî yargı mercilerindeki mera, yaylak ve kışlaklarla ilgili uyuşmazlıklara ait bütün dosyalar, bu kanundaki hükümlere göre işlem yapılmak üzere bu kanunla kurulan yeni tespit ve tahsis makamlarına devredilir. Yeni tespit ve tahsis makamları kendilerine devredilen dosyaları en kısa zamanda karara bağlarlar.

Başlama ilân ve tebliği :

MADDE 136. — Mera, yaylak ve kışlakları tespit ve tahsis ile görevli komisyon, tespit ve tahsis edilecek mera, yaylak ve kışlakları, bunların ilgili olduğu köy veya belediyeleri, inceleme gün ve yerini, inceleme gününden en az otuz gün önce bu köy veya belediyelerle bağlı oldukları ilçelerde ahşılmış araçlarla ve varsa ayrıca il gazetesinde ilân eder. Durum, ilgili köylerin muhtarlarına ve belediyelerin başkanlarına da tebliğ edilir.

Tespit ve tahsisten önce yapılacak işler :

MADDE 137. — İlgili köylerin muhtarları veya belediyelerin başkanları 136 nci maddeye göre yapılan tebliğden itibaren otuz gün içinde mera, yaylak ve kışlakların tamamen veya kısmen kendi köylerine veya beldelerine aidolduğunu ispata yarayan bütün bilgileri ve belgeleri komisyona vermek zorundadırlar. Muhtarlar veya belediye başkanları, köylerinde veya beldelerindeki ailelerin sayısını ve bunların hayvanlarının cins ve miktarını da aynı süre içinde yazılı olarak komisyona bildirirler.

Komisyon, mera, yaylak ve kışlak alanlarının tespiti bakımından gerekli bilgi ve kayıt suretlerini tapu dairesinden ve ilgili diğer dairelerden sağlar.

Gösterilen belgeleri ve verilen bilgileri kapsayan bir tutanak komisyonca düzenlenir.

Mera, yaylak ve kışlaklarla bunlara ait ihtiyacın tespiti :

MADDE 138. — Komisyon, bölgenin ekonomik durumunu, iklim özelliklerini, toprak işletme esaslarını, kullanma şekillerini ve kullanma kabiliyet sınıflarını gözönünde tutarak mevcut veya yeniden mera, yaylak ve kışlak olabilecek alanları sulama ve geçit yerlerini tahdit ve tespit eder, yoksa gerekli haritalarını yapar veya yaptırır.

İlgili köy veya belde halkı, bu alanların karakter ve otlatma gücü, gelecekteki bitkisel ve hayvansal gelişme ve otlatılacak hayvan cins ve miktarı dikkate alınarak o köy veya beldelerin münferiden veya müştereken yararlanacağı mera, yaylak ve kışlak ihtiyacı tayin edilir ve bir büyük baş hayvan birimi için tespit edilecek otlatma gücü esası üzerinden o yerlerdeki çiftçi ailelerinin otlatma hakkı bulunur. İhtiyaçtan fazla çıkan mera, yaylak ve kışlak ihtiyaç içinde bulunan en yakın köy, köyler ve beldelerin mera, yaylak ve kışlak ihtiyaçları için bu kanun hükümlerine göre tahsis edilebilir.

Komisyon tahsis kararına esas olmak üzere yukarıda belirtilen hususları kapsayan bir rapor düzenler.

Mera, yaylak ve kışlak olarak tespit edilen yerlerin bu kanunda gösterildiği üzere sınırlanmasına esas olmak üzere, köy muhtarı veya belediye başkanı da hazır bulunduğu halde arazide sınırı göstermeye yarayacak işaretlerin konması komisyonca sağlanır.

Mera, yaylak ve kışlak alanlarının tespiti, kendilerine mera, yaylak ve kışlak tahsis edilecek köy veya belde halkının ihtiyaçlarının ve otlatma haklarının tayini, hayvanların hangi mevsim ve aylarda nasıl ve ne biçimde mera, yaylak ve kışlaklarda otlatılabilecekleri ve benzeri hususlar, ilgili bakanlıkların mütalâaları alınarak Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

Tahsis kararı :

MADDE 139. — Komisyon alacağı kararla, 138 nci madde gereğince mera, yaylak ve kışlak ve bunlara ilişkin sulama ve geçit yeri olarak tespit edilen alanları, ilgili köy ve beldeler halkının veya toprak ve tarım reformu uygulaması gereğince yerleşime tabi tutulmuş olanların veya mera, yaylak ve kışlaklardan bu amaca göre yapılmış tahsis veya öteden beri devam edegelen kullanma şekline dayanarak yararlanma hakları bulunan çiftçi ailelerinin ortak yararlanmalarına tahsis eder. Kararda tahsis edilen yerin mera, yaylak ve kışlak ve bunlara ilişkin sulama ve geçit yeri olarak tahsis amacı, otlatma gücü ve bu güce göre aile başkanlarının yönetmelikte gösterilecek büyük baş hayvan birimi üzerinden otlatma hakkı ve otlatılabilecekleri hayvan cins ve miktarı belirtilir.

Komisyonun tespit ettiği sınırlar, tahsis kararının kesinleşmesinden sonra, itiraz halinde ancak görevli mahkemelerin kesin hükümlerine göre değiştirilebilir.

Mera, yaylak ve kışlak kütüğü :

MADDE 140. — Tapu sicil muhafızlıkları veya memurluklarınca bölge itibarıyla mera, yaylak ve kışlakların kaydı için ayrı bir kütük düzenlenir.

Mera, yaylak ve kışlak, hangi köy veya belde halkı için tahsis edilmişse, o köy veya beldenin sınırları içinde bulunduğu il veya ilçe tapu sicil muhafızlığı veya memurluğunca tutulan kütüğe kaydolunur.

Mera, yaylak ve kışlak, birden fazla il veya ilçenin sınırlarına giriyorsa, büyük kısmın bulunduğu yerin kütüğüne kaydedilir.

Bu kütüğe kaydolunacak hususlar, Köy İşleri Bakanlığı ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünün görüşü alınarak, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca tespit edilir.

Tebliğ ve kütüğe kayıt :

MADDE 141. — Tahsis kararı, komisyonca ilgili köy muhtarlarına veya belediye başkanlarına tebliğ olunur. Ayrıca birer örneği mera, yaylak ve kışlak kütüğüne kaydedilmek ve saklanılmak üzere tapu dairesine ve Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüne gönderilir.

Tahsis kararına karşı ilgili köy veya belediyelerin toprak ve tarım reformu bölgesinde bu kanunun uygulanmasından çıkan uyuşmazlıklara bakan mahkemede, toprak ve tarım reformu bölgesi dışında görevli adliye mahkemesinde, kararın tebliğinden itibaren altmış gün içinde dava açma hakkı vardır.

Tahsis amacı ve değiştirilmesi :

MADDE 142. — Tahsis amacı değiştirilmedikçe mera, yaylak ve kışlaktan bu kanunda gösterilenden başka şekilde yararlanılamaz. Ancak, mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilen arazilerden :

a) Kendisine tahsis yapılmış olan köy veya belde halkının ihtiyacından fazla geldiği veya o bölgedeki ekonomik ve sosyal değişmeler dolayısıyla kısmen veya tamamen ihtiyaç kalmadığı anlaşılanlardan işlenmeye elverişli olan,

b) İmar Kanunu hükümlerine göre köy veya belediyelerin imar ve yol istikamet planları yapılırken imar sınırı içine alınması zorunlu olan,

c) Diğer kanunlar dolayısıyla yeni bir yerleşim sahası içine alınması gerekli bulunan,

d) Toprak muhafazası, millî park kurulması, sel kontrolü, akarsular ve kaynakların düzenlenmesinde kamu yararı olan,

Yerlerde, tahsis amacının değiştirilmesi toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Köy İşleri Bakanlığının tasvibi ile olur.

Tahsis kararının ilânı ve istihkak davası :

MADDE 143. — Komisyonun mera, yaylak ve kışlak tahsisi hakkında 139 ncu maddeye göre aldığı karar, ilgili köy veya belediyelerle bağlı oldukları ilçelerde alışılmış araçlarla ve varsa ayrıca mahallî gazetede ilân olunur.

Mera, yaylak ve kışlak olarak tahsis edilen yer üzerinde mülkiyet veya diğer bir aynı hak iddia edenler, bu tahsisi öğrendikleri veya öğrenmiş sayılabilecekleri tarihten başlayarak altmış gün ve her halde ilân tarihinden itibaren bir yıl içinde istihkak davası açabilirler. Bu sürenin geçmesinden sonra açılan istihkak davaları dinlenmez.

Uyuşmazlıklar, toprak ve tarım reformu bölgelerinde bu kanunun uygulanmasından çıkan uyuşmazlıklara bakan görevli mahkemede, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında görevli adliye mahkemelerinde çözümler. Tahsis edilen yer, belediye sınırları içinde ise Hazine ile birlikte ilgili

belediye, belediye sınırları dışında kalıyorsa Hazine ile ilgili köy, açılacak davada hasım gösterilir.

Bu kanun gereğince aynı hakkı son bulan kişilerin talep hakları bu hakkın son bulunduğu tarihteki bedele dönüşür.

Hakları bedele dönüşenler, aynı hakkın son bulunduğu tarihten itibaren iki ay içinde bedel davası açabilirler. Açılacak davada yalnız Hazine hasım gösterilir. Bu fıkra gereğince ödenmesi gereken bedele 40, 41 ve 42 nci maddelerin hükümleri uygulanır.

Mera, yaylak ve kışlak üzerinde kazandırıcı zamanasımı yoluyla yapılmış olan tescillerin durumu:

MADDE 144. — Kamu yararına tahsisli mera, yaylak ve kışlaklarla bu amaca tahsis edilecek aynı nitelikteki arazi üzerinde Hazine ve ilgili kamu tüzel kişileri hasım gösterilmeksizin alınmış olan ve kazandırıcı zamanasımı sebebine dayanan kararlara göre yapılmış bulunan tescillerin iptalleri talebedilebilir.

Mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsisi ile görevli komisyonlar görevlerini yaparlarken birinci fıkra hükmüne giren böyle bir durumla karşılaştıklarında, durumu gerekli işlem yapılmak üzere toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Örgütüne, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Hazineye ihbar etmekle yükümlüdürler.

Tahsis kararında değişiklik :

MADDE 145 — Köy veya beldeler halkının mera, yaylak ve kışlak ihtiyaçlarındaki değişme ve gelişmeler gözönünde tutularak toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Köy İşleri Bakanlığı ihtiyaç halinde tahsis kararının değiştirilmesini komisyondan her zaman isteyebilir. Tahsis kararındaki değişiklikler mera, yaylak ve kışlak kütüğüne işlenir.

Komisyonun her kararından sonra aradan en az beş yıl geçmeden ilgili köy veya belediyelerin isteği üzerine tahsis kararı değiştirilemez.

Mera, yaylak ve kışlak iddiasının ispatı :

MADDE 146. — Mera, yaylak ve kışlak kütüklerinin tanziminden sonra bu kanuna göre tahsis yapılmış olan köyler veya beldelerde, bir yerin mera, yaylak ve kışlak olduğu özel kütüğündeki kayda dayanılarak ispat edilir. Bu hususta başkaca delil dinlenmez.

Yararlanma hakkı ve kapsamı :

MADDE 147. — Bir mera, yaylak ve kışlaktan ancak 139 ncu maddeye göre kendilerine tahsis yapılmış olanlardan tahsis yapıldığı tarihte buldukları köy, köyler ve beldeler sınırı içinde en az üç yıldan beri oturan çiftçi aileleri yararlanır.

Ancak reform bölgesine naklen yerleştirilen çiftçi aileleri için üç yıldan beri oturma şartı aranmaz.

Tahsis kararı kapsamına girmeyen aile başkanlarının köy veya belediye sınırları içinde toprağı olsa da o köye veya beldeye tahsis edilen mera, yaylak ve kışlaktan yararlanma hakkı yoktur.

Başka yere yerleşme kasdı ile köyü veya beldeyi terkeden çiftçi ailesi yararlanma hakkını kaybeder.

Aşırı otlatmanın önlenmesi :

MADDE 148. — Mera, yaylak ve kışlağa komisyonun tahsis kararında tespit edilmiş olan miktardan çok hayvan sokulamaz.

Ancak, daha sonra, bakım, koruma ve ıslah sonucu mera, yaylak ve kışlağın otlatma ve barındırma gücünde bir artış olmuşa ilgili köy veya belediyelerin teklifi üzerine toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Teknik Ziraat Müdürlüğünün uygun görmesi halinde, 138 nci maddede gösterilen esaslara göre, komisyonca yeniden tespit yapılarak otlatılacak hayvan miktarı artırılabilir.

Yerleşenlerle yeni ailelerin yararlanma hakkı :

MADDE 149. — Köy veya beldede çiftçilikle geçinmek üzere sonradan yerleşenler ile yeni aile kuranlara; bakım, koruma ve ıslah sonucu mera, yaylak ve kışlağın otlatma ve barındırma gücünün artması veya yararlananların sayısının azalması halinde, yerleşme veya aile kurma tarihleri gözönünde tutularak, köy veya belediyenin mera, yaylak ve kışlağından yararlanma hakkı tanımlanabilir.

Bu hakkın tanınması ile ilgili esaslar yönetmelikte düzenlenir.

Mera, yaylak ve kışlak ürünlerinin paylaşılması :

MADDE 150. — Köylerde ihtiyar heyeti, belediyelerde belediye encümeni, mera, yaylak ve kışlak birden fazla köylere veya köy ile belediyelere müştereken tahsis edilmiş ise bu kanununun 157 nci maddesinde yazılı karma kurullar; mera, yaylak ve kışlaklardan elde edilen ürünlerden ihtiyaçtan fazla olan kısmını satabilirler. Elde edilen gelir, köylerde köy sandığına ve belediyelerde belediye bütçesine maledilir. Bu gelirler öncelikle mera, yaylak ve kışlakların bakım, koruma ve ıslahı için sarfedilir.

Mera, yaylak ve kışlaktan yararlananların yükümlülükleri :

MADDE 151. — Mera, yaylak ve kışlaktan yararlanan ailelerin başkanları, köy veya belediyelere, her yıl köylerde ihtiyar heyetleri, belediyelerde belediye encümenlerince tespit edilecek bir ücreti ödemekle yükümlüdürler. Birden fazla köyler ve köy ile belediyelerin müştereken yararlandıkları mera, yaylak ve kışlaklardan yararlanan aile başkanlarının her yıl ödeyeceği ücretlerin tespitinde çıkacak uyuşmazlıklar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca karara bağlanır ve bu karar kesindir.

Mera, yaylak ve kışlaktan birden çok köy veya belde halkı ortaklaşa yararlanıyorsa, yararlanan aile başkanları bu ücreti bağlı bulunduğu köye veya belediyeye öder.

Bu ücret, köylerde 442 sayılı Köy Kanununun 66 nci maddesine, belediyelerde 6183 sayılı Âme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur. Ancak, gecikme zammı tahsil olunmaz.

150 nci madde hükmüne göre fazla ürünlerin satışından elde edilen ve köylerde köy ihtiyar heyetleri, belediyelerde belediye encümenleri tarafından mera, yaylak ve kışlaklara tahsis edilecek paralarla, bu madde gereğince yapılacak tahsilât, mera, yaylak ve kışlakların bakım, koruma, ıslah ve sınırlarının muhafazası işleri için harcanır.

Sınırların işaretlenmesi :

MADDE 152. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde tespit ve tahsisleri yapılan mera, yaylak ve kışlakların çevreleri daha önce tapulama yapılmış ise Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca, tapulama yapılmamış ise tespiti yapan Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında tespit ve tahsis edilen mera, yaylak ve kışlakların çevreleri de Köy İşleri Bakanlığı tarafından belirgin sınır işaretleri ile çevrilir. Her köy ve belediye kendilerine tahsis edilen mera, yaylak ve kışlakların sınır işaretlerinin muhafazası ve sürekliliğinin sağlanması ile yükümlüdür.

Mera, yaylak ve kışlağın ıslahı, bakım ve geliştirilmesi :

MADDE 153. — Mera, yaylak ve kışlakların ıslahı, bakım ve geliştirme projeleri, ilgili köy veya belediyelerin başvurması üzerine veya toprak ve tarım reformu bölgelerinde, doğrudan doğruya Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının koordinatörlüğünde Tarım ve Köy İşleri Bakanlıklarınca, ormanlık bölgelerde Orman Bakanlığının da katılması ile hazırlanır ve uygulanır.

Mera, yaylak ve kışlağın korunması :

MADDE 154. — Köy muhtarları ve belediye başkanları, köy veya belde halkının yararlanmasına tahsis edilmiş olan mera, yaylak ve kışlakların her türlü tecavüzdən korunmasını, tahrip edilmesini, tahsis amacına göre en iyi şekilde kullanılmasını temin etmek ve ıslah ve geliştirme projelerinde önerilen hususların yerine getirilmesinde yardımcı olmakla görevli ve sorumludurlar.

Koruma, sorumlu bir veya birkaç korucu tarafından yapılır. Koruma ve tecavüzlerin men'i ile ilgili işler, korucuların görev ve yetkileriyle seçilme esasları ve ücretleri yönetmelikte gösterilir.

İnşaat yasağı :

MADDE 155. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının izni alınmak suretiyle mera, yaylak ve kışlaklarda kullanma amacına uygun yapı ve tesisler, umumun istifadesine arz edilecek yapılar ve süreklilik göstermeyen barınak ve ağıllar yapılabilir. Bunların dışında ev, ahır, ağıl ve benzeri inşaat yapılamaz.

Orman bölgelerinden yararlanma :

MADDE 156. — Orman bölgelerindeki köy veya belediyelere tahsis edilen mera, yaylak ve kışlaklardan o köy veya belde halkı bu kanundan başka 6831 sayılı Orman Kanunu ile konulan kayıtlara uymak şartı ile yararlanırlar.

Orman içi ve bitişigindeki mera, yaylak ve kışlaklardan yararlanma Orman Kanununun öngördüğü kayıt ve şartlarla yapılır.

Birlikte yönetim :

MADDE 157. — Mera, yaylak ve kışlak birden çok köy veya belde halkına tahsis edilmişse muhtar ile köy ihtiyar kuruluna ve belediye başkanı ile belediye encümenine verilmiş olan görev ve yetkiler her köy veya belediyenin ihtiyar kurulları veya encümenlerince, birisi muhtar veya belediye başkanı olmak üzere, kendi aralarından seçecekleri ikişer kişiden oluşacak karma kurullarca yerine getirilir. Karma kurula mahallin en büyük idare amiri başkanlık eder.

Bunların çalışma şekilleri yönetmelikte gösterilir.

İdarî sınırlarda değişiklik :

MADDE 158. — Özel kanunları gereğince, köy veya belediye veya diğer mülki idare sınırlarında yapılacak değişiklikler mera, yaylak ve kışlaklara ilişkin tahsis kararlarını etkilemez.

Millî parklar :

MADDE 159. — Mera, yaylak ve kışlaklardaki bitki örtüsünü tespit etmek ve korunması ile zenginleştirilmesini sağlamak için, belirli bölgelerde ve sınırlı alanlarda olmak üzere, toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Tarım Bakanlığının, ormanlık bölgelerde Orman Bakanlığının önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile millî parklar kurulabilir.

Bunların kurulması, korunması ve yönetimi toprak ve tarım reformu bölgeleri içinde ve dışında Tarım Bakanlığınca, ormanlık bölgelerde Orman Bakanlığınca yapılır.

Mera, yaylak ve kışlaklarla ilgili uyuşmazlıklar :

MADDE 160. — Bu kanunun mera, yaylak ve kışlaklara ilişkin hükümlerinin uygulanması ile ilgili uyuşmazlıklar, toprak ve tarım reformu bölgelerinde doğrudan doğruya görevli mahkemede, toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında görevli adliye mahkemesinde, bu kanuna göre çözülür.

Uyuşmazlıkların çözümünde sözlü yargılama usulü uygulanır. Değeri beşbin liraya kadar olan uyuşmazlıklarda mahkemenin kararı kesindir.

5917 sayılı Gayrimenkule Tecavüzün Def'i Hakkında Kanun hükümleri saklıdır.

ONİKİNCİ BÖLÜM

TOPRAK VE TARIM REFORMU UYUŞMAZLIKLARININ ÇÖZÜLMESİ

Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu :

MADDE 161. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde bu kanunun uygulanmasından doğan veya bu kanunun kapsamına giren uyuşmazlıklar önce Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonunda incelenir.

Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu, biri hukuk fakültesi mezunu, diğeri ziraat yüksek mühendisi olmak üzere Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca görevlendirilen üç kişiden oluşur. Komisyon başkanı görevlendirilen üyeler arasından Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca seçilir.

Bir toprak ve tarım reformu bölgesinde birden çok Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu kurulabileceği gibi aynı Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu birden çok toprak ve tarım reformu bölgesi için görevlendirilebilir.

Komisyonun çalışması ve karar vermesi :

MADDE 162. — Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu, itiraz ve uyuşmazlığın çözülmesi için gerekli gördüğü araştırma, soruşturma, uygulama ve incelemeyi yapar ve karar verir. Bu işlemler komisyonca yapılabileceği gibi, başkan veya üyelerden biri veya ikisi tarafından, gerektiğinde yerinde, ilgililerin dinlenmesi, delillerin toplanması, uyuşmazlığa ilişkin kayıt ve belgelerin sağlanması veya ilgililerden istenilip incelenmesi suretiyle yapılabilir.

Oybirliği sağlanamadığı durumlarda karar çoğunlukla verilir. Aykırı görüş karar altına yazılır.

Başkan veya üyelerin her ne sebeple olursa olsun görevleri başında bulunmamaları halinde, yerleri on gün içerisinde geçici veya daimî olarak aynı nitelikte kimse ile doldurulur.

Komisyon, uyuşmazlıkları en geç altmış gün içinde inceleyip karara bağlamakla yükümlüdür.

Karar üzerine yapılacak işlem :

MADDE 163. — Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonunca verilen karar komisyon başkanlığınca taraflara tebliğ olunur.

Taraflar, kararın tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde görevli mahkemede dava açabilirler.

Dava açılmadığı takdirde komisyon kararı kesinleşir ve tarafların dava hakkı düşer.

Görevli mahkeme :

MADDE 164. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, bu kanunun ve ilgili diğer kanunların uygulanmasından doğan adli ve idari yargıya ilişkin her türlü uyuşmazlıklar, o bölgede faaliyette bulunan tapulama mahkemelerinde bu kanun hükümlerine göre çözülür.

Toprak ve tarım reformu ilân edilen bölgede, henüz tapulama mahkemesi kurulmamış ise, 766 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde öngörülen nitelikteki hâkimler arasından atama yapılarak o bölgede ve öncelikle bu mahkemeler kurulur.

Toprak ve tarım reformu bölgelerindeki tapulama işleri tamamlanmış olsa bile bu kanunun uygulanmasından çıkan uyuşmazlıkların çözülmesine kadar tapulama mahkemelerinin görev süreleri uzatılabilir veya faaliyeti sona ermiş bölgelerde yeniden bu mahkemeler kurulabilir.

Gerektiğinde toprak ve tarım reformu bölgelerindeki il veya ilçe asliye hukuk mahkemesine bu görev verilebilir.

Yargılama usulü :

MADDE 165. — Uyuşmazlıkların çözümlenmesinde sözlü yargılama usulü uygulanır.

Bu kanunun kapsamına giren veya uygulanmasından doğan uyuşmazlıklarda 3533 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaz.

Dava açma :

MADDE 166. — Görevli mahkemeye dilekçe ile veya sözlü olarak başvurulabilir. Sözlü başvurma halinde hâkimlikçe dava tutanağı düzenlenir.

Sözlü veya yazılı başvurmalarda davacı, dava ile ilgili bulunan bütün delillerini açıkça bildirir, varsa yazılı olan delillerinin asıllarını veya onaylı örneklerini ibraz eder.

Duruşma günü verilerek davalıya dilekçe veya dava tutanağının örneği gönderilir, yedi gün içinde cevap vermesi ve delillerini bildirmesi, belli edilen günde yargılamaya gelmesi, gelmediği takdirde gıyabında yargılama yapılarak karar verileceği tebliğ olunur.

Taraflardan biri belli edilen günde gelmezse gıyabında duruşma yapılır. Mahkemece gıyap kararı tebliğ olunmaz. Davalının cevap süresi içinde başvurması halinde cevabı tutanakla tespit edilerek varsa yazılı delillerin asılları veya onaylı örnekleri tutanağa eklenir.

Tarafların birlikte başvurmaları ve iddia ve cevaba göre delillerini bildirmeleri ve bu delillerin hüküm vermeye yeterli bulunması halinde dava önlerinde incelenip karara bağlanır.

Genel mahkemelerdeki dava dosyalarının görevli mahkemeye devri :

MADDE 167. — Uygulama bölgesinde genel mahkemelerde görülmekte olan veya mercilerinden bozularak geri çevrilen ve bu kanunun veya bu kanunla ilgili diğer kanunların uygulanmasından doğan her türlü uyuşmazlıklara ait dava dosyaları ve bunlara ilişkin kayıt ve belgeler görevli mahkemeye devrolunur.

Genel mahkemelerden devredilen davalarda Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu kararı aranmaz.

Görevli mahkeme, genel mahkemelerden devrolunan davaları, kaldığı noktadan inceler ve karara bağlar.

Davaya katılma :

MADDE 168. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, gerekli gördüğü hallerde davaya katılır ve sonuçlanmasını sağlamak için gereken işlemleri yapar.

Gerektiğinde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, kendi hakkına dayanarak taraflara karşı müstakil bir itiraz davası da açabilir. Bu halde iki dava birleştirilerek karara bağlanır.

Görevli mahkemenin bakacağı diğer işler :

MADDE 169. — Görevli mahkeme, görevine giren işlerde veraset uyumsuzluklarını çözer ve veraset belgesi verir. İştirak halinde mülkiyetin, payların tayini suretiyle müşterek mülkiyete çevrilmesine karar verir. Velisiz, vasisiz küçüklere ve kısıtlılara toprak ve tarım reformu işlerinde yetkili olmak üzere kayyım tayin eder. Hâkimin iznini gerektiren hallerde bu izni verir.

Vekâlet :

MADDE 170. — Görevli mahkemede okur - yazar olmak kaydı ile usul ve fûru ile ikinci dereceye kadar, bu derece dahil, nesepten ve sebepten ciyar hısımları ve karı veya koca tevkil edilebilir. Davada birlikte taraf olanlar, aralarından okur - yazar bulunanı vekil tayin edebilirler. Avukatlık Kanunu ile Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun tanıdığı imkânlar saklıdır.

Vekâletname ve vekâlet ücreti :

MADDE 171. — Görevli mahkemede köy ihtiyar kurulu, sulh hâkimi veya görevli hâkim tarafından onanan vekâletnameler geçerlidir.

Görevli mahkemede avukat veya davavekili olmayan vekiller yararına vekâlet ücreti hükme-dilmez. Avukat veya davavekili ile izlenen davalarda, vekâlet ücreti, avukatlık ücret tarifesine göre tayin ve takdir olunur.

İlâmlar ve tebliğ :

MADDE 172. — Görevli mahkemenin ilâmları, asliye mahkemelerindeki usule göre düzenlenir ve harca tabi olmayanlar re'sen taraflara tebliğ edilir.

Kanun yolları :

MADDE 173. — Görevli mahkemece incelenip karara bağlanan ve değeri ikibin liraya (ikibin lira dahil) kadar olan taşınır mallar ile ilgili davalara ait kararlar kesindir. Bu kararlar aleyhine temyiz yoluna başvurulamaz.

Taşınmaz mallar ve değeri ikibin lirayı geçen taşınır mallar ile ilgili davalara ait kararlar aleyhine kanun yollarına başvurmada davaya bakan görevli mahkemenin tabi olduğu usul uygulanır.

Değeri yirmibin lirayı aşmayan davalar için Yargıtayda duruşma istenemez.

Görevli mahkemeden verilen kararlar hakkındaki temyiz ve karar düzeltme istekleri Yargıtayda öncelikle incelenir.

Bu kanunun kamulaştırmaya ilişkin hükümlerinin uygulanmasından çıkan uyumsuzluklarla ilgili olarak görevli mahkemelerden verilen kararlar, Yargıtayın kamulaştırmaya ilişkin kararları inceleyen dairesinde karara bağlanır.

Görevi sona eren mahkemelerdeki dava dosyalarının devri :

MADDE 174. — Görevli mahkemenin görevinin sona ermesi halinde, bu mahkemede görülmekte olup karara bağlanmamış dava dosyaları altı ay içinde görevli asliye hukuk mahkemesine devrolunur ve asliye hukuk mahkemesinde bu kanun hükümlerine göre bakılıp sonuçlandırılır. Yargıtaydan bozularak geri çevrilen davalar hakkında da aynı hüküm uygulanır.

Adli ara verme :

MADDE 175. — Bu kanun hükümlerine göre yargı mercilerinde görülmekte olan davalara, adli ara vermelerde de bakılır. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile diğer kanunların adli ara verme nedeni ile sürelerin uzatılmasına ilişkin hükümleri bu uyumsuzluk ve davalarda uygulanmaz.

Adli ara vermelerde Yargıtayda bu davaları incelemek üzere gerekirse ayrı bir nöbetçi daire kurulur. Nöbetçi daire kurulmasını gerektirmeyen hallerde, dosyaların öncelik ve ivedilikle incelenip karara bağlanması için Yargıtay Başkanlığınca gereken tedbirler alınır.

İhtiyatî tedbir ve yürütmenin durdurulması yasağı :

MADDE 176. — Bu kanuna göre açılacak veya görülmekte olan davalar; bu kanun gereğince yapılan veya yapılması gereken kamulaştırma, Hazine adına tescil, toprak dağıtım, tahsis veya başkaca eylem veya işlemleri etkilemez ve durdurmaz.

Bu kanunla ilgili uygulamalar dolayısıyla ihtiyatî tedbir veya yürütmenin durdurulması kararları verilemez.

Dava sonunda yapılacak işlem :

MADDE 177. — Dava sonunda davacı haklı çıktığı takdirde, dava konusu taşınır veya taşınmaz mal idare elinde bulunursa ve aday çiftçiye henüz tahsis yapılmamışsa kesin hükme göre işlem yapılır.

Davaya konu olan ve hakkında hüküm verilen taşınır veya taşınmaz mal, her ne şekilde ve suretle olursa olsun, idarenin elinden çıkmış bulunursa veya aday çiftçiye tahsis yapılmışsa hükmün konusu bedele dönüşür.

Davanın görülmesi sırasında değer gösterilmediği veya değer üzerinde durulmadığı takdirde ilgilinin bedele ilişkin dava hakkı saklıdır.

Bedel, el koyma tarihi esas alınarak saptanır.

Süreler :

MADDE 178. — Bu kanunda öngörülen sürelerin hesaplanmasında Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunundaki müddetlere ilişkin hükümler uygulanır.

Uyuşmazlıklarda harç ve resimden muaflik :

MADDE 179. — Tapulama Kanunu hükümleri saklı kalmak kaydı ile bu kanun uyarınca Toprak ve Tarım Reformu Uyuşmazlık Komisyonu veya yargı mercilerine yapılacak bütün başvurular, istek ve itirazlar veya açılacak davalar ile verilecek kararlardan hiçbir harç ve resim alınmaz.

Bu kanun uyarınca yapılacak istekler ve açılacak davalardan değeri beşbin lirayı aşanlar hakkında yukarıdaki fıkra hükmü uygulanmaz.

Birinci fıkrada yazılı işlemlerin gerektirdiği masraflar, haksız çıkana ödetilmek üzere başvuran tarafından karşılanır.

Diğer kanunların uygulanması :

MADDE 180. — Yargulamada, bu kanunda açıklık bulunmayan hallerde, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun sözlü yargulamaya ilişkin hükümleri ile diğer hükümleri ve teşkilât kanunlarının ilgili maddeleri uygulanır.

Hâkimlerin özlük işleri ile aylık ve ödenekleri :

MADDE 181. — Görevli mahkemenin hâkimleri, Hâkimler Kanunu hükümlerine tabi olup kadrolarına göre işgal ettikleri derece ve kademe aylığını alırlar ve ayrıca bu kanun ile diğer özel kanunlarda gösterilen tazminat, ödenek ve benzeri haklardan yararlanırlar.

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPRAK VE TARIM REFORMU ÖRGÜTÜ

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı :

MADDE 182. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı, Başbakanca bağlı, tüzel kişiliğe sahip ve katma bütçe ile yönetilen bir kuruluştur. Başbakan bu kuruluşun yönetimi ile ilgili yetkilerini bir Devlet Bakanı vasıtasıyla kullanabilir.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı; merkez örgütü, Merkez Koordinasyon Kurulu, Araştırma ve Eğitim Enstitüsü ile Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlıklarından oluşur.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı müsteşar tarafından temsil edilir ve Müsteşar, Yüksek Planlama Kurulu ve Krediler Yüksek Nâzım Heyetinin üyesidir. Başbakan, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının yönetimine ait yetkilerini bir Devlet Bakanı vasıtasıyla kullandığı takdirde, o Devlet Bakanı Yüksek Planlama Kurulu ve Krediler Yüksek Nâzım Heyetine asıl üye olarak katılır.

Örgütlenme ve işleyiş :

MADDE 183. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının merkez ve taşrada örgütlenmesi, işleyişi, görevleri, yetkileri, yönetim ve denetimini ilgilendiren hususlar ile bakanlıklara ve diğer kuruluşlara ait merkez ve taşra birimlerinden hangilerinin Müsteşarlığa bağlanacağı ve diğer kamu kuruluşlarından yararlanma usul ve esasları, Müsteşarlıkça hazırlanıp Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak bir yönetmelikte düzenlenir.

Bakanlıklar ve kamu kuruluşları kendi hizmet alanlarına giren, tohumluk, fidan ve damızlık hayvan yetiştirilmesi gibi üretimleriyle araç, gereç ve benzeri imalâtlarını toprak ve tarım reformunun gerek ettiği, araştırma ve planlama ve gerek uygulama safhalarında Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı ile birlikte yapacakları zaman planlamasına uygun olarak gerçekleştirmek ve yerine getirmekle yükümlüdürler.

Merkez Koordinasyon Kurulu :

MADDE 184. — Merkez Koordinasyon Kurulu, toprak ve tarım reformu plan ve programının uygulanması ile ilgili ortak tedbirleri almakla görevli bir danışma organıdır. Başbakan veya yetkili Devlet Bakanının çağrısı üzerine toplanacak olan bu kurula, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarı ve kendi örgütünden göstereceği kimselerle Devlet Planlama Teşkilâtı, Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Köy İşleri Bakanlığı, Orman Bakanlığı Müsteşarları, Tapu ve Kadastro, Devlet Su İşleri, Harita ve T. C. Ziraat Bankası Genel müdürleri katılırlar. Gerekli görülen hallerde, diğer bakanlık ve kamu kuruluşlarının temsilcileri de üye olarak kurula çağrılabilirler.

Kurula, Başbakan veya yetkili Devlet Bakanı başkanlık eder. Kurulun çalışma esasları ve gündemi Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca düzenlenir.

Araştırma ve Eğitim Enstitüsü :

MADDE 185. — Toprak ve tarım reformu uygulanmasına ilişkin her türlü araştırmaları yapmak ve reformda görev alacak personelin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerini sağlamak amacıyla Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına bağlı bir Toprak ve Tarım Reformu Araştırma ve Eğitim Enstitüsü kurulur. Enstitünün kuruluş ve işleyişi yönetmelikte belirtilir.

Enstitü, er ve erbaşların toprak ve tarım reformu ve kooperatifçilik konularında eğitilmeleri için Millî Savunma Bakanlığı ile işbirliği yapar.

Personel, araç ve gereç sağlama :

MADDE 186. — Toprak ve tarım reformunun etkin bir biçimde başarılması için Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının kendi imkânları yeterli olmadığı takdirde, yardım ve desteğine ihtiyaç duyulan birimlerin bağlı buldukları bakanlıklar ve genel müdürlükler reform program ve projelerinde öngörülen ölçüde hizmetin gerektirdiği personel, araç ve gereçleri öncelikle Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığına sağlamak için gerekli tedbirleri alırlar.

Sağlanan araç ve gereçler, Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı emrinde hizmet süresince kullanılır. Bunların kayıtları aiddokları birimlerce tutulmaya devam edilir.

İhtiyaç duyulan araç ve gereçlerin yurt içinden ve yurt dışından sağlanmasında, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca lüzum gösterilmesi halinde, ilgili bakanlık ve genel müdürlüklere öncelik tanınır.

Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının görevleri ve yetkileri :

MADDE 187. — Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı, Müsteşarlıkça belirtilecek esaslar dahilinde, bölge plan ve projelerini hazırlamak veya hazırlatmak, bu plân ve projelere göre; kamulaştırma, dağıtım, mera, yaylak ve kışlakların tespit ve tahsisi, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin kurulması, kredileme, donatım, sulama, arazi ıslahı, altyapı tesisleri, toplulaştırma ve yerleşim işleri ve tarımsal yayım programı içerisinde modern tarım tekniği ve uygulaması hizmetleri ile bu kanunda belirtilen diğer işleri yürütmekle görevlidir.

Bölge Başkanı, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarını toprak ve tarım reformu bölgesinde temsil eder ve ona karşı sorumludur. Taşra örgütünde görevlendirilecek yardımcı hizmetler sınıfı personeli ile geçici personel ve işçilerin atanmaları Bölge Başkanlığınca yapılır.

İşbirliğinin sağlanması :

MADDE 188. — Toprak ve Tarım Reformunun planlanma ve uygulanmasında bütün kamu kuruluşları kendi konularında istenecek işleri öncelikle yapmak yükümü ve zorunluluğundadırlar.

Valiler, toprak ve tarım reformunun planlanması ve uygulanmasını kolaylaştıracak tedbirleri alır ve ilgili birimler arasında gerekli işbirliği ve koordinasyonu sağlar.

İkinci görev :

MADDE 189. — Toprak ve tarım reformu uygulamaları ile ilgili hizmetlerde, bu hizmetlerin devamı süresince ve karşılıkları Toprak ve Tarım Reformu Fonundan ödenmek üzere, Devlet memurları ile diğer kamu görevlilerine Bakanlar Kurulunca tespit edilecek ücret karşılığında ikinci görev verilebilir.

Sözleşmeli ve geçici yevmiyeli personel çalıştırma :

MADDE 190. — Müsteşarlık, Genel Sekreterlik, Genel Müdürlük, Bölge Başkanlığı, Daire Başkanlığı, Hukuk Müşavirliği, Danışmanlık, Uzmanlık ve Uzman Yardımcılığı gibi görevlerde sözleşmeli olarak personel çalıştırılabilir. Bunlardan Devlet memurları ile diğer kamu görevlileri aylıksız izinli sayılırlar. Bunların memurlukları ile ilişkileri ve her türlü hak ve yükümlülükleri devam eder. Bu gibilerin izinli oldukları süre, genel hükümler çerçevesinde, kademe ilerlemesinde ve derece yükselmesinde değerlendirilir. Emekli kesenek ve karşılıkları ilgililer tarafından ödenmek şartıyla, bu süreler fiili hizmet olarak emeklilik müktesepelerinde hesaba katılır. Bu memurlara aylıksız izinli olarak çalışmalarından dolayı mecburi hizmet yüklenemez.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı gerektiğinde geçici yevmiyeli personel çalıştırabilir.

Sözleşmeli ve geçici yevmiyeli personele ödenecek ücretlerin miktarı, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu tarafından tespit olunur. Sözleşmeli olarak çalıştırılacak öğretim üyelerinin aylık, tazminat ve diğer mali haklarına hâlel gelmez.

Köy tarım önderleri :

MADDE 191. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, tarımsal verimin artırılması, doğal kaynakların en elverişli tarzda işletilip korunması ile ilgili tedbirleri ve bunların uygulanmasını çiftçiye sürekli biçimde göstermek ve öğretmek üzere köy tarım önderleri görevlendirilebilir. Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifi kurulan yerlerde, kooperatif müdürü tarım önderliği görevini de yapar. Köy tarım önderlerinin nitelikleri, çalışma şekil ve esasları Tarım Bakanlığı ile birlikte hazırlanacak bir yönetmelikte düzenlenir.

Tarım önderlerinin askerlikleri :

MADDE 192. — Ziraat ve orman yüksek mühendisleri ile veteriner hekimlerden değerlendirme dışı kalanlar 6 . 6 . 1927 tarih ve 1076 sayılı Kanunun 27 . 7 . 1970 gün ve 1316 sayılı Kanunla değişik 3 ncu maddesinin (e) bendi esaslarına göre mütebaki hizmet sürelerini köy tarım önderi olarak toprak ve tarım reformu bölgelerinde yerine getirirler.

Toprak ve tarım reformunda çalışanların askerlikleri :

MADDE 193. — 21 . 6 . 1927 tarih ve 1111 sayılı Askerlik Kanununun 27 . 7 . 1970 gün ve 1315 sayılı Kanunla değişik 10 ncu maddesi gereğince kur'a dışı kalanlardan, toprak ve tarım reformu uygulaması ile ilgili işlerde çalışmakta olanların askerlik yükümlülükleri toprak ve tarım reformu bölgelerinde görevlendirilmek suretiyle yerine getirilir.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bütçesi :

MADDE 194. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının cari harcamaları ile yatırım ve transfer harcamaları katma bütçeden karşılanır. Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlıkları emrine geçecek uygulama birimlerinin giderlerini karşılamak için, Bakanlar Kurulu kararıyla ilgili bakanlık bütçelerinden gerekli kesinti yapılarak aynı miktar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı bütçesine aktarılır.

Proje yaptırma :

MADDE 195. — Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı yerli ve yabancı gerçek ve tüzel kişilere, karşılığı Toprak ve Tarım Reformu Fonundan ödenmek üzere inceleme, araştırma ve proje yaptırabilir.

Bu şekilde görevlendirilecek Devlet memurları ile diğer kamu görevlilerine ödenecek ücretler, bu personele kanunlarla sağlanan her türlü mali haklarda (aylık, tazminat, ödenek ve ek gösterge gibi) kısıntı yaratmaz.

İtâ amirliği :

MADDE 196. — Katma bütçe harcamaları ile Toprak ve Tarım Reformu Fonundan yapılacak harcamalarda itâ amiri Müsteşardır. Müsteşar yetkisini yardımcılara ve bölge başkanlarına, saptayacağı esaslar uyarınca devredebilir.

İşgüçlüğü, iş riski ve eleman teminindeki güçlük zammı :

MADDE 197. — Toprak ve Tarım Reformu Örgütünde sürekli veya geçici olarak çalışanlardan kimlere ve ne miktarda işgüçlüğü, iş riski ve eleman teminindeki güçlük zamlarının verileceği,

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca kararlaştırılır. Bu zamların, toprak ve tarım reformu bölgelerinde çalışan diğer kamu kuruluşlarının personeli ile görevli mahkemelerin hâkim ve diğer personelinden kimlere ve ne miktarda verileceği aynı kararda belirtilir.

Uyuşmazlık ve davaların takibi :

MADDE 198. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, toprak ve tarım reformu uygulanmasıyla ilgili uyuşmazlık ve davalar Hazine avukatı tarafından takib edilir.

Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı gerekli görürse, uyuşmazlık ve davaları vekâlet vereceği veya sözleşme ile istihdam edeceği avukatlara takibettirir.

Kurs olanakları :

MADDE 199. — Yurt içinde eğitim amacıyla düzenlenen kurs, seminer, konferans ve benzeri çalışmalara katılanların, gönderildikleri yerlerde bu çalışmalar süresince, kanunla tanınan yolluk ve gündeliklerinin tamamı ödenir ve ayrıca yiyecek ve yatacak ihtiyaçları Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca sağlanabilir.

Arazide çalışan görevlilere sağlanacak olanaklar :

MADDE 200. — Toprak ve tarım reformu bölgelerindeki arazi çalışmalarına katılan görevlilere gerektiğinde araç, gereç ve motorlu taşıtlar ile, arazide kaldıkları sürece yaşamalarını kolaylaştıracak diğer esya Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca sağlanır.

Yukardaki fıkra hükmünden bölgedeki görevli mahkeme mensupları da yararlanırlar.

Bu maddenin uygulanması ile ilgili hususlar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca hazırlanacak bir yönetmelikte düzenlenir.

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MALİ HÜKÜMLER

Toprak ve Tarım Reformu Fonu :

MADDE 201. — Toprak ve tarım reformu hizmetlerinin yürütülmesi için yapılacak her türlü ödemeleri karşılamak üzere Toprak ve Tarım Reformu Fonu adı ile bir fon kurulur.

Toprak ve Tarım Reformu Fonu aşağıdaki kaynaklardan oluşur:

- a) Genel bütçeye her yıl konulacak ödenekler,
- b) Arazi Vergisi yıllık gelirinin yüzde yirmisi,
- c) 58 nci maddeye göre yapılacak ödemeler,
- d) Bu kanunda Toprak ve Tarım Reformu Fonuna aktarılabilecek yazılı paralar,
- e) Dış yardımlar,
- f) Her türlü bağışlar,
- g) Çeşitli gelirler,
- h) Fondan açılan kredilerin tahsil olunan taksit ve faizleri,
- i) Eğitim merkezleri ve kurslarda eğitim amacıyla yapılan temrinler sonunda imal ve istih-sal olunan mamul ve mahsullerin satışından elde edilen gelirler.

Fondan karşılanan giderler :

MADDE 202. — Toprak ve Tarım Reformu Fonundan aşağıdaki giderler ve krediler karşılanılır:

- a) Kamulaştırma ve satınalma bedelleri ile taksitleri, faizleri ve diğer giderler,
- b) Kuruluş, işletme, donatım, canlı - cansız demirbaş, destek kredileri ve diğer krediler,
- c) Toprak ve tarım reformunun gerektirdiği yatırımların karşılıkları,
- d) Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri kurucu ortaklarının sermayeye katılma paylarının yüzde yirmibeşi ve bu kanunun 82 nci maddesine göre yapılacak yardımlar,
- e) Motorlu ve motorsuz araç giderleri dahil toprak ve tarım reformu ile ilgili cari giderler.
- f) Bankalarca toprak ve tarım reformu bölgelerindeki çiftçilere verilecek kredilerin faiz miktarının belirli bir oranının fondan karşılanması ile ilgili giderler,
- g) Eğitim merkezleri ile kurslarda yapılacak temrin çalışmaları ile ilgili her türlü giderler,
- h) Arazisi kamulaştırılan kimselerin 26 ncı madde hükümlerine göre makina, alet ve ekipmanlarının satınalma karşılıkları,
- i) 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun uygulanmasından doğup kesinleşen mahkeme ilâmlarına dayalı borçlar,
- j) Mera, yaylak ve kışlakların ıslah, bakım ve geliştirilmeleri ve sınırlarının tespiti ile ilgili giderler.

Ancak, geçici veya sözleşmeli olarak çalıştırılanlar dışındaki personelin aylık ve ücretleri bu fondan ödenemez. Bu kanunun 195, 197, 199 ve 200 ncu maddelerindeki harcamalar fondan karşılanır.

Fonun yönetim ve denetimi :

MADDE 203. — Toprak ve Tarım Reformu Fonunun yönetimi ile Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı görevlidir.

Fonun yönetimi, kullanılması, yapılacak harcamaların nitelik ve ayrıntıları, kredilerin miktarları, faiz oranları, süre ve şartları, hesapların tutulması esasları ve fonla ilgili olarak T. C. Ziraat Bankasıncı yürütülecek işlemler ve diğer hususlar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca Maliye Bakanlığının ve T. C. Ziraat Bankasının görüşleri alınarak çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.

Fonun hesap dönemi bütçe yılıdır.

Fonun hesapları ve yıllık bilançosu 468 sayılı Kanuna göre Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunca denetlenir.

Toprak ve Tarım Reformu Fonundan yapılacak harcamalar ve işlemler 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu ile 832 sayılı Sayıştay ve 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunlarına tabi değildir.

Kredilerin kullanılması :

MADDE 204. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, Toprak ve Tarım Reformu Fonundan sağlanacak her çeşit nakdi ve aynı krediler Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının denetimi altında o köy veya beldedeki, yoksa yakınındaki Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifi eliyle çiftçi ailelerine verilir.

Kredilerin ödenmesinden Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifi borçlu çiftçi aileleri ile birlikte müteselsilen sorumludur.

Kooperatif verilen kredilerin yerine kullanılmasını sağlamakla yükümlüdür.

T. C. Ziraat Bankasının açacağı kredi :

MADDE 205. — T. C. Ziraat Bankası, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin yapılacak plan ve proje esaslarına göre Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca tespit edilecek kredi ihtiyaçlarını öncelikle karşılar. Bu kredilerin teminatı, bu kanunla kurulan Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerinin mesuliyeti ve kooperatif ortaklarının borç senetlerinin T. C. Ziraat Ban-

kasına devir ve temlik edilmesi suretiyle sağlanır. T. C. Ziraat Bankası, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine, ortakların genel ihtiyaçları için yatırım kredisi açtığı ahvalde, krediye konu olan gayrimenkuller ve tesisler banka lehine ipotek edilir ve menkuller rehin alınır.

T. C. Ziraat Bankası, Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine verdiği kredilerin açılış gagesine uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını ve kredi ile ilgili diğer hususları Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının muvafakati ile kontrol edebilir.

Kredi verilmesine ilişkin esaslar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı ile T. C. Ziraat Bankası tarafından müştereken hazırlanacak yönetmelikte düzenlenir.

Alacakların tahsili usulü :

MADDE 206. — Toprak dağıtımında ve arazi toplulaştırılmasında dağıtılan toprak ile yapı ve tesislerin bedelleri ve bu kanun hükümleri dairesinde açılan her çeşit kredilerden doğan alacaklar T. C. Ziraat Bankasıca takip ve tahsil olunur. Bu alacaklar vâdesinde ödenmezse, T. C. Ziraat Bankası 6183 sayılı **Âmme Alacaklarının Tahsil Usulü** hakkında Kanun hükümlerine göre gerekli işlemleri yapar. Ancak, anılan kanunun gecikme zammına ilişkin hükümleri uygulanmaz.

Zor durumda alacakların alınması geriye bırakılabilir. Zor durum hali ve geriye bırakma süresi, T. C. Ziraat Bankasının görüşleri alınarak Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

T. C. Ziraat Bankasına verilen işler bankanın aslî görevlerindedir. Bu hizmetlerin ifası ile ilgili masraflarını karşılamak üzere T. C. Ziraat Bankasına, borçlulardan bu madde hükmüne göre yapacağı tahsilâtın yüzde birini geçmemek üzere ödenecek meblâğ, Toprak ve Tarım Reformu Fonundan karşılanır.

Özel amaçlarla kredi verilmesi :

MADDE 207. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, Toprak ve Tarım Reformu Fonundan veya Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasıca, aşağıdaki amaçlar için kredi acılabilir :

- a) Mirasçılar veya hissedarlar arasındaki ortaklığın sona erdirilmesinde, miras hissesi tasfiye edilen ortakların miras paylarının ödenmesi,
- b) Arazi toplulaştırılmasında kendisine, evvelce sahibolduğu araziden daha fazla değerde arazi tahsis edilen arazi sahiplerinin bu değer farkını ödemeleri,
- c) Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerince projeye dayalı mera, yaylak ve kışlakların bakım ve islahı,
- d) Bu kanunun 123 nci maddesi uyarınca, öncelikle satınalmak hakkını kullanmak isteyen kiracı veya ortakçının araziyi satınalması.

Bu maddedeki krediler dolayısıyla T. C. Ziraat Bankası, 3202 sayılı T. C. Ziraat Bankası Kanununun 11 nci maddesinde belirtilen teminatlardan bir veya birkaçını alır ve bu konudaki kredi verilmesine ilişkin esaslar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı ile T. C. Ziraat Bankası tarafından müştereken hazırlanacak yönetmelikte düzenlenir.

Aynı krediler.

MADDE 208. — Tarım Bakanlığı Devlet Üretim Çiftliklerinde, ıslah istasyonlarında, fidanlıklarında, hayvan yetiştirme kurumlarında ve haralarında yetiştirilen tohumluk, fidan ve damızlık hayvanlardan dağıtılacaklar, öncelikle bu kanun gereğince topraklandırılanlara verilir.

Türkiye Zirâî Donatım Kurumu tarımsal üretim araç ve gereçlerini Toprak ve Tarım Reformu Kooperatiflerine taksitle sağlar.

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRLÜ HÜKÜMLER

Toprak ve tarım reformunu kolaylaştırma yükümü :

MADDE 209. — Resmî daire, kurum, kurullar ve gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişileri, toprak ve tarım reformu ile ilgili hususları geçiktirmeden yerine getirmek, cevapları vermek, gerekli işlem ve incelemeleri öncelikle yapmak ve her türlü işlerde kolaylık göstermekle yükümlüdürler.

Arazi normunun korunması :

MADDE 210. — Toprak ve tarım reformu uygulanmış olan bölgelerde bu Kanunun 28 nci maddesi hükmüne göre arazileri kamulaştırma dışında tutulmuş olan arazi sahipleri, bu arazilerini 54 ncü maddede öngörülen miktarların altına düşecek şekilde parçalara ayıramaz ve her ne suretle olursa olsun ifraz ve taksim edemez.

Ancak sahiboldukları arazinin tamamı 54 ncü maddede öngörülen normların altındaki arazi sahipleri bu arazileri devir ve temlik edebilirler.

Devletçe dağıtılmış olan topraklar :

MADDE 211. — 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile 4486 sayılı Teknik Ziraat ve Teknik Bahçivanlık Okulları Kanunu uyarınca dağıtılan topraklar, bu kanunun dağıtılan topraklara ilişkin hükümlerine tabidir.

Bu suretle dağıtılmış olup da kanunlarındaki sebeplerden biriyle geri alınması gereken topraklar için ilgili bakanlığın dava hakkı saklıdır.

Üzerinde turistik, sınaî ve benzeri tesisler kurulması ve iskân üniteleri, gecekondular ve mesken olarak kullanılan yapılar inşa edilmesi sebebiyle bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte tarım arazisi niteliğini kaybetmiş olan ve geri alınmasında toprak ve tarım reformu uygulaması bakımından yarar görülmeyen arazi, yapı ve binanın inşa edildiği veya tesisin kurulduğu tarihteki gerçek karşılığı Hazineye ödenmek suretiyle yapı veya tesis sahibinin mülkiyetine geçirilebilir.

4753 ve 4486 sayılı kanunlara göre dağıtılan arazi, verimli olarak işletilememesi nedeni ile sahibi tarafından kendisi ile aynı köyde veya bitişik köyde ikamet eden diğer bir şahsa ait arazi ile 26 Temmuz 1972 tarihinden önce trampa edilmiş ise ilgililerin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde toprak ve tarım reformu bölgelerinde Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına ve toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında Köy İşleri Bakanlığına başvurmaları ve isteklerinin uygun görülmesi halinde tapu sicilinde yeni duruma göre gerekli düzeltme yapılabilir.

Tarım arazisinin tarım dışı amaçlara tahsisi :

MADDE 212. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde, bu kanunun hükümlerine göre sahibine bırakılan veya dağıtılan arazinin, tarımsal işletme ile ilgili olan yapı ve tesisler hariç, tamamı veya bir kısmı tarım dışı amaçlarda kullanılamaz. Ancak, zorunluluk olan hallerde on dönüme kadar olan arazi, ilgili bakanlığın müracaatı ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının izni ile, on dönümün üstündeki arazi ise ilgili bakanlığın müracaatı ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının olumlu görüşü alınarak Bakanlar Kurulu kararı ile tarım dışı amaçlarda kullanılabilir.

Toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında köy, kasaba ve şehirlerin kurulması ve geliştirilmesi, endüstri alanları, maden, taş, kum, tuğla ocakları, hava alanları, turistik yerler, sportif alanlar ve millî savunma ihtiyaçları için lüzumlu olan arazi tarıma elverişli olmayanlardan ayrılır. Bu gibi ihtiyaçların karşılanmasında tarım arazisinden faydalanmak zorunluluğu hâsıl olduğu takdirde, on dönüme kadar olan arazi ilgili bakanlığın müracaatı ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının izni ile, on dönümün üstündeki arazi ise ilgili bakanlığın müracaatı ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının olumlu görüşü alınarak Bakanlar Kurulu kararı ile tarım dışı amaçlarda kullanılabilir.

Yukarıdaki fıkralar gereğince, talepte bulunacak kuruluşlar, projelerini hazırlarken tarıma en az elverişli olan araziye ön sırada tutarlar.

Orman sınırlarının tespiti :

MADDE 213. — Bu kanun hükümlerinin uygulanması sırasında, uygulama alanı sınırında veya içinde tespit ve tahdidi yapılmamış orman varsa, 6831 sayılı Orman Kanununa göre orman sınırı öncelikle tayin ve tespit edilir.

Toprak ve tarım reformu bölgelerinde tapulama uyumsuzluklarının incelenmesi :

MADDE 214. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde veya arazi toplulaştırma alanlarında tapulamadan doğan uyumsuzluklar tapulama komisyonları ve tapulama mahkemelerince öncelikle çözülür. Tapulama hâkimliğince verilen kararların temyiz edilmesi halinde bu kararlar Yargıtaya öncelikle incelenir.

Uyumsuzluklar toprak ve tarım reformunun veya toplulaştırmanın uygulanması için yapılması öngörülen proje ve planların yapıldığı zamana kadar çözüme bağlanamadığı takdirde, proje ve planlar tapulama tespitleri esas alınarak hazırlanır. Proje ve planın uygulanmasından sonra çözüme bağlanan uyumsuzluklar sonunda haklı çıktığı takdirde, davaya konu taşınmaz mal varsa haklı olana aynen verilir. Ancak, plan ve projeye aykırı düşen hallerde alacak bedele dönüşür.

Sınırların belirtilmesi ve korunması :

MADDE 215. — Bu kanun hükümlerinin uygulandığı alanlarda çiftçiler topraklarının sınırlarını Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığının bildirdiği tarihten itibaren iki yıl içinde elverişli ve belirgin işaretler ile belirtmek ve bu işaretlerin sürekliliğini sağlamak zorundadırlar.

Sınırların ne gibi oynamaz işaretlerle belirtileceği, belirtilen sınırların korunması ve ilgili-lerin bu işlerin giderlerine katılma şekli yönetmelikte gösterilir.

Suyu kullanma düzeni :

MADDE 216. — Toprak ve tarım reformu bölgelerinde suların tarıma tahsisi, kullanmada öncelik sırası ve izinler, sulama ücretleri, su tevzi sistemi gibi hususlar Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığınca ilgili bakanlıkların görüşleri alınmak suretiyle çıkarılacak yönetmelikte belirtilir.

Toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında, kuruluş kanunları ile verilen yetkiler çerçevesinde, ilgili bakanlıklarca yönetmelikteki esaslar dahilinde suların tarımda verimli olarak kullanılması ile ilgili tedbirler alınır.

Taşınmaz mallara görevlilerin girmesi :

MADDE 217. — Bu kanunun uygulanmasında; tespit, tahsis, tahliye, proje uygulaması ve açılmış olan davalarla ilgili olarak, görevliler, ellerinde o yerin en büyük idare amirince veril-

miş belgeler ve yanlarında belediye meclisi veya köy ihtiyar kurulu üyelerinden biri veya bu heyetler tarafından tevkil edilecek bir kişi bulunmak şartıyla taşınmaz mallara gündüzleri girebilirler. Karşı koyma halinde güvenlik kuvvetlerinin yardımı istenir.

Bilirkişiler ile komisyon başkanı ve üyelerinin yemini :

MADDE 218. — Bu kanuna göre kurulacak komisyonların başkan ve üyelerine ve bilirkişilere, görevlerine başlamadan önce, görevli mahkeme hâkimi veya bulunmadığı takdirde o yer asliye hukuk mahkemesi hâkimi tarafından Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu gereğince, verilen görevi doğru ve kanunlara uygun biçimde yerine getireceklerine dair yemin ettirilir ve durum tutanakla belgelendirilir. Tutanağın bir örneği, saklanmak üzere, mahkemece Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığına gönderilir.

Vergi, harç ve resimden muafiyet :

MADDE 219. — Bu kanun hükümlerinin uygulanması dolayısıyla yapılacak başvurular, verilecek dilekçe ve bildirimler, düzenlenecek yüklenme senetleri, tasarruf belgeleri, kira ve ortaklık sözleşmeleri ve benzeri her türlü kâğıtlar ve resmî mercilerce veya noterliklerce yapılacak işlemler bütün vergi, harc ve resimlerden muafır. 179 ncu madde hükmü saklıdır.

Gümrük muafiyeti :

MADDE 220. — Bu kanunun uygulanması ile ilgili olarak uluslararası kuruluşlardan ve yabancı devletlerden bağış veya yardım yolu ile gönderilen veya toprak ve tarım reformu projeleri için ithal edilecek her çeşit araç ve gereçlerin yurda sokulması her türlü vergi, harc ve resimlerden muafır.

Tebliğat :

MADDE 221. — Bu kanun gereğince yapılacak tebliğatta 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümleri uygulanır.

Mahkemelerin veya diğer organların yetkili memurları tarafından, özel kişilerle tüzel kişilerin tebellüğe yetkili kimselerine, kimlikleri tespit ve tevsik olunarak yapılan tebliğat geçerlidir. Yapılacak tebliğat hiçbir ücrete tabi değildir.

Toprak ve Tarım Reformu Bölge Başkanlığı işlerinin devredilmesi :

MADDE 222. — Toprak ve Tarım Reformu Bölge Örgütünün kaldırılması halinde, örgütün bölgedeki tarımsal gelişme hizmetleriyle ilgili görevleri, bu bölgedeki Tarım Bakanlığının örgütü ve bu kanun uyarınca yerine getirilmesi gerekli diğer görevleri ilgili bakanlıkların örgütleri yapar ve kalan işleri yürütür.

Toprak ve Tarım Reformu Fonuna aktarma :

MADDE 223. — 4753 sayılı Çiftiyi Topraklandırma Kanununun 47 ve 48 nci maddelerinde sözü geçen fon bakiyesi ile fonun alacak ve borçları bütün hak ve vecibeleriyle Toprak ve Tarım Reformu Fonuna geçer.

Devlet Memurları Kanununa eklenen hüküm :

MADDE 224. — 1327 sayılı Kanunla değişik 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 237 nci maddesine aşağıdaki bent eklenmiştir :

f) Toprak ve Tarım Reformu Kanununun 189, 191, 192, 193, 195, 197, 199 ve 200 ncu maddeleri hükümleri saklıdır.

ONALTINCI BÖLÜM

CEZA HÜKÜMLERİ

Süresinde bildirim vermemenin ve gerçeğe aykırı beyanda bulunmanın müeyyidesi :

MADDE 225. — Bu kanunun 14 nci maddesinde yazılı bildirimleri belli süre içerisinde ilgili mercilere veremeyenler ile gerçeğe aykırı beyanda bulunanlar onbeş günden iki aya kadar hafif hapis veya ikiyüz liradan bin liraya kadar hafif para cezasıyla cezalandırılırlar.

Kiracılık ve ortaklık hükümlerine aykırı davranma :

MADDE 226. — Bu kanunun 125 nci maddesine aykırı davranan arazi sahipleri, fiilleri Türk Ceza Kanununda daha ağır bir cezayı istilzam etmediği takdirde, beşyüz liradan ikibinbeşyüz liraya kadar ağır para cezasına çarptırılırlar.

Mera, yaylak ve kışlak hükümlerine aykırı davranma :

MADDE 227. — Mera, yaylak ve kışlağın tespit ve tahsisi işlemlerini engelleyen veya sınır işaretlerini bozan veya yerini değiştiren veya bu yerlerin tamamını veya bir kısmını eken veya süren veya işgal eden veya bu kanunda gösterilen usullere aykırı olarak hakkı olmadığı halde veya hakkından çok hayvan sokan Türk Ceza Kanununun 513 nci maddesinde yazılı ceza ile cezalandırılır.

Yukardaki fıkrada açıklanan fiiller cebir ve şiddet veya tehdit ile veya içlerinden birisi silâhlı olan birkaç kişi veya silâhlı olmasa bile on kişiden çok kişi tarafından icra olunmuş ise, fail bir yıldan beş yıla kadar hapis ve bin liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına çarptırılır.

Mera, yaylak ve kışlaklarla ilgili yararlanma, koruma ve ıslah hükümlerine aykırı davrananlar bir aya kadar hapis veya beşyüz liradan ikibinbeşyüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Ayrıca yukardaki fıkralarda belirtilen fiiller dolayısıyla sebebolunan hasar ve zararın tazminine hükümlüdür.

Mera, yaylak ve kışlak korucularının görevleri dolayısıyla işledikleri suçlara, Türk Ceza Kanununun memurlar hakkındaki hükümleri uygulanır. Bunların, ifa ettikleri görevlerinden dolayı kendilerine karşı işlenen suçlar, memurlar aleyhine işlenmiş sayılır.

Sınır belirtmede veya korumada ihmal :

MADDE 228. — Bu kanunun 215 nci maddesinde belirtilen süre içinde ve şekilde arazilerinin sınırlarını belirtmeyen veya sınır işaretlerinin sürekliliğini sağlamakta ihmal gösterenler beşyüz liradan ikibinbeşyüz liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

ONYEDİNCİ BÖLÜM

SON HÜKÜMLER

Yönetmelikler :

MADDE 229. — Aksi belirtilmeyen hallerde, bu kanunda öngörülen yönetmeliklerin, kanunun yürürlüğe girmesi tarihinden itibaren bir yıl içinde çıkarılması gereklidir.

Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri tip anasözleşmeleri :

MADDE 230. — Toprak ve Tarım Reformu Kooperatifleri tip anasözleşmeleri bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde çıkarılır.

Kiracılık ve ortakçılık hükümlerinin uygulanması :

MADDE 231. — Bu kanunun kiracılık ve ortakçılıkla ilgili hükümleri toprak ve tarım reformu bölgeleri dışında bu kanunun yürürlüğe girmesinden iki yıl sonra başlamak ve ilk hasat dönemi sonu gözönünde bulundurulmak suretiyle uygulanır.

Ortakçılık ve kiracılıkla ilgili tip sözleşmelerin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde hazırlanması zorunludur.

Mera, yaylak ve kışlak hükümlerinin uygulanması :

MADDE 232. — Mera, yaylak ve kışlaklarla ilgili hükümler bu kanun uyarınca mera, yaylak ve kışlak tespiti yapılan köy ve beldeelerde uygulanır.

Kamulaştırmada ve bedele dönüşen diğer haklarda ödeme şekli :

MADDE 233. — Bu kanun uyarınca yapılacak her türlü kamulaştırmalarda ve bedele dönüşen diğer haklarda karşılıklar, 40, 41 ve 42 nci maddelere göre ödenir.

4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanununun uygulanmasından doğup kesinleşen mahkeme ilâmlarına dayalı borçlar da bu kanunun 40, 41 ve 42 nci maddelerine göre ödenir.

Toprak ve iskân işleri ile ilgili hükümler :

MADDE 234. — Reform bölgesi içinde ve dışında :

4753 sayılı Kanunun uygulanması sırasında 18 No. lu dağıtım cetvellerine göre 24 . 5 . 1971 tarihinden önce ilgili valilikçe onaylanmış dağıtım işleriyle evvelce yapılmış dağıtımların Danıştay, mahkeme ve idarî kararlar gereğince tashih ve ıslah işlemleri,

Reform bölgesi dışında :

a) Bu kanunun 11 nci bölümündeki esaslar dahilinde mera, yaylak ve kışlakların tahdit ve tahsisi ve tahsis amacının değiştirilmesi,

b) Toprak ve Tarım Reformu Fonu imkânları ölçüsünde ve Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığının izni ile 4753 sayılı Kanun ve eklerine göre evvelce topraklandırılan ailelerin bu kanunun 201 nci maddesiyle kurulan Toprak ve Tarım Reformu Fonundan kredilenmesi,

c) 211 nci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkraları hükümleri saklı kalmak kaydı ile, 4753 sayılı Kanun ve eklerine göre evvelce topraklandırılan ailelerden arazisini, topraklandırma tarihindeki mer'î hükümlere uygun bir şekilde işlemeyenlerin arazisinin geri alınması,

d) Bu kanunun 23 nci maddesi gereğince kiraya verilecek Hazine arazisi genişliğinin ve kiralayacak topraksız ve yeter toprağı olmayan çiftçilerin tespiti,

e) 2510 sayılı İskân Kanunu ile bu kanunun ek ve tadilleri gereğince göçmen, göçebe ve naklen yerleştirilenlerin iskânı, ekonomik ve sosyal ve güvenlik nedenleri ile yerleri kamulaştırılanların iskânı, köysel alanda iç iskânın düzenlenmesi ve köy gelişme merkezlerinin kurulması, tarımdaki fazla nüfusun ilgili kuruluşlarla müştereken hazırlanacak projelere göre diğer sektörlere iskânı,

ile ilgili hizmetler Toprak ve İskân İşleri Genel Müdürlüğünce yürütülür.

Kaldırılan ve uygulanmayacak hükümler :

MADDE 235. — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren :

a) 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile ek ve tadilleri yürürlükten kaldırılmıştır.
b) 1617 sayılı Toprak ve Tarım Reformu Öntedbirler Kanununun 10, 11, 12 ve 13 nci maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır.

c) Bu kanunun hükümlerinin uygulanmasıyla 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinin, 818 sayılı Borçlar Kanununun, 6830 sayılı İstimlak Kanununun, 2519 sayılı İskân Kanununun, 2644 sayılı Tapu Kanununun, 5516 sayılı Bataklıkların Kurutulması ve Bundan Elde Edilecek Topraklar Hakkında Kanunun ve bunların ek ve tadillerinin ve yürürlükteki diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

d) 16 . 4 . 1972 tarihinden önce kurulmuş olan ve tarımsal faaliyette bulunan ticaret şirketlerine ait arazi, bu kanunun yayımlandığı tarihten itibaren üç ay içinde Toprak ve Tarım Reformu Öntedbirler Kanununun 7 nci maddesi hükmüne tabi olmaksızın ortakları arasında ifraz ve taksim edilebilir.

e) 766 sayılı Tapulama Kanununun 33 nci maddesini değiştiren 1617 sayılı Kanunun 20 nci maddesi, - Tapulama Kanununun değişik 33 nci maddesinin son fıkrası hariç - 1617 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar tutanakları düzenlendiği haldé askı süresi geçmemiş ve itirazlı olup da komisyonca incelenerek karara bağlanamamış tespitlerde uygulanmaz.

Yürürlük :

MADDE 236. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme :

MADDE 237. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Taplo : 1. Bir çiftçi ailesine bırakılacak sulu arazi miktarı

(Toprak Endeksi == 50 için)

İ l ç e

Dekar

Adana (Merkez), Akçakale, Afonya, Anamur, Antalya (Merkez), Birecik, Bismil, Bodrum, Ceyhan, Cizre, Datça, Dört Yol, Erdemli, Fethiye, Finike, Gazipaşa, Halfeti, İgel (Merkez), İskenderun, Kadirli, Karataş, Kaş, Kızıltepe, Kozan, Köyceğiz, Kumluca, Manavgat, Marmaris, Nizip, Nusaybin, Oğuzeli, Osmaniye, Samandağı, Samsat, Serik, Silifke, Silopi, Suruç, Tarsus, Urfa (Merkez), Yumurtalık.	300
Araban, Aydın (Merkez), Batman, Bayındır, Bergama, Bornova, Bozova, Çeşme, Çine, Foça, Germencik, Hatay (Merkez), Hilvan, İslâhiye, İzmir (Merkez), Karaburun, Kınık, Kırıkhan, Kilis, Koçanlı, Kuşadası, Kuyucak, Menemen, Milas, Mut, Nazilli, Ödemiş, Reyhanlı, Salihli, Sarayköy, Saruhanlı, Seferihisar, Selçuk, Söke, Sultanhisar, Tire, Torbalı, Turgutlu, Urla, Viranşehir, Yenipazar.	330
Adıyaman (Merkez), Alaşehir, Altınözü, Beşiri, Bozdoğan, Çermik, Çınar, Denizli (Merkez), Dikili, Diyarbakır (Merkez), Hassa, Kâhta, Karaisalı, Kemalpaşa, Kurtalan, Manisa (Merkez), Mardin (Merkez), Sarıgöl, Soma, Siirt (Merkez), Yavuzeli.	360
Akhisar, Amasya (Merkez), Aralık, Dicle, Derik, İdil, Keban, Kırkağaç, Kiraz, Kahramanmaraş (Merkez), Silvan, Siverek, Türkoğlu.	395
Abana, Afşin, Ağın, Akçaabat, Akçadağ, Akçakoca, Alaçam, Araklı, Arhavi, Ardeşen, Arsin, Ayancık, Ayvalık, Babaeski, Bafra, Bahçe, Balıkesir (Merkez), Balya, Bartın, Besni, Beypazarı, Bozcaada, Bucak, Bulancak, Buldan, Burhaniye, Cide, Çanakkale (Merkez), Çarşamba, Çaycuma, Çayeli, Çemişkezek, Çüngüş, Darende, Delice, Dursunbey, Eceabat, Edirne (Merkez), Elâzığ (Merkez), Enez, Erdek, Ereğli (Zonguldak), Erfelek, Espiye, Eynesil, Ezine, Fatsa, Feke, Gaziantep (Merkez), Gelibolu, Gemlik, Gercüş, Gerze, Göleük, Gönen, Gördes, Görele, Göynücek, Gündül, Hani, Havsa, Hayrabolu, Hopa, Iliç, İpsala, İvrindi, Karacasu, Karamürsel, Karasu, Kartal, Kaynarca, Kemaliye, Kepsut, Keşap, Kırıkkale, Kocaeli (Merkez), Kozluk, Kurucasıle, Malatya (Merkez), Maden, Meriç, Midyat, Mudanya, Muğla (Merkez), Mustafakemalpaşa, Of, Ordu (Merkez), Ömerli, Pazar, Pehlivanlı, Perşembe, Pertek, Pozantı, Samsun (Merkez), Sarıcakaya, Sapanca, Sason, Savur, Sındırgı, Silivri, Sinop (Merkez), Susurluk, Sürmene, Şarköy, Taşova, Terme, Tirebolu, Tokat (Merkez), Trabzon (Merkez), Tunceli (Merkez), Türkeli, Uzunköprü, Ünye, Vakıfbekir, Yatağan, Yomra.	430
Acıpayam, Akyazı, Ardanuç, Bandırma, Baykan, Bayramiç, Beykoz, Biga, Bingöl (Merkez), Bitlis (Merkez), Borçka, Bozkurt, Bursa (Merkez), Çamlıhemşin, Çan, Çatalca, Çatalzeytin, Çerkezköy, Çorlu, Devrek, Düzce, Edremit, Erbaa, Ergani, Erzurum, Fındıklı, Gebze, Geyve, Giresun (Merkez), Gölbaşı, Havran, Hazro, Hekimhan, Hendek, Iğdır, İmroz, İznik, Kalkandere, Kandıra, Karacabey, Kemah, Keşan, Kırklareli (Merkez), Korgan, Kulp, Kumru, Lalapaşa, Lâpseki, Lice, Lüleburgaz, Maçka, Manyas, Mazgirt, Muratlı, Orhangazi, Ortaköy (Çorum), Osmanlı, Palu, Pınarhisar, Rize (Merkez), Sakarya (Merkez), Saray, Selendi, Sivrice, Suluova, Şemdinli, Şile, Tekirdağ (Merkez), Tuzluca, Ula, Uludere, Ulus, Vezirköprü, Vize, Yalova, Yenışehir, Yemişli.	475
Ağlasun, Ankara (Merkez), Arapkir, Avanos, Ayaş, Ayvaci, Azdavay, Baskil, Bigadiç, Boyabat, Burdur (Merkez), Çankırı (Merkez), Çekerek, Çiğekdağ, Çifteler, Demirci, Demirköy, Dinar, Elbistan, Elmalı, Emet, Emirdağ, Erzincan (Merkez), Gelendost, Gerger, Göksun, Gölhisar, Gülnar, Gülşehir, Gümüşhacıköy, Gündoğmuş, Havza, Ilgaz, Isparta (Merkez), İkizdere, İncesu, İncobolu, İnegöl, İspir, Kalecik, Kara-	

İ l ç e

Dekar

bük, Kargı, Kayseri (Merkez), Keçiözü, Kırşehir (Merkez), Konya (Merkez), Korkuteli, Kula, Mahmudiye, Malkara, Mazıdağı, Mecitözü, Niksar, Osmaniç, Pazarcık, Polatlı, Safranbolu, Saimbeyli, Savaştepe, Sulakyurt, Sungurlu, Süşehri, Sütçüler, Şarkikaraağaç, Şefaati, Şirnak, Şirvan, Ulubey (Uşak), Uşak (Merkez), Yenice, Yerköy, Yığılca, Yusufeli, Zonguldak (Merkez),	520
Afyonkarahisar (Merkez), Almus, Altıntaş, Aksaray (Niğde), Akşehir, Artvin (Merkez), Atabey, Banaz, Bayat, Bilecik (Merkez), Boğazhyan, Bozüyük, Cihanbeyli, Çal, Çaykara, Çivril, Çorum (Merkez), Çubuk, Çumra, Dazkırı, Doğanhisar, Doğanşehir, Domaniç, Ereğli (Konya), Eskişehir (Merkez), Eşme, Gediz, Genç, Gölpaazarı, Güney, Iğın, İhsaniye, İskilip, Kadınhanı, Karakoçan, Karaman, Karapınar, Kızılcahamam, Kulu, Merzifon, Muş (Merkez), Nallıhan, Niğde (Merkez), Oltu, Olur, Reşadiye, Senirkent, Şereflikoçhisar, Seyitgazi, Simav, Taşköprü, Tavşanlı, Turhal, Yalvaç, Yunak. Akseki, Andırın, Çelikhan, Çukureca, Gemerek, Kağızman, Ovacık (Tunceli), Pazaryeri, Pervari, Refahiye, Solhan.	570
Alaca, Araç, Aybastı, Beyşehir, Bolvadin, Bor, Bozkır, Bulanık, Çamlıdere, Çardak, Çay, Çerkeş, Dereli, Develi, Divriği, Durağan, Eldivan, Elmadağ, Eskipazar, Göynük, Hacibektaş, Hafik, Kale, Kaman, Karahallı, Keskin, Kozaklı, Kursunlu, Kütahya (Merkez), Mengen, Mucur, Nazimiye, Orhaneli, Ortaköy (Niğde), Pötürge, Pülümür, Sandıklı, Sarayönü, Sarıkaya, Sarıoğlan, Seydişehir, Sarız, Seben, Sivrihisar, Sivaslı, Sorgun, Söğüt, Sultandağı, Şuhut, Tavas, Tefenni, Tercan, Tutak, Ulubey (Ordu), Uluborlu, Ürgüp, Van (Merkez), Yeşilhisar, Yeşilova, Zile.	630
Akkuş, Artova, Bolu (Merkez), Daday, Devrekâni, Eflâni, Gökçöy, Kastamonu (Merkez), Kavak, Kıbrısçık, Kofçaz, Koyulhisar, Küre, Lâdik, Mesudiye, Mudurnu, Orta, Sincanlı, Sivas (Merkez), Tonya, Torul, Tosya, Yozgat (Merkez).	690
Ağrı (Merkez), Çayırılı, Ermenek, Gürün, Hadım, Haymana, Hizan, Horasan, Hozat, Kales, Malazgirt, Mutki, Nevşehir (Merkez), Ovacık (Çankırı), Posof, Şabanözü, Şavşat, Tortum.	760
Akdağmadeni, Arguvan, Arpaçay, Aşkale, Balâ, Beytüşşebap, Bünyan, Çameli, Çatak, Çayıralan, Derinkuyu, Digor, Doğubeyazıt, Erzurum (Merkez), Felâhiye, Hakkâri (Merkez), Hamur, Hınıs, Kangal, Kelkit, Kiğı, Mihalıççık, Muradiye, Narman, Patnos, Susuz, Taşlıçay, Tatvan, Tomarza, Varto, Yahyalı, Yapraklı, Yıldızeli.	830
Adileevaz, Ahlat, Alucra, Ardahan, Başkale, Bayburt, Çamardı, Çat (Oyluklu), Çıldır, Diyaridin, Eleşkirt, Ereş, Gerede, Gevaş, Göle, Gümüşane (Merkez), Gürpınar, Hanak, İmranlı, Karayazı, Karlıova, Kars (Merkez), Özalp, Pasinler, Pınarbaşı, Sarıkamış, Selim, Şarkışla, Şebinkarahisar, Şenkaya, Şiran, Tekman, Ulukışla, Yüksekova, Zara.	910
	1 000

Tablo : 2. Bir çiftçi ailesine bırakılacak kuru arazi miktarı

(Toprak Endeksi = 50 için)

İ l ç e

Dekar

Ardeşen, Arhavi, Cide, Çamlıhemşin, Cayeli, Espiye, Eynesil, Fındıklı, Giresun (Merkez), Görele, Hopa, Kalkandere, Keşap, Korgan, Of, Rize (Merkez), Sürmene, Tirebolu, Dört Yol, İkizdere, İskenderun, Kadirli, Samandağı.	475
Anamur, Ceyhan, Fatsa, Kozan, Manavgat, Osmaniye, Yumurtalık.	520
Akçakoca, Alanya, Antalya (Merkez), Araklı, Bodrum, Bulancak, Erdemli, Ereğli (Zonguldak), Erfelek, Fethiye, Finike, Gazipaşa, Karataş, Köyceğiz, Kumluca, Kurucayışile, Marmaris, Ordü (Merkez), Serik, Ünye, Vakıfkebir.	580
Abana, Adana (Merkez), Arsin, Ayancık, Bartın, Borçka, Bozkurt, Çaycuma, Datça, Gerze, Hatay (Merkez), Hendek, Kaş, Perşembe, Silifke, Söke, Terme, Trabzon (Merkez), Zonguldak (Merkez).	640
Akçaabat, Akyazı, Aydın (Merkez), Bafra, Bayındır, Bergama, Bornova, Cizre, Çarşamba, Çatalzeytin, Çaykara, Devrek, Düzce, Germencik, Kandıra, Karaisalı, Karasu, Kumru, Kuyucak, Maçka, Menemen, Milâs, İçel (Merkez), İnebolu, İzmir (Merkez), Ödemiş, Samsun (Merkez), Sapanca, Seferihisar, Selçuk, Silopi, Sinop (Merkez), Sultanhisar, Tarsus, Tire, Torbalı, Turgutlu, Türkeli, Ulus, Yiğilca, Yomra.	700
Alaçam, Babaeski, Bismil, Bozdoğan, Çine, Demirköy, Edirne (Merkez), Foça, Hayrabolu, Karaburun, Kaynarca, Kemalpaşa, Kınık, Kocaeli (Merkez), Koçarlı, Kuşadası, Lüleburgaz, Manisa (Merkez), Meriç, Nazilli, Sakarya (Merkez), Salihli, Samsat, Sarayköy, Saruhanlı, Şile, Urla, Yenipazar.	770
Adıyaman (Merkez), Alaşehir, Altınözü, Amasya (Merkez), Azdavay, Bahçe, Batman, Beykoz, Biga, Bozcaada, Çan, Çatalça, Çeşme, Denizli (Merkez), Dikili, Fekke, Gebze, Gelibolu, Gemlik, Geyve, Gönen, Havsa, İpsala, İslâhiye, Karamürsel, Kartal, Keşan, Kırıkhan, Kırklareli (Merkez), Kızıltepe, Kilis, Lalapaşa, Malkara, Mudanya, Muratlı, Mustafakemalpaşa, Mut, Nusaybin, Orhangazi, Pehlivan köyü, Pınarhisar, Reyhanlı, Sarıgöl, Soma, Tekirdağ (Merkez), Tunceli (Merkez), Uzunköprü, Vezirköprü, Vize, Yalova.	850
Akçakale, Akhisar, Akşehir, Araban, Ardanuç, Artvin (Merkez), Aybastı, Bandırma, Balıyazır, Beşiri, Birecik, Boyabat, Bucak, Bursa (Merkez), Çanakkale (Merkez), Çerkezköy, Çermik, Çınar, Çorlu, Dereli, Dicle, Dursunbey, Eceabat, Enez, Erbaa, Gök köy, Gördes, Güdül, Gündoğmuş, Halfeti, Hassa, Havza, İmroz, İnegöl, İspir, İvrindi, İznik, Karabük, Karacabey, Kars (Merkez), Keban, Kepsut, Kırkağaç, Kiraz, Kozluk, Kurtalan, Lâpseki, Manyas, Muğla (Merkez), Niksar, Nizip, Oğuzeli, Osmanlı, Pozantı, Saray, Sarıcakaya, Seben, Selendi, Siirt (Merkez), Silivri, Suruç, Susurluk, Şarköy, Taşova, Tonya, Tokat (Merkez), Tuzluca, Ulubey (Ordu), Urfa (Merkez), Yenice, Yenisehir.	940
Acıpayam, Afyonkarahisar (Merkez), Ağlasun, Akkuş, Almus, Andırın, Aralık, Arapkir, Ayaş, Ayvacık, Balıkesir (Merkez), Bayat, Bayramiç, Beypazarı, Bigadiç, Bitlis (Merkez), Bozova, Buldan, Burhaniye, Çankırı (Merkez), Çemişkezek, Darende, Delice, Dinar, Diyarbakır (Merkez), Doğanhisar, Domaniç, Edremit, Emet, Emirdağ, Erdek, Ezine, Gediz, Göle, Göynücek, Gümüşhacıköy, Hani, Havran, Hazro, Hilvan, Ilgaz, Ilgın, Isparta (Merkez), İliç, Kâhta, Kargı, Keçiborlu, Kemah, Kemaliye, Kızılcahamam, Lice, Maden, Mardin (Merkez), Mecitözü, Oltu, Olur, Ortaköy (Çorum), Osmanlı, Pazaryeri, Pertek, Safranbolu, Saimbeyli, Sason, Şavşat, Sındırgı, Simav, Suluova, Suşehri, Sütçüler, Şarkikaraağaç, Taşköprü, Türkoğlu, Ula, Viranşehir, Yatağan, Yavuzeli, Yusufeli.	1 030
	1 130

İ l ç e

Dekar

- Afşin, Ağın, Altıntaş, Ankara (Merkez), Araç, Ayvalık, Banaz, Baykan, Bilecik (Merkez), Bingöl (Merkez), Bozüyük, Burdur (Merkez), Çal, Çekerek, Çiçekdağ, Çorum (Merkez), Çubuk, Demireli, Derik, Elâzığ (Merkez), Ergani, Erüh, Erzincan (Merkez), Eskişehir (Merkez), Gelendost, Gercüş, Gölbaşı, Gölhisar, Gölpazarı, Iğdır, İdil, İhsaniye, İncesu, İskilip, Kadınhani, Kağızman, Kalecik, Karacasu, Kayseri (Merkez), Kırıkkale, Kofçaz, Korkuteli, Kula, Kulp, Küre, Malatya (Merkez), Kahraman Maraş (Merkez), Mazgirt, Mengen, Merzifon, Midyat, Nallıhan, Ömerli, Palu, Polatlı, Posof, Reşadiye, Savaştepe, Senirkent, Silvan, Siverek, Söğüt, Sulakyurt, Seyitgazi, Şemdinli, Şınak, Tavşanlı, Ulubey (Uşak), Uludere, Uşak (Merkez), Yalvaç, Yunak. 1 250
- Akçadağ, Akseki, Ardahan, Atabey, Avanos, Baskil, Besni, Bolu (Merkez), Bolvadin, Cihanbeyli, Çifteler, Çivril, Çüngüş, Daday, Dazkırı, Durağan, Eflâni, Elmalı, Eşme, Gaziantep (Merkez), Gerger, Göksun, Gülnar, Gülşehir, Güney, Hekimhan, Kastamonu (Merkez), Kavak, Kırşehir (Merkez), Kulu, Lâdik, Mahmudiye, Mazıdağı, Niğde (Merkez), Orta, Ovacık (Çankırı), Pazar, Refahiye, Savur, Sivrice, Sungurlu, Şefaati, Sirvan, Turhal, Uluborlu, Yerköy, Yeşilyurt. 1 370
- Aksaray, Arpaçay, Boğazlıyan, Çamlıdere, Çay, Çerkeş, Çıldır, Devrekâni, Eskipazar, Elbistan, Eldivan, Elmadağı, Genç, Göynük, Hafik, Horasan, Karakoçan, Karaman, Konya (Merkez), Kurşunlu, Kütahya (Merkez), Mudurnu, Muş (Merkez), Ovacık (Tunceli), Pazarek, Sandıklı, Sarayönü, Selim, Sivrihisar, Sultandağı, Susuz, Şenkaya, Şercelikohisar, Tavas, Tercan, Tortum, Tosya. 1 510
- Ağrı (Merkez), Alaca, Artova, Beyşehir, Çardak, Çelikhan, Çumra, Digor, Divriği, Doğanşehir, Doğubeyazıt, Ereğli (Konya), Gemerek, Kale, Kaman, Karahallı, Karapınar, Keles, Keskin, Kıbrısık, Koyulhisar, Mesudiye, Mucur, Narman, Orhaneli, Pülümür, Sarıkamış, Sarıoğlan, Sarız, Seydişehir, Sincanlı, Sivas (Merkez), Sivash, Solhan, Sorgun, Şabanözü, Şuhut, Taşheay, Tefenni, Ürgüp, Yeşilhisar, Yeşilova, Yozgat (Merkez), Zile. 1 660
- Akdağmadeni, Balâ, Bozkır, Bulanık, Çayıralan, Çayırılı, Çukurca, Develi, Erzurum (Merkez), Hanak, Haymana, Kozaklı, Mihaliçcik, Nazinâye, Pervari, Pötürge, Sarıkaya, Torul, Van (Merkez), Yapraklı. 1 830
- Adilcevaz, Ahlat, Alucra, Arguvan, Aşkale, Başkale, Bayburt, Beytüşşebap, Bor, Bünyan, Çamardı, Çameli, Çat (Oyluklu), Çatak, Derinkuyu, Diyadin, Eleşkirt, Erciş, Ermenek, Felâhiye, Gerede, Gevaş, Gölcük, Gümüşane (Merkez), Gürpınar, Gürün, Hacıbektas, Hadım, Hakkâri (Merkez), Hamur, Hınıs, Hizan, Hozat, İmranlı, Kangal, Karayazı, Karlıova, Kelkit, Kiğı, Malazgirt, Mutki, Nevşehir (Merkez), Ortaköy (Niğde), Özalp, Patnos, Pasinler, Pınarbaşı, Şarkışla, Şebinkarahisar, Şiran, Tatvan, Tekman, Tomarza, Tutak, Ulukışla, Varto, Yahyalı, Yıldızeli, Yüksekova, Zara. 2 000

Tablo : 3. Beş veya daha az nüfuslu bir aileye verilebilecek sulu arazi miktarı
(Toprak Endeksi = 50 için)

İ l ç e	Dekar
Adana (Merkez), Akçakale, Alanya, Anamur, Antalya (Merkez), Birecik, Bismil, Bodrum, Ceyhan, Cizre, Datça, Dörttyol, Erdemli, Fethiye, Finike, Gazipaşa, Halfeti, İçel (Merkez), İskenderun, Kadirli, Karataş, Kaş, Kızıltepe, Kozan, Köyceğiz, Kumluca, Manavgat, Marmaris, Nizip, Nusaybin, Oğuzeli, Osmaniye, Samandağı, Samsat, Serik, Silifke, Silopi, Suruç, Tarsus, Urfa (Merkez) Yunurtalık.	32
Araban, Aydın (Merkez), Batman, Bayındır, Bergama, Bornova, Bozova, Çeşme, Çine, Foça, Germencik, Hatay (Merkez), Hilvan, İslâhiye, İzmir (Merkez), Karaburun, Kınık, Kırıkkhan, Kilis, Koçarlı, Kuşadası, Kuyucak, Menemen, Milas, Mut, Nazilli, Ödemiş, Reyhanlı, Salihli, Sarayköy, Saruhanlı, Seferihisar, Selçuk, Söke, Sultanhisar, Tire, Torbalı, Turgutlu, Urla, Viranşehir, Yenipazar.	35
Adyaman (Merkez), Alaşehir, Altınözü, Beşiri, Bozdoğan, Çermik, Çınar, Denizli (Merkez), Dikili, Diyarbakır (Merkez), Hassa, Kâhta, Karaisalı, Kemalpaşa, Kurtalan, Manisa (Merkez), Mardin (Merkez), Sarıgöl, Soma, Siirt (Merkez), Yavuzeli.	38
Akhisar, Amasya (Merkez), Aralık, Diele, Derik, İdil, Keban, Kırkağaç, Kiraz, Kahraman Maraş (Merkez), Silvan, Siverek, Türkoğlu.	42
Abana, Afşin, Ağm, Akçaabat, Akçadağ, Akçakoca, Alaçam, Araklı, Arhavi, Ardeşen, Arsin, Ayancık, Ayvalık, Babaeski, Bafra, Bahçe, Balıkesir (Merkez), Balya, Bartın, Besni, Beypazarı, Bozcaada, Bucak, Bulancak, Buldan, Burhaniye, Cide, Çanakkale (merkez), Çarşamba, Çaycuma, Çayeli, Çemişkezek, Çüngüş, Darende, Delice, Dursunbey, Eceabat, Edirne (Merkez), Elâzığ (Merkez), Enez, Erdek, Ereğli (Zonguldak), Erfelek, Espiye, Eynesil, Ezine, Fatsa, Feke, Gaziantep (Merkez), Gelibolu, Gemlik, Gercüş, Gerze, Göleük, Gönen, Gördes, Görele, Göynücek, Güdül, Hani, Havsa, Hayrabolu, Hopa, İliç, İpsala, İvrindi, Karacasu, Karamürsel, Karasu, Kartal, Kaynarca, Kemaliye, Kepsut, Keşap, Kırıkkale, Kocaeli (Merkez), Kozluk, Kurucasıle, Malatya (Merkez), Maden, Meriç, Midyat, Mudanya, Muğla (Merkez), Mustafakemalpaşa, Of, Ordu (Merkez), Ömerli, Pazar, Pehlivanlı, Perşembe, Pertek, Pozanti, Samsun (Merkez), Sarıcakaya, Sapanca, Sason, Savur, Sındırgı, Silivri, Sinop (Merkez), Susurluk, Sürmene, Şarköy, Taşova, Terme, Tirebolu, Tokat (Merkez), Trabzon (Merkez), Tunceli (Merkez), Türkeli, Uzunköprü, Ünye, Vakıfkebir, Yatağan, Yomra.	46
Acıpayam, Akyazı, Ardanuç, Bandırma, Baykan, Bayramıç, Beykoz, Biga, Bingöl (Merkez), Bitlis (Merkez), Borçka, Bozkurt, Bursa (Merkez), Çan, Çatalca, Çatalzeytin, Çerkezköy, Çorlu, Devrek, Düzee, Edremit, Erbaa, Ergani, Eruh, Fındıklı, Gebze, Geyve, Gölbaşı, Havran, Hazro, Hekimhan, Hendek, Iğdır, İmroz, İznik, Kandıra, Karacabey, Kemah, Keşan, Kırklareli (Merkez), Kulp, Kumru, Lalapaşa, Lâpseki, Lice, Lüleburgaz, Maçka, Manyas, Mazgirt, Muratlı, Orhangazi, Ortaköy, (Çorum), Osmaneli, Palu, Pınarhisar, Rize (Merkez), Sakarya (Merkez), Saray, Selendi, Sivrice, Suluova, Şemdinli, Şile, Tekirdağ (Merkez), Tuzluca, Ula Uludere, Ulus, Vezirköprü, Vize, Yalova, Yenisehir, Yeşilyurt.	51
Ağlasun, Ankara (Merkez), Arapkir, Avanos, Ayaş, Ayyacık, Azdavay, Baskil, Bigadiç, Boyabat, Burdur (Merkez), Çankırı (Merkez), Çekerek, Çiğekdağ, Çifteler, Demirci, Demirköy, Dinar, Elbistan, Elmalı, Emet, Emirdağ, Erzincan (Merkez), Gelendost, Gerger, Giresun (Merkez), Göksun, Gölhisar, Gülnar, Gülşehir, Gümüşhacıköy, Gündoğmuş, Havza, Ilgaz, Isparta (Merkez), İncesu, İnebolu, İnegöl, İspir, Kalecik, Kalkandere, Kara-	

- bük, Kargı, Kayseri (Merkez), Keçiborlu, Kırşehir (Merkez), Konya (Merkez), Korkuteli, Kula, Mahmudiye, Malkara, Mazıdağı, Mecitözü, Niksar, Osmaniçık, Pazareık, Polatlı, Safranbolu, Saimbeyli, Savaştepe, Sulakyurt, Sungurlu, Suşehri, Sütçüler, Şarkıkaraağaç, Şefaati, Şırnak, Şirvan, Ulubey (Uşak), Uşak (Merkez), Yenice, Yerköy, Yiğilca, Yusufeli, Zongudak (Merkez). 56
- Afyonkarahisar (Merkez), Almus, Altıntaş, Aksaray (Niğde), Akşehir, Artvin (Merkez), Atabey, Banaz, Bayat, Bilecik (Merkez), Boğazlıyan, Bozüyük, Cihanbeyli, Çal, Çamlıhemşin, Çaykara, Çivril, Çorum (Merkez), Çubuk, Çumra, Dazkırı, Doğanhisar, Doğanşehir, Domaniç, Ereğli (Konya), Eskişehir (Merkez), Eşme, Gediz, Genç, Gölpaazarı, Güneş, Iğın, İhsaniye, İskilip, Kadınhanı, Karakoçan, Karaman, Karapınar, Kızılcahamam, Kulu, Merzifon, Muş (Merkez), Nallıhan, Niğde (Merkez), Oltu, Olur, Reşadiye, Senirkent, Şereflikoçhisar, Seyitgazi, Simav, Taşköprü, Tavşanlı, Turhal, Yalvaç, Yunak. 61
- Akseki, Andırın, Çelikkhan, Çukureca, Gemerek, Kağızman, Ovacık (Tunceli), Pazaryeri, Pervari, Refahiye, Solhan. 67
- Alaca, Araç, Aybastı, Beyşehir, Bolvadin, Bor, Bozkır, Bulanık, Çamlıdere, Çardak, Çay, Çerkeş, Dereli, Develi, Divriği, Durağan, Eldivan, Elmadağ, Eskipazar, Göynük, Hacibektaş, Hafik, Kale, Kaman, Karahallı, Keskin, Korgan, Kozaklı, Kurşunlu, Kütahya (Merkez), Mengen, Mucur, Nazimiye, Orhaneli, Ortaköy (Niğde), Pötürge, Pülümür, Sandıklı, Sarayönü, Sarıkaya, Sarıoğlan, Seydişehir, Sarız, Seben, Sivrihisar, Sivaslı, Sorgun, Söğüt, Sultandağı, Şuhut, Tavas, Tefenni, Tercan, Tutak, Ulubey (Ordu), Uluborlu, Ürgüp, Van (Merkez), Yeşilhisar, Yeşilova, Zile. 74
- Akkuş, Artova, Bolu (Merkez), Daday, Devrekânı, Eflâni, Gököy, İkizdere, Kastamonu (Merkez), Kavak, Kıbrısık, Kofçaz, Koyulhisar, Küre, Lâdik, Mesudiye, Mudurnu, Orta, Sincanlı, Sivas (Merkez), Tonya, Torul, Tosya, Yozgat (Merkez). 81
- Ağrı (Merkez), Çayırli, Ermenek, Gürün, Hadım, Haymana, Hizan, Horasan, Hozat, Keles, Malazgirt, Mutki, Nevşehir (Merkez), Ovacık (Çankırı), Posof, Şabanözü, Şavşat, Tortum. 89
- Akdağmadeni, Arguvan, Arpaçay, Aşkale, Balâ, Beytüşşebap, Bünyan, Çameli, Çatak, Çayıralan, Derinkuyu, Digor, Doğubeyazıt, Erzurum (Merkez), Felâhiye, Hakkâri (Merkez), Hamur, Hınıs, Kangal, Kelkit, Kiğı, Mihalıççık, Muradiye, Narman, Patnos, Susuz, Taşçay, Tatvan, Tomarza, Varto, Yahyalı, Yapraklı, Yıldızeli. 97
- Adileevaz, Ahlat, Alucra, Ardahan, Başkalé, Bayburt, Çamardı, Çat (Oyluklu), Çıldır, Diyadin, Eleşkirt, Erciş, Gerede, Gevaş, Göle, Gümüşane (Merkez), Gürpınar, Hanak, İmranlı, Karayazı, Karlıova, Kars (Merkez), Özalp, Pasinler, Pınarbaşı, Sarıkamış, Selim, Şarkışla, Şebinkarahisar, Şenkaya, Şiran, Tekman, Ulukışla, Yüksekova, Zara. 108

Tablo : 4. Beş veya daha az nüfuslu bir aileye verilebilecek kuru arazi miktarı

(Toprak Endeksi = 50 için)

İ l ç e

Dekar

Ardeşen, Arnavi, Çide, Çamlıhemşin, Çayeli, Espiye, Eynesii, Fındıklı, Giresun (Merkez), Görele, Hopa, Kalkandere, Keşap, Korgan, Of, Rize (Merkez), Sürmene, Tirebolu.	79
Dört Yol, İkizdere, İskenderun, Kadirli, Samandağı.	87
Anamur, Ceyhan, Fatsa, Kozan, Manavgat, Osmaniye, Yumurtalık.	96
Akçakoca, Alanya, Antalya (Merkez), Araklı, Bodrum, Bulancak, Erdemli, Ereğli (Zonguldak), Erfelek, Fethiye, Finike, Gazipaşa, Karataş, Köyceğiz, Kumluca, Kurucaşile, Marmaris, Ordu (Merkez), Serik, Ünye, Vakfıkebir.	106
Abana, Adana (Merkez), Arsin, Ayancık, Bartın, Borçka, Bozkurt, Çaycuma, Datça, Gerze, Hatay (Merkez), Hendek, Kaş, Perşembe, Silifke, Söke, Terme, Trabzon (Merkez), Zonguldak (Merkez).	116
Akçaabat, Akyazı, Aydın (Merkez), Bafra, Bayındır, Bergama, Bornova, Cizre, Çarşamba, Çatalzeytin, Çaykara, Devrek, Düzce, Germeneik, Kandıra, Karaisalı, Karasu, Kumru, Kuyucak, Maçka, Menemen, Milas, Iğel (Merkez), İnebolu, İzmir (Merkez), Ödemiş, Samsun (Merkez), Sapanca, Seferihisar, Selçuk, Silopi, Sinop (Merkez), Sultanhisar, Tarsus, Tire, Torbalı, Turgutlu, Türkeli, Ulus, Yığılca, Yomra.	128
Alaçam, Babaeski, Bismil, Bozdoğan, Çine, Demirköy, Edirne (Merkez), Foça, Hayrabolu, Karaburun, Kaynarca, Kemalpaşa, Kınık, Kocaeli (Merkez), Koçarlı, Kuşadası, Lüleburgaz, Manisa (Merkez), Meriç, Nazilli, Sakarya (Merkez), Salihli, Samsat, Sarayköy, Saruhanlı, Şile, Urla, Yenipazar.	141
Adıyaman (Merkez), Alaşehir, Altınözü, Amasya (Merkez), Azdavay, Bahçe, Batman, Beykoz, Biga, Bozcaada, Çan, Çatalça, Çeşme, Denizli (Merkez), Dikili, Feke, Gebze, Gelibolu, Gemlik, Geyve, Gönen, Havsa, İpsala, İslâhiye, Karamürsel, Kars (Merkez), Kartal, Keşan, Kırıkhan, Kırklareli (Merkez), Kızıltepe, Kilis, Lalapaşa, Malkara, Mucur, Muratlı, Mustafakemalpaşa, Mut, Nusaybin, Orhangazi, Pehlivan köyü, Pınarhisar, Reyhanlı, Sarıgöl, Soma, Tekirdağ (Merkez), Tunceli (Merkez), Uzunköprü, Vezirköprü, Vize, Yalova.	156
Akçakale, Akhisar, Akşehir, Araban, Ardahan, Artvin (Merkez), Aybastı, Bandırma, Balıkesir, Beşiri, Birecik, Boyabat, Bucak, Bursa (Merkez), Çanakkale (Merkez), Çerkezköy, Çermik, Çınar, Çorlu, Dereli, Dicle, Dursunbey, Eccabat, Enez, Erbaa, Gök köy, Gördes, Gündül, Gündoğmuş, Halfeti, Hassa, Havza, İmroz, İnegöl, İspir, İvrindi, İznik, Karabük, Karacabey, Keban, Kepsut, Kırkağaç, Kiraz, Kozluk, Kurtalan, Lâpseki, Manyas, Muğla (Merkez), Niksar, Nizip, Oğuzeli, Osmaniye, Pozantı, Saray, Sarıcakaya, Seben, Selendi, Siirt (Merkez), Silivri, Suruç, Susurluk, Şarköy, Taşova, Tonya, Tokat (Merkez), Tuzluca, Ulubey (Ordu), Urfa (Merkez), Yenice, Yenişehir.	172
Acıpayam, Afyonkarahisar (Merkez), Ağlasun, Akkuş, Almus, Andırın, Aralık, Arapkir, Ayaş, Ayvacık, Balıkesir (Merkez), Bayat, Bayramiç, Beypazarı, Bigadiç, Bitlis (Merkez), Bozova, Buldan, Burhaniye, Çankırı (Merkez), Çemişkezek, Darende, Delice, Dinar, Diyarbakır (Merkez), Doğanhisar, Domaniç, Edremit, Emet, Emirdağ, Erdek, Ezine, Gediz, Göle, Göynücek, Gümüşhacıköy, Hani, Havran, Hazro, Hilvan, Ilgaz, Iğın, Isparta (Merkez), İliç, Kâhta, Kargı, Keçiözü, Kemah, Kemaliye, Kızılcabamam, Lice, Maden, Mardin (Merkez), Mecitözü, Oltu, Olur, Ortaköy (Çorum), Osmanlı, Pazaryeri,	

- Pertek, Safranbolu, Saimbeyli, Sason, Şavşat, Sındırgı, Simav, Suluova, Suşehri, Sütçüler, Şarkıkaraağaç, Taşköprü, Türkoğlu, Ula, Viranşehir, Yatağan, Yavuzeli, Yusufeli. 189
- Afşin, Ağın, Altıntaş, Ankara (Merkez), Araç, Ayvalık, Banaz, Baykan, Bilecik (Merkez), Bingöl (Merkez), Bozüyük, Burdur (Merkez), Çal, Çekerek, Çiçekdağ, Çorum (Merkez), Çubuk, Demireli, Derik, Elâzığ (Merkez), Ergani, Eruh, Erzincan (Merkez), Eskişehir (Merkez), Gelendost, Gercüş, Gölbaşı, Gölhisar, Gölpaazarı, Iğdır, İdil, İhsaniye, İncesu, İskilip, Kadınhanı, Kağızman, Kalecik, Karacasu, Kayseri (Merkez), Kırıkkale, Kofçaz, Korkuteli, Kula, Kulp, Küre, Malatya (Merkez), Kahraman Maraş (Merkez), Mazgirt, Mengen, Merzifon, Midyat, Nallıhan, Ömerli, Palu, Polatlı, Posof, Reşadiye, Savaştepe, Senirkent, Silvan Siverek, Söğüt, Sulakyurt, Seyitgazi, Şemdinli, Şırnak, Tavşanlı, Ulubey (Uşak), Uludere, Uşak (Merkez), Yalvaç, Yunak. 208
- Akçadağ, Akseki, Ardahan, Atabey, Avanos, Baskil, Besni, Bolu (Merkez), Bolvadin, Cihanbeyli, Çifteler, Çivril, Çüngüş, Daday, Dazkırı, Durağan, Eflâni, Elmalı, Eşme, Gaziantep (Merkez), Gerger, Gökşun, Gülnar, Gülşehir, Güney, Hekimhan, Kastamonu (Merkez), Kavak, Kırşehir (Merkez), Kulu, Lâdik, Mahmudiye, Mazıdağı, Niğde (Merkez), Orta, Ovacık (Çankırı), Pazar, Refahiye, Savur, Sivrice, Sungurlu, Şefaati, Şirvan, Turhal, Uluborlu, Yerköy, Yeşilyurt. 229
- Aksaray, Arpaçay, Boğazlıyan, Çamlıdere, Çay, Çerkeş, Çıldır, Devrekâni, Eskipazar, Elbistan, Eldivan, Elmadağı, Genç, Göynük, Hafik, Horasan, Karakoçan, Karaman, Konya (Merkez), Kurşunlu, Kütahya (Merkez), Mudurnu, Muş (Merkez), Ovacık (Tunceli), Pazarcık, Sandıklı, Sarayönü, Selim, Sivrihisar, Sultandağı, Susuz, Şenkaya, Şereflikoçhisar, Tavas, Terean, Tortum, Tosya. 253
- Ağrı (Merkez), Alaca, Artova, Beyşehir, Çardak, Çelikhan, Çumra, Digor, Divriği, Doğanşehir, Doğubeyazıt, Ereğli (Konya), Gemerek, Kale, Kaman, Karahallı, Karapınar, Kelles, Keskin, Kıbrısık, Koyulhisar, Mesudiye, Mucur, Narman, Orhaneli, Pülümür, Sarıkamış, Sarioğlan, Sarız, Seydişehir, Sincanlı, Sivas (Merkez), Sivash, Solhan, Sorgun, Şabanözü, Şuhut, Taşlıçay, Tefenni, Ürgüp, Yeşilhisar, Yeşilova, Yozgat (Merkez), Zile. 278
- Akdağmadeni, Balâ, Bozkır, Bulanık, Çayıralan, Çayırılı, Çukurca, Develi, Erzurum (Merkez), Hanak, Haymana, Kozaklı, Mihalgöçük, Nazimiye, Pervari, Pötürge, Sarıkaya, Torul, Van (Merkez), Yapraklı. 306
- Adilevaz, Ahlat, Alucra, Arguvan, Aşkale, Başkale, Bayburt, Beytüşşebap, Bor, Bünyan, Çamardı, Çameli, Çat (Oyluklu), Çatak, Derinkuyu, Diyadin, Eleşkirt, Ereiş, Ermenek, Felâhiye, Gerede, Gevaş, Gölcük, Gümüşane (Merkez), Gürpınar, Gürün, Hacıbektaş, Hadım, Hakkâri (Merkez), Hamur, Hınıs, Hizan, Hozat, İmranlı, Kangal, Karayazı, Karlhova, Kelkit, Kiğı, Malazgirt, Mutki, Nevşehir (Merkez), Ortaköy (Niğde), Özalp, Patnos, Pasinler, Pınarbaşı, Şarkışla, Şebinkarahisar, Şiran, Tatvan, Tekman, Tomarza, Tutak, Ulukışla, Varto, Yahyalı, Yıldızeli, Yüksekova, Zara. 337

Tablo : 5. Toprak endekslerine göre katsayılar :

Toprak endeksi	Kat sayısı
0.- 25	1.414
30	1.277
35	1.196
40	1.118
45	1.054
50	1.000
55	0.954
60	0.911
65	0.877
70	0.843
75	0.819
80	0.794
85	0.768
90	0.756
95	0.728
100	0.707

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Millet Meclisi			Cumhuriyet Senatosu		
Cilt	Birleşim	Sayfa	Cilt	Birleşim	Sayfa
24	75	97	12	73	31
36	97	692		74	165
37	106	202:221		76	398,422:432,432:
	107	252:285			450,450:476,
	108	294:338			478:544
	109	361:385		77	558:559,581,
	110	389:395,396:399			720:722
	111	403:435			
38	122	353:407			
	123	411:471			
	124	476:506,506:542			
	125	552:643,644,644: 694,695:698			

I - Gerekçeli 869 S. Sayılı basmayazı Millet Meclisinin 106 ncı Birleşimine, 280 S. Sayılı basmayazı Cumhuriyet Senatosunun 76 ncı Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu kanunu; Millet Meclisi Anayasa, Adalet, Ticaret, İşleri, İmar ve İskân, Köy İşleri, Orman ve Tarım ve Plân komisyonlarından kurulan Geçici, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet, Malî ve İktisadî İşler, İşleri, Bayındırlık, Ulaştırma ve İmar - İskân, Tarım ve Bütçe ve Plân komisyonlarından kurulan Geçici komisyonları görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/655, 2/569, 690